

ผลของการสนับสนุนทางสังคมและความเด่นชัดของกลุ่มต่อการลดความไม่คลั่งจอง
ของพฤติกรรมความช่วยเหลือ

นางสาว ประณีตา ศิลปนาพร

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF GROUP SUPPORT AND GROUP SALIENCE ON DISSONANCE REDUCTION
IN HELPING BEHAVIOR

Miss Paneeta Silapanaporn

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree Master of Arts Program in Social Psychology

Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการสนับสนุนทางสังคมและความเด่นชัดของกลุ่มต่อการลด
ความไม่คลั่งจองของพฤติกรรมความช่วยเหลือ
โดย นางสาวประณีตา ศิลปภาพร
สาขาวิชา จิตวิทยาสังคม
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพร อูวรรณโณ

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะจิตวิทยา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เขียมสุภาษิต)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัดนางค์ มณีศรี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพร อูวรรณโณ)

..... กรรมการ
(อาจารย์จรุงกุล นูรพวงศ์)

สภามหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประณีตา ศิลปนาภาพ: ผลของการสนับสนุนทางสังคมและความเด่นชัดของกลุ่มต่อการลดความไม่คล้อยจองของพฤติกรรมช่วยเหลือ. (EFFECTS OF GROUP SUPPORT AND GROUP SALIENCE ON DISSONANCE REDUCTION IN HELPING BEHAVIOR) อ. ที่ปรึกษา: รศ. ดร.ธีระพร อูวรรณโณ, 109 หน้า.

การศึกษานี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมกับความเด่นชัดของกลุ่มต่อการลดความไม่คล้อยจองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมช่วยเหลือ และเป็นการตรวจสอบจากเอกลักษณ์ทางสังคมในมุมมองของทฤษฎีความไม่คล้อยจอง การทดลองนี้เป็นการเหนี่ยวนำให้รู้สึกเป็นคนมือถือสาปากถือศีล (hypocrisy) ภายใต้เงื่อนไขการสนับสนุน หรือไม่สนับสนุนพฤติกรรม ความเด่นชัดกลุ่มเน้นเอกลักษณ์ของกลุ่มแบ่งเป็น สูง ต่ำ หรือปัจเจกบุคคล ผู้ร่วมการทดลองเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 120 คน สุ่มอย่างง่าย (จับฉลาก) เข้าสู่เงื่อนไขหนึ่งใน 6 เงื่อนไข รูปแบบการวิจัยเป็นแบบ 3 (ความเด่นชัดของกลุ่ม: ความเด่นชัดสูง ความเด่นชัดต่ำ และปัจเจกบุคคล) x 2 (การสนับสนุนทางสังคม: สนับสนุนทางสังคม และไม่สนับสนุนทางสังคม)

ผลการวิจัย

1. ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจ ไม่แตกต่างจากผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
3. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีชั่วโมงการช่วยเหลือมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มบริจาคเงินมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีการลดการประเมินความชอบต่อกลุ่มลงไม่แตกต่างจากผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

สาขาวิชา...จิตวิทยาสังคม.....
ปีการศึกษา...2549.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

487 81124 38 : MAJOR SOCIAL PSYCHOLOGY

KEY WORD: COGNITIVE DISSONANCE / GROUP SALIENCE / GROUP SUPPORT

PANEETA SILAPANAPORN: EFFECTS OF GROUP SUPPORT AND GROUP SALIENCE ON DISSONANCE REDUCTION IN HELPING BEHAVIOR

THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. THEERAPORN UWANNO, PH. D., 109 pp.

This study was designed to test the effects of social support and group salience on dissonance reduction in helping behavior. It was investigated from a social identity view of dissonance theory. An experiment was conducted to induce feelings of hypocrisy under conditions of behavioral support or nonsupport. Group Salience was either high or low or individual identity was emphasized. Participants were 120 Chulalongkorn University undergraduate students. They were randomly assigned to one of six experimental conditions. Analyses were conducted as a 3 (group salience: high, low, or individual identity) x 2 (social support: support or nonsupport) factorial design.

The results are as follows:

1. Participants in the social support condition change their attitude toward generosity significantly less than participants in the no social support condition ($p < .05$).
2. Participants in the no social support with group salience do not differ significantly from other conditions on attitude toward generosity.
3. Participants in the no social support with high group salience volunteer significantly more time to help than participants in all other conditions ($p < .05$).
4. Participants in the no social support with high group salience donate significantly more money than participants in all other conditions ($p < .05$).
5. Participants in the no social support with group salience do not differ significantly from all other conditions on the reduction of group identification.

Field of Study....Social Psychology..
Academic year....2006.....

Student's signature.....*Paneeta Silapanaporn*.....
Advisor's signature.....*Theeraporn Uwanno*.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสะดวกและเวลาของรองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพร อูวรรณโณ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะ ตรวจสอบแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบคุณคุณอาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณอาจารย์จรณชัย ศัลยพงษ์ที่อนุเคราะห์เทพารายการสื่อบีบีซีวีดีและขอขอบคุณนิสิตทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คัคนางค์ มณีศรี อาจารย์จรุงกุล บุรพวงค์ อาจารย์ทิพย์นภา หวนสุริยา และอาจารย์ ดร.อภิชญา ไชยวุฒิมิภรณ์วานิชที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัย

ขอขอบคุณคุณแม่ประนอม ศิลปนภาพร น้องสาว และครอบครัวที่แสนดี ที่คอยให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนสอบถามความคืบหน้าในการทำวิทยานิพนธ์โดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจ และมีความพยายามในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะจิตวิทยา และคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่คอยให้ความสะดวกในการดำเนินงานต่าง ๆ

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณนายเกษม มงคลกิจเสถียร เพื่อนทุกคน และน้องๆ ที่คอยให้คำแนะนำ และให้กำลังใจเสมอมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญรูปภาพ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ปัญหา.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	3
-ทฤษฎีความไม่คล้อยจองของปัญญา (Cognitive Dissonance Theory).....	3
-ทฤษฎีเอกลักษณ์ทางสังคม (Social Identity Theory) และทฤษฎีการแยกประเภทตนเอง (Self-Categorization Theory).....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
งานวิจัยต่างประเทศ.....	39
งานวิจัยในประเทศ.....	45
วัตถุประสงค์.....	47
ขอบเขตการวิจัย.....	47
สมมติฐานการวิจัย.....	47
ตัวแปรที่ศึกษา.....	49
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	49
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	50

บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
กลุ่มตัวอย่าง.....	51
รูปแบบการวิจัย.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
บทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
บทที่ 4 การอภิปรายผลการวิจัย.....	81
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	85
รายการอ้างอิง.....	91
ภาคผนวก.....	96
ภาคผนวก ก.....	97
ภาคผนวก ข.....	99
ภาคผนวก ค.....	101
ภาคผนวก ง.....	102
ภาคผนวกจ.....	103
ภาคผนวก ฉ.....	104
ภาคผนวก ช.....	107
ภาคผนวก ซ.....	108
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	109

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับข้อกระทงอื่นทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) จากการประเมินของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	54
2.	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับข้อกระทงอื่นทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) ระหว่างการประเมินความชอบ ต่อความมีน้ำใจก่อนการวัดความช่วยเหลือและการประเมินความชอบต่อความมี น้ำใจหลังจากเสร็จการทดลอง.....	56
3.	ผลการประเมินพฤติกรรมช่วยเหลือในระยะเวลาที่ผ่านมาของนิสิต (N= 31).....	57
4.	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเงื่อนไขการทดลอง จำแนกตามเพศ.....	64
5.	ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการวัดเจตคติเกี่ยวกับ ความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองก่อนและหลังการทดลอง และคะแนนการ เปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้ร่วมการทดลองที่มีต่อความมีน้ำใจระหว่างผู้ที่ได้รับการสนับสนุน ทางสังคม กับผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม.....	65
6.	ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการวัดเจตคติเกี่ยวกับ ความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองก่อนและหลังการทดลอง และคะแนนการ เปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้ร่วมการทดลองที่มีต่อความมีน้ำใจระหว่างผู้ร่วมการทดลอง ที่ในทั้ง 6 เงื่อนไข.....	66
7.	การวิเคราะห์ความแปรปรวน ของคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการประเมินเกี่ยวกับ ความมีน้ำใจ	67
8.	จำนวนผู้ร่วมการทดลองที่มีความต้องการ และความไม่ต้องการที่จะเป็นอาสาสมัคร และ จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการช่วยเหลือ.....	70
9.	การวิเคราะห์ความแปรปรวน ของชั่วโมงการช่วยเหลือที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเป็น อาสาสมัคร	71
10.	จำนวนผู้ร่วมการทดลองที่มีความต้องการ-ความไม่ต้องการในการบริจาคเงินช่วยเหลือ จำนวนเงินเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการของการช่วยเหลือ.....	73

11	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของจำนวนเงินบริจาค.....	74
12	ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจต่อกลุ่ม ของผู้ร่วมการทดลองก่อนและหลังการทดลอง และคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมิน ความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองที่มีต่อความมีน้ำใจระหว่างผู้ร่วมการทดลอง ทั้ง 6 เดือนไซ.....	76
13	การวิเคราะห์ความแปรปรวน ของคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบ ต่อกลุ่ม.....	77
14	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานทั้งหมด.....	80

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. แผนภูมิของความไม่คล่องจองของปัญญาจาก Harmon-Jones และ Mill	3
2. โมเดลการปรับปรุงทฤษฎีความไม่คล่องจองของปัญญาของความไม่ลงรอยกัน ระหว่างเจตคติกับพฤติกรรม.....	34
3. คะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลอง.....	69
4. จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลอง.....	72
5. จำนวนเงินการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลอง.....	75
6. คะแนนการเปลี่ยนแปลงความชอบต่อกลุ่ม.....	79

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้ทำการทดลองต้องการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมในการช่วยลดความไม่คล่องตัวของปัญญาในกลุ่มทางสังคมที่มีความเด่นชัดแตกต่างกัน เป็นการศึกษาถึงเจตคติความมีน้ำใจของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้การให้ความช่วยเหลือเป็นตัววัดความแตกต่างต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ผู้ร่วมการทดลองถูกสุ่มเข้าสู่เงื่อนไขเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งใน 3 เงื่อนไข คือเงื่อนไขแรกกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดสูง เงื่อนไขที่สองเงื่อนไขทางสังคมที่มีความเด่นชัดต่ำ และเงื่อนไขสุดท้ายเงื่อนไขทางสังคมที่เป็นปัจเจกบุคคลที่มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่่างไร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมไทยในปัจจุบันนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก จากสังคมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไปเป็นสังคมที่มีการแข่งขันสูง เคารัดเอาเปรียบกัน และมีความเห็นแก่ตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ทำให้สังคมในตอนนี้น่าอยู่ เพราะฉะนั้นเห็นได้ว่าความมีน้ำใจและความเห็นอกเห็นใจนั้นเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมตอนนี้มาก เนื่องจากสังคมที่มีคนที่มีน้ำใจ และความเห็นอกเห็นใจกันทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น เพราะคนในสังคมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พึงพาอาศัยกัน

ความสำคัญของเจตคติความมีน้ำใจ และความเห็นอกเห็นใจนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าเราสามารถเหนี่ยวนำให้คนในสังคมเกิดเจตคติทางบวกเกี่ยวกับเจตคติความมีน้ำใจและความเห็นอกเห็นใจได้แล้วนั้นย่อมทำให้เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคม ในองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่ทำงาน กลุ่มเพื่อน ซึ่งส่งผลให้การทำงาน หรือการพัฒนาสังคม หรือองค์การเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ได้รับความร่วมมือจากคนในสังคมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพ จึงนับว่าเจตคติเกี่ยวกับความมีน้ำใจมีความสำคัญและสามารถสร้างขึ้นได้และเป็นผลดีต่อสังคมของเราในตอนนี้น่า

นอกจากนี้แล้วเรื่องเจตคติต่อความมีน้ำใจนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลทุกคน หรือคนในสังคมนั้นถือว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญ หรืออาจพูดได้ว่าเป็นอัตมโนทัศน์ทางบวกที่บุคคลทุกคนมีต่อตนเอง เพราะฉะนั้นเจตคติต่อความมีน้ำใจนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ การที่ทำให้บุคคลตระหนักถึงจุดนี้ได้ นั้นย่อมส่งผลดี ทำให้คนในสังคมมีความมีน้ำใจต่อกันมากขึ้น รวมทั้งความสำคัญของกลุ่มทางสังคมด้วย ถ้าเจตคติของสมาชิกในสังคมของบุคคลนั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน หรือสอดคล้องกันก็ย่อมที่ส่งเสริมให้เจตคตินั้นมีความเด่นชัดมากขึ้นตามไปด้วย

ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีการเหนี่ยวนำให้เกิดเจตคติเกี่ยวกับความมีน้ำใจของบุคคล เพื่อที่ดูการเปลี่ยนแปลงเจตคติภายหลังการสนับสนุนทางสังคม หรือไม่สนับสนุนทางสังคมเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจ ตามแนวทฤษฎีความไม่คล้องจองของปัญญา (cognitive dissonance theory)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ทฤษฎีความไม่คล้องจองของปัญญา (Cognitive Dissonance Theory)

ทฤษฎีความไม่คล้องจองของปัญญา (Cognitive Dissonance Theory) เป็นทฤษฎีที่เสนอโดยนักจิตวิทยาสังคมชื่อ ลีออน เฟสติงเจอร์ (Leon Festinger) ในปี 1957 และมีผู้ศึกษาเพิ่มเติมอีกโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมาย

ความไม่คล้องจองของปัญญา (cognitive dissonance) หมายถึง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปัญญาสองส่วนที่ไม่ลงรอยกัน และนำมาซึ่งสภาวะความไม่สบายใจ

ส่วนธาตุมูล หรือส่วนของปัญญา (cognitive element) เป็นส่วนประกอบย่อย ๆ ของปัญญา หรืออาจหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เรียกว่าปัญญา (cognitive) เพราะฉะนั้น ธาตุมูล หรือส่วนประกอบของปัญญาอาจหมายถึง ความรู้ (knowledges) ความคิดเห็น (opinions) ความเชื่อ (belief) ค่านิยม (values) และเจตคติ (attitude) ที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับตนเอง พฤติกรรมของตนเอง และสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว

ภาพที่ 1 แผนภูมิของความไม่คล้องจองของปัญญาจาก Harmon-Jones และ Mill (1999)

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนของปัญหา

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนของปัญหานี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์แบบไม่เกี่ยวเนื่อง (irrelevant)

เป็นการที่ปัญหาส่วนหนึ่งไม่เกี่ยวเนื่องกับปัญหาอีกส่วนหนึ่งเลย หรือปัญหาส่วนหนึ่งไม่ได้ทำให้เกิดปัญหาอีกส่วนหนึ่งตามมา ตัวอย่างเช่น การที่บุคคลรับรู้ว่าวันนี้ฝนจะตกกับบุคคลรับรู้ว่าเมืองหลวงของประเทศไทยคือกรุงเทพฯ จะเห็นได้ว่าส่วนของปัญหาทั้งสองส่วนนั้นยังคงอยู่ในความคิดของบุคคลได้ในเวลาเดียวกัน แต่ส่วนหนึ่งจะเป็นสภาวะโดยนัยจากส่วนอื่น ๆ เพราะฉะนั้นส่วนของปัญหาทั้งสองส่วนนั้นไม่มีความเกี่ยวเนื่องกัน

2. ความสัมพันธ์แบบเกี่ยวเนื่องกัน (relevant) แบ่งได้เป็น

2.1 ความสัมพันธ์แบบคล้องจอง (consonance)

เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อมีส่วนของปัญหาสองส่วนมีความคล้องจองกัน หรือมีความคงเส้นคงวา เมื่อพิจารณาส่วนของปัญหาคู่หนึ่งแล้วพบว่า ส่วนของปัญหาหนึ่งตามมาจากส่วนของปัญหาหนึ่งแล้ว ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะคล้องจองกัน ตัวอย่างเช่น ผู้ชายคนหนึ่งไม่สูบบุหรี่ และผู้ชายคนนั้นเชื่อว่าบุหรี่ทำลายสุขภาพ จะเห็นได้ว่าส่วนของปัญหาที่เชื่อว่าบุหรี่ทำลายสุขภาพนั้นทำให้เกิดส่วนของปัญหาที่ตามมาคือผู้ชายไม่สูบบุหรี่ จึงเกิดเป็นส่วนของปัญหาที่คล้องจองกัน

2.2 ความสัมพันธ์แบบไม่คล้องจอง (dissonance)

เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อมีส่วนของปัญหาสองส่วนเกิดความไม่คล้องจองกัน เมื่อพิจารณาส่วนของปัญหาคู่หนึ่งแล้วพบว่าด้านตรงกันข้ามส่วนของปัญหาหนึ่งเกิดตามหลังส่วนของปัญหาอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า X และ Y มีความสัมพันธ์แบบไม่คล้องจองกันถ้าเกิด $\sim Y$ ตามมาจาก X ความสัมพันธ์ของส่วนของปัญหาสองส่วนนี้จะไม่คล้องจองกัน ตัวอย่างเช่น บุคคลหนึ่งต้องใช้เวลาในการออมเงินเป็นเวลานานเพื่อที่จะเดินทางไปเที่ยวเมืองจีน แต่กับพบว่าเมืองจีนไม่ได้เป็นอย่างที่คาดหวังไว้ในกรณีนี้จะเกิดความไม่คล้องจองขึ้นได้ เนื่องจากว่าส่วนของปัญหาแรกที่ต้องใช้เวลาในการเก็บออมเงินไปเที่ยวกับความไม่คล้องจองกับอีกส่วนหนึ่งคือเมืองจีนไม่ได้สวยอย่างที่คาดหวังไว้ ปัญหาสองส่วนนี้จึงเกิดความไม่คล้องจองขึ้น

นอกจากนี้เฟสติงเจอร์ (1957) ได้นำเสนอสมมติฐานเบื้องต้นของทฤษฎีไว้ดังนี้ คือ

1. การคงอยู่ของความไม่คล่องจง เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่สบายใจ ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลพยายามที่จะลดความไม่คล่องจง เพื่อนำไปสู่ความคล่องจง
2. เมื่อเกิดความไม่คล่องจงขึ้น นอกจากบุคคลจะพยายามลดความไม่คล่องจงลง บุคคลยังพยายามหลีกเลี่ยงสถานการณ์และข้อมูลที่อาจจะเพิ่มความไม่คล่องจง

การเกิดความไม่คล่องจงนั้นมีสาเหตุได้หลากหลายสาเหตุ ซึ่งสาเหตุของการเกิดความไม่คล่องจงมีดังนี้ (Festinger, 1957)

1. ความไม่คล่องจงเกิดจากความไม่แนบเนียนทางตรรก (logical inconsistency)

ตัวอย่างเช่น บุคคลเชื่อว่ามนุษย์จะเดินทางไปยังดวงจันทร์ได้ในอนาคตที่จะมาถึง และเชื่อกันว่ามนุษย์ไม่สามารถที่จะสร้างยานอวกาศที่จะนำมนุษย์ออกจากชั้นบรรยากาศของโลกได้ ซึ่งทำให้เกิดความไม่คล่องจงขึ้นได้ เป็นส่วนของปัญญา 2 ส่วนที่ไม่คล่องจงกัน เป็นการสังเกตสิ่งหนึ่งที่เกิดจากอีกสิ่งหนึ่งบนพื้นฐานของตรรกในกระบวนการคิดของบุคคล หรือเป็นด้านตรงกันข้ามของส่วนของปัญญาหนึ่งเกิดตามมาจากส่วนของปัญญาอีกส่วนหนึ่งในกระบวนการคิดแบบตรรกของบุคคล
2. ความไม่คล่องจงเกิดจากจารีตและวัฒนธรรม (Cultural Mores)

จารีตและวัฒนธรรมในแต่ละวัฒนธรรมนั้นจะมีการกำหนดว่าอะไรคือคล่องจง และอะไรที่ไม่คล่องจงซึ่งจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น การยืนตรงเมื่อได้ยินเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมี ถ้าบุคคลใดไม่หยุดยืนตรงนั้นก็ทำให้เกิดความไม่คล่องจงขึ้นได้
3. ความไม่คล่องจงเกิดจากความคิดเห็นเฉพาะอย่างให้รวมอยู่ในความเห็นทั่วไปกว่า (One specific opinion is sometimes included by definition in more general opinion)

ตัวอย่างเช่น ในการแข่งขันฟุตบอลประเพณีจุฬาฯ-ธรรมศาสตร์ นิสิตจุฬาฯเชียร์ทีมฟุตบอลธรรมศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่คล่องจงขึ้น เพราะการที่บุคคลเป็นสมาชิกในกลุ่มโดยอ้อมหมายถึงบุคคลนั้นย่อมชอบสมาชิกในกลุ่มนั้นด้วย
4. ความไม่คล่องจงเกิดจากประสบการณ์ในอดีต (Past Experience) ตัวอย่างเช่น การที่บุคคลแปร่งฟันแล้วพบว่าไม่เกิดฟองขึ้นมาจะเกิดความไม่คล่องจงขึ้นมาก เพราะประสบการณ์ในอดีตของบุคคลนั้นบอกว่าการที่เราแปร่งฟันนั้นต้องมีฟองออกมา

ความมากน้อยของความไม่คล้อยจอง (The Magnitude of dissonance)

ความมากน้อยของความไม่คล้อยจองในแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นย่อมที่จะส่งผลถึงความมากน้อยของความไม่คล้อยจองไม่เท่ากัน และความสัมพันธ์ของความไม่คล้อยจองในกรณีต่าง ๆ นั้นมีความมากน้อยไม่เท่ากัน ความมากน้อยของความไม่คล้อยจองเป็นสิ่งที่จำเป็นในการแบ่งระดับของความไม่คล้อยจอง ซึ่งเฟสติงเจอร์ (1957) ได้เสนอเกี่ยวกับความมากน้อยของความไม่คล้อยจองไว้ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาถึงความมากน้อยของความไม่คล้อยจองในความสัมพันธ์ของความไม่คล้อยจองที่ยึดถืออยู่ ถ้าส่วนของปัญหา 2 ส่วนเกิดความไม่คล้อยจองกันความมากน้อยของความไม่คล้อยจองนั้นจะเป็นปัจจัยสำคัญของส่วนของปัญหา ถ้าส่วนของปัญหานั้นมีความสำคัญ หรือมีคุณค่าต่อบุคคลนั้นมากก็จะทำให้เกิดความไม่คล้อยจองมาก ตัวอย่างเช่น การสอบปลายภาคนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก แต่บุคคลรู้สึกว่าย่างอ่านหนังสือไม่พร้อมที่จะสอบจึงเกิดความไม่คล้อยจองขึ้นได้ เพราะส่วนของปัญหาเกี่ยวกับการสอบปลายภาคนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อบุคคลนั้น แต่ในทางกลับกันถ้าส่วนของปัญหานั้นมีความสำคัญน้อย หรือไม่มีความสำคัญต่อบุคคล คือบุคคลนั้นไม่เห็นความสำคัญของการสอบปลายภาคก็จะลดความไม่คล้อยจองลง เพราะส่วนของปัญหานั้นไม่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น

2. เมื่อพิจารณาส่วนของปัญหาเป็นกลุ่มดูที่ผลรวมของความไม่คล้อยจองของส่วนของปัญหาที่เป็นกลุ่มว่าเป็นอัตราส่วนน้ำหนักความสัมพันธ์ระหว่างส่วนของปัญหาสองกลุ่มที่ไม่คล้อยจองกัน ในการใช้อัตราส่วนน้ำหนักนี้เพราะว่าแต่ละความสัมพันธ์จะมีน้ำหนักมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความสำคัญของส่วนของปัญหาแต่ละส่วนของปัญหารวมในความสัมพันธ์นั้นซึ่งสามารถคำนวณได้จากสูตรดังต่อไปนี้

$$\text{ความมากน้อยของความไม่คล้อยจอง} = \frac{\text{จำนวนของความไม่คล้อยจองของปัญหา} \times \text{ความสำคัญ}}{\text{จำนวนของความคล้อยจองของปัญหา} \times \text{ความสำคัญ}}$$

(Magnitude of dissonance)

สามารถสรุปเกี่ยวกับการอธิบายถึงความมากน้อยของความไม่คล้อยจอง คือ

1. ถ้าส่วนของปัญหาสองส่วนเป็นส่วนที่สัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนของปัญหานั้นเป็นความสัมพันธ์แบบคล้อยจอง หรือไม่คล้อยจอง

2. ความมากน้อยของความไม่คล้องจอง หรือความคล้องจองจะเพิ่มพูนความสำคัญ หรือคุณค่าในส่วนของปัญญานั้น

3. ผลรวมของจำนวนความไม่คล้องจองระหว่างกลุ่มของส่วนของปัญญา 2 กลุ่มเป็นปัจจัยอัตราส่วนน้ำหนักของความสัมพันธ์ระหว่างส่วนของปัญญา 2 กลุ่มที่ไม่คล้องจองกัน ในขอบเขตการใช้อัตราส่วนน้ำหนัก เพราะว่าความสัมพันธ์นั้นจะมีน้ำหนักมากน้อยจะอยู่ที่ความสำคัญของส่วนของปัญญาแต่ละส่วนในความสัมพันธ์นั้น

การลดความไม่คล้องจอง (Reduction of dissonance)

เมื่อเกิดความไม่คล้องจองขึ้นมาเป็นประสบการณ์ที่นำไปสู่สภาวะความไม่สบายใจ ซึ่งบุคคลจะมีแรงจูงใจที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลลดความไม่คล้องจอง ในปัจจัยกระตุ้นความมากน้อยของความไม่สบายใจนั้นสามารถระบุความเป็นไปได้ในการทำนายเมื่อทำการลดความไม่คล้องจอง ซึ่งเฟสติงเจอร์ (1957) ได้นำเสนอไว้ 3 แนวทาง ดังนี้

1. เปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญาที่มีผลต่อพฤติกรรม (Changing a Behavioral Cognition Element)

เมื่อพิจารณาความไม่คล้องจองนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างส่วนของปัญญาที่ลงรอยกันในบางความรู้เกี่ยวกับส่วนของสิ่งแวดล้อมและส่วนของพฤติกรรม ในบางกรณีความไม่คล้องจองสามารถเปลี่ยนแปลงส่วนของพฤติกรรมให้ไปคล้องจองกับส่วนของสิ่งแวดล้อมได้ ตัวอย่างเช่น ชายคนหนึ่งกำลังจะออกไปดูภาพยนตร์ข้างนอกบ้าน แต่ก่อนออกจากบ้านได้ทราบว่ากำลังจะมีพายุเข้า และทำให้ฝนตกหนัก เขาเลยตัดสินใจไม่ออกไปดูภาพยนตร์ข้างนอกและนั่งดูโทรทัศน์ที่บ้านแทน ซึ่งเป็นการลดความไม่คล้องจองลงได้

2. เปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญาที่มีผลต่อสภาพแวดล้อม (Changing an Environmental Cognition Element)

ความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลงส่วนของสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ให้ส่วนของปัญญาคคล้องจองกัน ในกรณีการเปลี่ยนแปลงส่วนของสภาพแวดล้อมนั้น จะทำการเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าการเปลี่ยนแปลงส่วนของพฤติกรรม นอกจากบุคคลนั้นจะสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ ถ้าบุคคลสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ก็จะสามารถลดความไม่คล้องจองลงได้ ตัวอย่างเช่น บุคคลรู้ตัวว่าตนเองเป็นคนที่ชอบพูดเสียงดังและโวยวาย อาจเลือก

เข้ากลุ่มที่เป็นคนพูดเสียงดังและชอบโวยวาย เพราะจะทำให้เขาคิดว่าที่เขาทำพฤติกรรมเหล่านั้น เนื่องจากว่าคนอื่น ๆ พูดเสียงดังและโวยวายทำให้เขาต้องเสียงดังและโวยวายตามไปด้วย

3. การเพิ่มส่วนของปัญญาเข้ามาใหม่ (Adding New Cognition Element)

การจัดความไม่คล้องจองออกไปทั้งหมดนั้นบุคคลจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญา หรือไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ เจตคติ พฤติกรรม แต่ก็ไม่เสมอไป บุคคลจะลดความไม่คล้องจองโดยการเพิ่มส่วนของปัญญาเข้ามาใหม่เพื่อลดความไม่คล้องจองที่มีมาแต่เดิม เช่น คนที่ติดน้ำอัดลมและไม่สามารถเลิกดื่มได้ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าน้ำอัดลมนั้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ในส่วนของปัญญาที่เพิ่มเข้ามาเพื่อลดความไม่คล้องจองอาจเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอาหารหรือเครื่องดื่มต่าง ๆ ที่มีโทษต่อร่างกาย ในขณะเดียวกันก็หลีกเลี่ยงการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายของน้ำอัดลม

การต่อต้านการลดความไม่คล้องจอง (Resistance to reduction of dissonance)

เฟสติงเจอร์ (1957) กล่าวว่า การต่อต้านการลดความไม่คล้องจองนั้นเป็นพื้นฐานของการตอบสนองทันที เมื่อส่วนสภาพความเป็นจริงของปัญญาและขอบเขตของปัญญาเป็นส่วนที่คล้องจองกับส่วนของปัญญาอื่น ยกตัวอย่าง คือ บุคคลที่ติดบุหรี่หรือนิฮัยและรู้ว่าบุหรี่นั้นทำลายสุขภาพ เขาจะเกิดเกิดความไม่คล้องจองขึ้นเพราะว่าการที่รู้ว่าบุหรี่นั้นทำลายสุขภาพเป็นส่วนของปัญญาที่ไม่คล้องจองกับส่วนของปัญญาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการสูบบุหรี่ บุคคลสามารถลดความไม่คล้องจองโดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือเปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญาเกี่ยวกับโทษของบุหรี่ ถ้าเขาต้องการเปลี่ยนแปลงเจตคติในทั้งสองส่วน เขาจะมองผลกระทบของบุหรี่ต่อสุขภาพในทางบวกมากขึ้น หรือพยายามหาข้อดีของบุหรี่ว่าบุหรี่นั้นช่วยลดความเครียดได้ หรือมองข้ามข้อเสียของบุหรี่ไป หรือเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นแทน เช่น อุบัติเหตุทางรถยนต์ทำให้คนตายมากกว่าการสูบบุหรี่อีก การคิดอย่างนั้นทำให้เขาเกิดความรู้สึกสบายใจ และเกิดความพึงพอใจในการสูบบุหรี่ต่อไป นอกจากนี้ยังเสนอว่าส่วนของปัญญาอาจมีการต่อต้านการลดความไม่คล้องจองในระดับต่าง ๆ กันจึงต้องมีการพิจารณาแต่ละด้านดังนี้

1. การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญาเกี่ยวกับพฤติกรรม (Resistance to Change of Behavioral Cognitive Element)

เป็นแนวโน้มที่เป็นการต้านทานการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือส่วนของปัญญาบางส่วนที่เป็นจริง ถ้ามีความเป็นจริงมากจะเกิดการต่อต้านน้อย ตัวอย่างเช่น เรามองเห็นกล่องสีเหลือง ต้องเป็นสีเหลือง เป็นการยากที่เราจะมองเห็นกล่องสีเหลืองไม่เป็นเหลือง แต่ก็มีสถานการณ์อื่น ๆ ที่บุคคลอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ยาก

1.1 เมื่อการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความเจ็บปวด หรือสูญเสีย (Change may be painful or involve loss)

ตัวอย่างเช่น บุคคลลงทุนซื้อรถยนต์ด้วยเงินจำนวนมาก แต่มีเหตุผลบางประการที่ทำให้ต้องขายรถยนต์คันนั้นที่ลงทุนไปเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความไม่สบายใจที่จะต้องขายรถยนต์ไปในกรณีนี้อาจทำให้บุคคลตัดสินใจไม่ขายรถยนต์แล้วหาทางออกด้วยวิธีอื่นแทน

1.2 เมื่อพฤติกรรมที่กระทำอยู่ในปัจจุบันก่อให้เกิดความพึงพอใจในด้านอื่น ๆ (Present behavior may be otherwise satisfying)

ตัวอย่างเช่น บุคคลที่รับประทานอาหารแห่งหนึ่งอยู่เสมอ ทั้ง ๆ ที่รสชาติของอาหารไม่อร่อย แต่เนื่องจากร้านอาหารนั้นอยู่ใกล้ที่พักของตนเองและเพื่อน ๆ ทำให้เขายังคงที่จะยังรับประทานอาหารที่ร้านดังกล่าวต่อไป

1.3 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ (Making the change may be simply not be possible)

ในกรณีที่พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก หรือเป็นพฤติกรรมบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์นั้นจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก ตัวอย่างเช่น บุคคลที่ติดบุหรี่ถึงแม้จะทราบว่ามันเป็นอันตรายต่อสุขภาพแต่ก็ไม่สามารถที่จะเลิกสูบบุหรี่ได้

2. การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม (Resistance to Change of Environmental Cognitive Element)

เป็นแนวโน้มของความเป็นจริงของส่วนของปัญญา แต่เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทำได้ยากกว่า ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยอยู่ติดกับประเทศพม่าเป็นความจริงที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งในสถานการณ์อื่น ๆ สภาพแวดล้อมอาจไม่ชัดเจนนัก โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางสังคม การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ

เกี่ยวกับเรื่องของสังคมย่อมขึ้นอยู่กับว่าคุณคนนั้นสามารถหาบุคคลอื่นมาสนับสนุนความเชื่อของตนเองได้หรือไม่

ข้อจำกัดของความมากน้อยของความไม่คล้อยจอง (Limits of the Magnitude of dissonance)

เฟสติงเจอร์ (1957) ได้เสนอเกี่ยวกับความมากน้อยของความไม่คล้อยจองไว้ว่า ความไม่คล้อยจองสูงสุดที่สามารถเกิดขึ้นได้มากที่สุดระหว่างส่วนของปัญญา 2 ส่วนมีค่าเท่ากับการต่อต้านต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญาที่มีการต่อต้านน้อยกว่า ความมากน้อยของความไม่คล้อยจองไม่สามารถมีมากกว่านี้ได้เพราะว่าความไม่คล้อยจองสูงสุดที่เป็นไปได้คือส่วนของปัญญาที่มีความต้านทานน้อยกว่าจะเปลี่ยนแปลงและเกิดการลดความไม่คล้อยจองลง ตัวอย่างเช่น บุคคลซื้อรถยนต์มาในราคาแพง ภายหลังรถยนต์คันดังกล่าวมีปัญหาเสียบ่อยและต้องใช้ค่าซ่อมแซมเป็นเงินจำนวนมาก ประกอบกับเพื่อน ๆ บอกว่ารถยนต์คันนี้ไม่สวยเลย ทำให้เกิดความไม่คล้อยจองขึ้นมากเกินกว่าการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญาที่มีความต้านทานน้อยกว่า ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าวเขาอาจจะตัดสินใจขายรถและทนกับความไม่สะดวกสบายในการเดินทางแทน

ทฤษฎีความไม่คล้อยจองของปัญญาเฟสติงเจอร์ (1957) ได้เสนอแนะการนำทฤษฎีไปใช้ไว้ 4 ด้านดังนี้

1. ผลของการตัดสินใจ (The Consequences of Decision)

ความไม่คล้อยจองของปัญญาจะเกิดขึ้นภายหลังการตัดสินใจของบุคคลเมื่อบุคคลต้องตัดสินใจเลือกในเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- 1.1. การตัดสินใจเลือกระหว่างทางเลือกทั้งสองไม่พึงปรารถนาทั้งคู่
- 1.2. การตัดสินใจเลือกระหว่างทางเลือกที่มีทั้งความพึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนาในแต่ละทางเลือก
- 1.3. การตัดสินใจเลือกที่มีมากกว่าสองทางเลือก

ความมากน้อยของความไม่คล่องจองของปัญญาหลังการตัดสินใจขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญของการตัดสินใจ เป็นผลกระทบจากการตัดสินใจที่ทำให้เกิดความมากน้อยของความไม่คล่องจอง ถ้าเรื่องที่ต้องตัดสินใจนั้นมีความสำคัญมากจะเกิดความไม่คล่องจองขึ้นมาก ตัวอย่างเช่น การเลือกสถานที่ทำงานระหว่าง 2 บริษัท ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่มีความสำคัญมาก แต่ในทางกลับกันถ้าเรื่องนั้นไม่มีความสำคัญก็จะเกิดความไม่คล่องจองน้อย ตัวอย่างเช่น การเลือกซื้อแชมพู 2 ยี่ห้อ

2. ความดึงดูดของทางเลือกที่ไม่ได้เลือกกับทางเลือกที่เลือกแล้ว ถ้าของสองสิ่งนั้นมีความดึงดูดใกล้เคียงกันมาก หรือมีความพึงปรารถนาใกล้เคียงกันมากเมื่อตัดสินใจเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมทำให้เกิดความไม่คล่องจองขึ้นมากกว่าเมื่อต้องเลือกของสองสิ่งที่มีความดึงดูดต่างกันมาก ตัวอย่างเช่นการเลือกเข้ามหาวิทยาลัยระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในกรณีนี้ตัวเลือกมีความดึงดูดใจใกล้เคียงกันมากเมื่อเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมที่จะทำให้เกิดความไม่คล่องจองขึ้นมาก

3. ความคาบเกี่ยวของปัญญาของทางเลือก (Cognitive Overlap)
ถ้าความคาบเกี่ยวของปัญญามีมาก หรือมีทางเลือกมาก หรือเป็นเรื่องเดียวกันนั้นความไม่คล่องจองจะเกิดขึ้นน้อย ตัวอย่างเช่น บุคคลตัดสินใจที่จะเลือกร้านอาหารระหว่าง 2 ร้านจะเกิดความไม่คล่องจองน้อยกว่าที่จะให้บุคคลตัดสินใจเลือกระหว่างรับประทานอาหารกับดูภาพยนตร์

วิธีลดความไม่คล่องจองสามารถทำได้ ดังนี้

1. เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ หรือยกเลิกการตัดสินใจ
2. เปลี่ยนแปลงปัญญาเกี่ยวกับตัวเลือก
3. สร้างความคาบเกี่ยวของปัญญาขึ้นมา

2. ผลของการถูกบังคับให้ยอมตาม (The Effects of Forced Compliance)

เฟสติงเจอร์ (1957) ใช้คำว่า การถูกบังคับให้ทำตาม ซึ่งหมายถึงการที่มีการเหนี่ยวนำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับเจตคติเดิมของบุคคลในที่สาธารณะ ซึ่งแต่เดิมในการเหนี่ยวนำให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านเจตคตินั้นจะมีการให้รางวัลเมื่อบุคคลทำพฤติกรรม และจะลงโทษเมื่อบุคคลไม่ทำพฤติกรรมต่อมาพบว่าไม่ทำให้เกิดความไม่คล่องจอง

ความมากน้อยของความไม่คล่องจองที่เกิดจากผลของการถูกบังคับให้ยอมตาม ซึ่งในกรณีนี้ความมากน้อยของความไม่คล่องจองขึ้นอยู่กับความมากน้อยของการให้รางวัล หรือการลงโทษ คือการที่บุคคลไม่ยอมทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้วได้รับรางวัลมาก หรือการลงโทษมากเท่าไรความไม่คล่องจองย่อมเกิดขึ้นมากเท่านั้น แต่ในกรณีที่บุคคลยอมทำพฤติกรรมตามนั้นจะพบว่ายิ่งได้รางวัลมาก หรือการลงโทษมากเท่าไรความไม่คล่องจองจะเกิดน้อยเนื่องจากบุคคลจะอ้างสาเหตุในการที่ทำพฤติกรรมนั้นเป็นผลมาจากรางวัล หรือการลงโทษที่ได้รับ

การลดความไม่คล่องจองที่เกิดจากการถูกบังคับให้ทำตาม

1. ถ้าบุคคลทำพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับความคิดเดิม จะลดความไม่คล่องจองโดยการเปลี่ยนแปลงความคิดให้คล่องจองกับพฤติกรรม ตัวอย่างเช่น การที่บุคคลใช้เส้นสายในการสมัครเข้าทำงานบุคคลก็จะเปลี่ยนแปลงความคิดต่อการใช้เส้นสายเป็นเรื่องที่ไม่เสียหายอะไร ใคร ๆ ก็ทำกันทั้งนั้น และอาจมีการเพิ่มความสำคัญของงานเข้าไปโดยการบอกกับตัวเองว่าการได้งานที่ดีเป็นการทำให้ชีวิตมีความมั่นคง

2. ถ้าบุคคลไม่ยอมทำพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับความคิดเดิม จะลดความไม่คล่องจองโดยการเพิ่มความเชื่อมั่นในความคิดเดิมมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น บุคคลที่ไม่ใช้เส้นสายในการสมัครงานจะบอกกับตนเองว่าการได้งานโดยความสามารถเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ การที่ได้งานมาโดยใช้เส้นสายนั้นไม่ใช่การใช้ความสามารถของตนเอง และอาจลดความสำคัญของงานนั้นลงว่างานที่ได้เงินเดือนมากนั้นไม่ใช่สิ่งที่จะกำหนดว่าเราจะมีความสุขในชีวิตหรือไม่

ต่อมาภายหลังรูปแบบผลของการถูกบังคับให้ยอมตาม (The Effects of Forced Compliance) ได้เปลี่ยนเป็นการทำพฤติกรรมต่อต้านเจตคติ (Counterattitudinal Behavior) ซึ่งจะกล่าวต่อไปภายหลัง

3. การรับข่าวสารโดยสมัครใจ และไม่สมัครใจ (Voluntary and Involuntary Exposure to Information)

ในการรับข่าวสารของบุคคลนั้น บุคคลจะมีแนวโน้มที่เลือกรับข่าวสารที่สอดคล้องกับส่วนของปัญญาเดิมของตนเองและหลีกเลี่ยงที่จะรับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับส่วนของปัญญาเดิมของตน ตัวอย่างเช่น บุคคลที่สูบบุหรี่จัดไม่สามารถเลิกบุหรี่ได้จะหลีกเลี่ยงที่จะรับข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

กับอันตรายของบุหรื แต่ก็เป็นไปได้ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ เมื่อบุคคลได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับ ส่วนของปัญญาเดิมย่อมที่เกิดความไม่คล่องจงขึ้น

ความมากน้อยของความไม่คล่องจงที่ส่งผลต่อการแสวงหา หรือหลีกเลี่ยงข่าวสาร

1. เมื่อความไม่คล่องจงเกิดขึ้นน้อยมาก หรือไม่เกิดขึ้นเลย ทำให้บุคคลไม่มีแรงจูงใจใน การแสวงหาข่าวสารที่สนับสนุน หรือหลีกเลี่ยงข่าวสารที่คัดแย้ง

2. เมื่อความไม่คล่องจงเกิดขึ้นปานกลาง บุคคลจะแสวงหาข่าวสาร หรือข้อมูลที่ทำให้ เกิดความคล่องจง และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่จะมาเพิ่มความไม่คล่องจง

3. เมื่อความไม่คล่องจงเกิดขึ้นมากเท่ากับระดับการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของ ส่วนของปัญญาที่มีการต่อต้านน้อยกว่า บุคคลจะลดความไม่คล่องจงโดยการเปลี่ยนแปลงส่วน ของปัญญาที่มีการต่อต้านน้อยกว่า ซึ่งความไม่คล่องจงมากที่สุดจะเกิดขึ้นไม่เกินระดับการ ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของส่วนของปัญญาที่มีการต่อต้านน้อยกว่า

4. บทบาทของการสนับสนุนทางสังคม (The Role of Social Support)

กลุ่มสังคมนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่คล่องจง และเป็นปัจจัยที่ช่วยลดความ ไม่คล่องจงของบุคคลได้เช่นเดียวกัน เมื่อบุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มทางสังคมอาจทำให้ บุคคลได้รับข้อมูล หรือข่าวสารที่ไม่คล่องจงกับส่วนของปัญญาเดิมได้ ทำให้เกิดความไม่คล่อง จง

ความมากน้อยของความไม่คล่องจงที่เกิดจากการไม่เห็นด้วยกับกลุ่ม

1. ขอบเขตของส่วนของปัญญา

2. จำนวนผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของบุคคล

3. ความสำคัญของส่วนของปัญญาที่กลุ่มเห็นขัดแย้งกับบุคคล

4. ความคิดของบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของกลุ่ม

5. ความดึงดูดของสมาชิกกลุ่ม

6. ขอบเขตของการไม่เห็นด้วย

วิธีลดความไม่คล่องจองที่เกิดจากกลุ่มสังคม

1. เปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญาให้สอดคล้องกับกลุ่ม
2. พยายามเปลี่ยนแปลงส่วนของปัญญาของผู้ที่ไม่เห็นด้วย
3. พยายามระบุลักษณะที่แตกต่าง ประสบการณ์ หรือแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลอื่น

มองเห็นแตกต่างจากตนเอง

การทำพฤติกรรมต่อต้านเจตคติ (Counterattitudinal Behavior)

เป็นความไม่คล่องจองของปัญญาที่เกิดจากบุคคลได้กระทำพฤติกรรมที่ต่อต้านเจตคติเดิมของตนเอง โดย Worchel และ Cooper (1983) ได้เสนอปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความไม่คล่องจองของปัญญาไว้ดังนี้

1. โอกาสเลือก (Choice)

ถ้าบุคคลรู้ว่าตนเองมีอิสระในการเลือก หรือมีโอกาสเลือกสูงที่จะทำพฤติกรรมทำให้บุคคลเกิดความไม่คล่องจองของปัญญาสูง ซึ่งสามารถยืนยันทฤษฎีได้จากการศึกษาวิจัยของ Aronson และ Carlsmith (1963) การศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 22 คน ชาย 11 คน หญิง 11 คน อายุเฉลี่ย 3.8 – 4.6 ปี แบ่งเงื่อนไขการทดลองออกเป็น 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขแรกการชูลงโทษเด็กเบา ๆ และเงื่อนไขที่สองการชูลงโทษเด็กอย่างรุนแรง ผู้ทำการทดลองได้นำของเล่น 5 ชิ้นมาให้เด็กเล่นทุกชิ้น ต่อมาให้เด็กจัดระดับความชอบต่อของเล่นทั้ง 5 ชิ้น ผู้ทำการทดลองนำของเล่นที่อยู่ในลำดับที่ 2 ไปวางไว้ที่โต๊ะกลางห้อง และสุมเด็กเข้าสู่เงื่อนไขที่กำหนดโดยเงื่อนไขการชูลงโทษเด็กเบา ๆ ผู้ทำการทดลองจะบอกกับเด็กว่าถ้ามีเด็กคนไหนเล่นของเล่นที่วางไว้บนโต๊ะจะรู้สึกไม่พอใจ ส่วนในเงื่อนไขการชูลงโทษเด็กอย่างรุนแรง ผู้ทำการทดลองบอกกับเด็กว่าถ้ามีใครเล่นของเล่นที่วางไว้บนโต๊ะจะรู้สึกโกรธมากและจะนำของเล่นทั้งหมดกลับไปแล้วจะไม่นำกลับมาที่นี่อีกเลย หลังจากนั้นผู้ทำการทดลองออกจากห้องเพื่อไปสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นเวลา 10 นาที ปรากฏว่าไม่มีเด็กคนใดเล่นของเล่นที่ห้ามไว้เลย หลังจากนั้นผู้ทำการทดลองกลับเข้ามาในห้องอีกครั้งเพื่อทดสอบความชอบของเด็กที่มีต่อสิ่งของอีกครั้ง โดยการทดลองนี้เด็กทุกคนจะได้เข้าสู่เงื่อนไขทั้งสองเงื่อนไขและการทดลองจะทดลองห่างกัน 45 วัน

ผลการทดลองพบว่าเด็กที่อยู่ในเงื่อนไขชูลงโทษเบา ๆ จะชอบของเล่นชิ้นนั้นลดลงและเมื่อเด็กได้รับการชูลงโทษรุนแรง เด็กจะชอบของเล่นชิ้นนั้นมากขึ้น นอกจากนี้เด็กที่อยู่ในเงื่อนไขชูลงโทษเบา ๆ จะชอบของเล่นชิ้นนั้นลดลง เนื่องจากว่าการที่เด็กไม่ทำพฤติกรรมนั้นเด็กจะอ้าง หรือ

ระบุสาเหตุผิดว่าที่เด็กไม่เล่นของเล่นชิ้นนั้นเพราะว่าเขาไม่ชอบของเล่นนั้นจริง ทั้งที่เขามีโอกาสที่จะเล่นของเล่นชิ้นนั้นก็ได้แต่ไม่ได้กระทำพฤติกรรม

ในงานวิจัยของ Linder, Cooper, และ Jones (1967 อ้างใน Worchel, & Cooper, 1983) ได้ทำการทดลองกับนักศึกษามหาวิทยาลัย ให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติเดิมของตนเองเกี่ยวกับเรื่องการต่อต้านกฎของมหาวิทยาลัย แบ่งเงื่อนไขการทดลองออกเป็น 2 เงื่อนไข คือเงื่อนไขแรกโอกาสเลือก (มีโอกาสเลือกสูง และมีโอกาสเลือกต่ำ) โดยในเงื่อนไขที่มีโอกาสเลือกสูงนั้นผู้ร่วมการทดลองจะเขียน หรือไม่เขียนเรียงความก็ได้ตามความสมัครใจ แต่ในเงื่อนไขโอกาสเลือกต่ำผู้ร่วมการทดลองไม่มีสิทธิที่จะปฏิเสธการเขียนเรียงความ และเงื่อนไขค่าตอบแทนที่จะได้รับ เป็นค่าตอบแทนมาก (สองเหรียญครึ่ง) และค่าตอบแทนน้อย (ครึ่งเหรียญ) หลังจากผู้ทำการทดลองสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไข และหลังจากทำการทดลองแล้วจะให้ผู้ร่วมการทดลองวัดแบบวัดเจตคติ

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขมีโอกาสเลือกสูงและได้รับค่าตอบแทนน้อย (ครึ่งเหรียญ) จะมีการเปลี่ยนเจตคติมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น ๆ

งานวิจัยของ Shultz, Leveille, และ Lepper (1999) ในการศึกษาครั้งนี้มีผู้ร่วมการทดลองเป็นเด็กที่พูดภาษาฝรั่งเศส 107 คน อายุ 13 ปี ที่เข้าค่ายปิดภาคเรียน เป็นหญิง จำนวน 68 คน และเป็นชาย 39 คน แบ่งเงื่อนไขการทดลองออกเป็น 4 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขแรกตัวเลือกมีความยากและมีโอกาสเลือกสูง เป็นหญิง 19 คน เป็นชาย 8 คน เงื่อนไขที่สองตัวเลือกมีความง่ายและมีโอกาสเลือกสูง เป็นหญิง 16 คน เป็นชาย 10 คน เงื่อนไขที่สามตัวเลือกมีความยากและมีโอกาสเลือกต่ำ เป็นหญิง 16 คน เป็นชาย 9 คน และเงื่อนไขที่สี่เป็นเงื่อนไขควบคุม เป็นหญิง 17 คน เป็นชาย 12 คน หลังจากสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองดูภาพ 3 ภาพ จาก 11 ภาพ เพื่อเป็นการทดลองก่อนการทดลองจริง ต่อมาผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองดูภาพอีก 8 ภาพและจัดลำดับภาพตามความชอบ ต่อมาผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองเลือกภาพหนึ่งในสองภาพกลับบ้านโดยภาพที่นำมาให้เลือกลำดับของภาพที่นำมาจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ผู้ร่วมการทดลองอยู่ โดยเงื่อนไขที่ตัวเลือกมีความยากและมีโอกาสเลือกสูงเลือกใช้ภาพที่ผู้ร่วมการทดลองจัดลำดับไว้ที่ +6 หรือ +7 ในเงื่อนไขตัวเลือกมีความง่ายและมีโอกาสเลือกสูงเลือกใช้ภาพที่ผู้ร่วมการทดลองจัดลำดับไว้ที่ +6 และ +7 หรือ -6 และ -7 และเงื่อนไขตัวเลือกมีความยากและมีโอกาสเลือกต่ำเลือกใช้ภาพที่ผู้ร่วมการทดลองจัดลำดับไว้ที่ -6

หรือ -7 หลังจากเลือกภาพแล้วผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองประเมินความชอบและจัดลำดับภาพทั้ง 8 ภาพใหม่อีกครั้ง

ผลการทดลองพบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขตัวเลือกมีความยากและมีโอกาสเลือกสูงจะประเมินสิ่งที่เลือกสูงขึ้นและประเมินสิ่งที่ไม่ได้เลือกต่ำลงมากกว่าในเงื่อนไขอื่น ๆ เนื่องจากการที่ตัวเลือกมีความยากในการตัดสินใจและมีโอกาสเลือกสูงนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่คล่องจองได้มาก

นอกจากนั้นในการศึกษาของ Brehm (1956) ผู้ร่วมการทดลองเป็นนักศึกษาผู้หญิงจำนวน 225 คน ลงเรียนวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัย Minnesota ผู้ทำการทดลองนำของใช้ทั้งหมด 8 ชิ้นที่มีค่าตั้งแต่ 15 เหรียญจนถึง 30 เหรียญ คือ เครื่องทำแซนวิช เครื่องทำกาแฟ เครื่องพิมพ์ผ้า เครื่องปั่นขนมปัง โคมไฟตั้งโต๊ะ สมุดศิลปะ นาฬิกาจับเวลา และวิทยุพกพา แบ่งเงื่อนไขในการทดลองออกเป็น 3 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขแรกเลือกสิ่งของ 1 ใน 2 ชิ้นที่มีความน่าพึงปรารถนาพอ ๆ กัน (ของที่ถูกจัดในลำดับ 5 6 หรือ 7) เงื่อนไขที่สองเลือกสิ่งของ 1 ใน 2 ชิ้นที่มีความน่าพึงปรารถนาต่างกันมาก (ของที่ถูกจัดในลำดับ 3 กับ 6) และเงื่อนไขควบคุม หลังจากสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองจัดลำดับความชอบต่อของทั้ง 8 ชิ้นและผู้ทำการทดลองเลือกของมาสองชิ้นตามเงื่อนไขการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองเลือกของ 1 จาก 2 ชิ้นกลับบ้าน หลังจากนั้นผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองประเมินความชอบต่อของทั้ง 2 ชิ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขเลือกสิ่งของ 1 ใน 2 ชิ้นที่มีความน่าพึงปรารถนาพอ ๆ กันจะประเมินต่อสิ่งของที่เลือกกว่ามีความน่าพึงพอใจมากขึ้นและประเมินต่อของที่ไม่ได้เลือกกว่ามีความน่าพึงพอใจน้อยลง เพราะต้องการลดความไม่คล่องจองของปัญญาส่วนในเงื่อนไขเลือกสิ่งของ 1 ใน 2 ชิ้นที่มีความน่าพึงปรารถนาต่างกันมากจะประเมินต่อสิ่งที่เลือกและไม่ได้เลือกไม่ต่างจากการประเมินในตอนแรกมาก และในเงื่อนไขควบคุมไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการประเมิน

จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอมา แสดงให้เห็นว่าโอกาสในการเลือกนั้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความไม่คล่องจองของปัญญาขึ้นได้ ถ้าบุคคลรับรู้ว่าคุณเองมีโอกาสเลือกสูงแต่ยังกระทำพฤติกรรมนั้นทำให้บุคคลเกิดความไม่คล่องจองขึ้น และต้องการลดความไม่คล่องจองนั้นลงโดยการเปลี่ยนแปลงเจตคติไปตามพฤติกรรมในที่สุด

2. การผูกมัดตนเอง (Commitment)

Brehm และ Cohen (1962 อ้างใน ริ้ระพร อุวรรณโณ, 2546) การผูกมัดตนเองเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่คลั่งจองของปัญหาขึ้น ซึ่งมีสาเหตุดังนี้

1. การที่บุคคลตัดสินใจที่จะทำ หรือไม่ทำในบางสิ่งบางอย่าง
2. การที่บุคคลเลือกทางเลือกเดียว หรือหลายทางเลือกที่ต้องปฏิเสธทางเลือกอื่น
3. การที่บุคคลได้ทำ หรือกำลังทำพฤติกรรมบางอย่างที่ทำให้เกิดความไม่คลั่งจอง

ในงานวิจัยของ Joule และ Azdia (2003) ทำการศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษาปีที่ 1 หรือปีที่ 2 University of Provence เป็นชายและหญิงที่ไม่ได้เรียนจิตวิทยาจำนวน 90 คน อายุเฉลี่ยประมาณ 21.1 ปี แต่เหลือ 80 คน แบ่งเงื่อนไขการทดลองออกเป็น 4 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขแรกเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติและมีการผูกมัดสูง เงื่อนไขที่สองเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติและพูดต่อต้านเจตคติและมีการผูกมัดสูง เงื่อนไขที่สามเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติและมีการผูกมัดสูง แต่การพูดต่อต้านเจตคติมีการผูกมัดต่ำ และเงื่อนไขควบคุม หัวข้อในการเขียนเรียงความและการพูดต่อต้านเจตคตินั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับความขึ้นชอบต่อนักศึกษาปีที่สาม โดยแต่ละเงื่อนไขดำเนินการทดลองดังนี้

เงื่อนไขผู้ร่วมการทดลองต้องเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติและมีการผูกมัดสูง ผู้ทำการทดลองให้เวลา 5 นาที ให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความให้มีความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับความขึ้นชอบที่มีต่อนักศึกษาปีที่สาม ให้เขียนชื่อและนามสกุลของตนเองที่บนกระดาษด้วย ในการทดลองนี้ผู้ร่วมการทดลองมีสิทธิที่ปฏิเสธการเขียนเรียงความได้ซึ่งมีผู้ร่วมการทดลองปฏิเสธการเขียนเรียงความจำนวน 5 คน

เงื่อนไขผู้ร่วมการทดลองต้องเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติและพูดต่อต้านเจตคติและมีการผูกมัดสูง ผู้ทำการทดลองให้เวลา 5 นาที ให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความให้มีความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับความขึ้นชอบที่มีต่อนักศึกษาปีที่สาม ให้เขียนชื่อและนามสกุลของตนเองที่บนกระดาษด้วย ในการทดลองนี้ผู้ร่วมการทดลองมีสิทธิที่ปฏิเสธการเขียนเรียงความได้ซึ่งมีผู้ร่วมการทดลองปฏิเสธการเขียนเรียงความจำนวน 2 คน

ต่อมาผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองพูดต่อต้านเจตคติ โดยก่อนขึ้นต้นการพูดจะต้องมีการพูดชื่อและนามสกุลของตนเองก่อนการพูดและให้พูดเป็นเวลา 5 นาทีเกี่ยวกับความขึ้นชอบที่มีต่อนักศึกษาปีที่สาม ในการทดลองนี้ผู้ร่วมการทดลองมีสิทธิที่ปฏิเสธการพูดได้ซึ่งมีผู้ร่วมการทดลองปฏิเสธการพูดจำนวน 2 คน

เงื่อนไขผู้ร่วมการทดลองต้องเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติและมีการผูกมัดสูงแต่การพูดต่อต้านเจตคติมีการผูกมัดต่ำ ผู้ทำการทดลองใช้เวลา 5 นาทีในการเขียนเรียงความให้มีความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับความชื่นชอบที่มีต่อนักศึกษาปีที่สาม ให้เขียนชื่อและนามสกุลของตนเองที่บนกระดาษด้วย ในการทดลองนี้ผู้ร่วมการทดลองมีสิทธิที่ปฏิเสธการเขียนเรียงความได้ซึ่งมีผู้ร่วมการทดลองปฏิเสธการเขียนเรียงความจำนวน 2 คน

ต่อมาผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองพูดต่อต้านเจตคติ โดยก่อนขึ้นต้นการพูดไม่ต้องมีการพูดชื่อและนามสกุลตนเองและพูดเกี่ยวกับความชื่นชอบที่มีต่อนักศึกษาปีที่สามเป็นเวลา 5 นาที

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติและพูดต่อต้านเจตคติและมีการผูกมัดสูงนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติความชื่นชอบที่มีต่อนักศึกษาปีที่สามมากขึ้น เนื่องจากในเงื่อนไขนี้ผู้ร่วมการทดลองรู้สึกที่ตนเองถูกผูกมัดสูงมาก ทั้งในการเขียนเรียงความและการพูดต่อต้านเจตคติเดิมของตนเอง และการกระทำนั้นทำโดยสมัครใจ ทำให้ผู้ร่วมการทดลองระบุงสาเหตุไปยังพฤติกรรม คิดว่าตนเองชื่นชอบนักศึกษาปีที่สามมากขึ้นจริง

ในการศึกษาของ Dickerson, Thibodeau, Aronson, และ Miller (1992) ผู้ร่วมการทดลองเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 80 คน ที่อาบน้ำหลังการว่ายน้ำที่สระของมหาวิทยาลัย นำกลุ่มตัวอย่างเข้ามาเป็นผู้ร่วมการทดลองโดยการให้ผู้ร่วมการทดลองเข้าเป็นสมาชิกใหม่ของชมรมอนุรักษ์น้ำ แบ่งเงื่อนไขการทดลองออกเป็น 4 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขแรกผูกมัดตนเอง “ให้ผู้ร่วมการทดลองลงชื่อในใบรวบรวมรายชื่อผู้สมัคร” ที่มีข้อความว่า

“โปรดช่วยกันประหยัดน้ำ อย่าอาบนาน ปิดก๊อกขณะฟอกสบู่หรือสระผม

ถ้าฉันทำได้ คุณก็ทำได้เช่นกัน”

เงื่อนไขที่สองให้ตระหนัก “ผู้ร่วมการทดลองถูกสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้” เงื่อนไขสามมือถือสาปปากถือศีล (hypocrisy) เป็นการทำให้ทั้งเงื่อนไขที่หนึ่งและเงื่อนไขที่สอง (เงื่อนไขผูกมัดตนเองและเงื่อนไขให้ตระหนัก) และเงื่อนไขควบคุม สุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไข หลังจากนั้นผู้ทำการทดลองจับเวลาการอาบน้ำ และจำนวนครั้งในการปิดน้ำของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขมีถือสาปากถือศีล (hypocrisy) ใช้เวลาในการอาบน้ำสั้วน้ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับเงื่อนไขอื่น ๆ และการปิดน้ำในสามเงื่อนไขแรกมีการปิดน้ำเท่ากันและปิดน้ำมากกว่าในเงื่อนไขควบคุม

3. ผลที่ไม่พึงปรารถนาที่ตามมา (Aversive consequences)

ผลที่ไม่พึงปรารถนาที่ตามมาได้นั้นเป็นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำให้เกิดความไม่คล่องจงขึ้นมาได้ จากงานวิจัยของ Goethals, Cooper, และ Naficy (1979) ได้ทำการศึกษานักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัย Princeton จำนวน 60 คน แบ่งเงื่อนไขการทดลองออกเป็นสองเงื่อนไข คือ เงื่อนไขที่สามารถรู้ล่วงหน้า (รู้ล่วงหน้า สามารถรู้ล่วงหน้า และไม่รู้ล่วงหน้า) และเงื่อนไขการบอกถึงผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา (มีการบอกถึงผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา และไม่มีการบอกถึงผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา) การทดลองมีผู้ดำเนินการสองคนเป็นผู้หญิงชาวฝรั่งเศสและชาวอิหร่านตามลำดับ และผู้ทำการทดลองบอกผู้ร่วมการทดลองเกี่ยวกับการทดลองนี้ว่าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยาของผู้ใช้ภาษา และหัวข้อในการกล่าวสุนทรพจน์เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสนับสนุนการขยายชั้นเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นการต่อต้านเจตคติเดิมของผู้ร่วมการทดลอง

ในการดำเนินการทดลองผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขรู้ล่วงหน้า ผู้ทำการทดลองจะอธิบายเกี่ยวกับสุนทรพจน์ที่นักศึกษาต้องกล่าว ต้องแจกเอกสารที่ระบุกลุ่มบุคคลที่จะอ่านแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นักศึกษาระดับปริญญาโทที่สนใจเกี่ยวกับภาษา กลุ่มไต้หวัน และกลุ่มผู้บริหารที่สนใจในเรื่องนี้ และให้ผู้ร่วมการทดลองตัดสินใจว่าจะกล่าวสุนทรพจน์หรือไม่ ในเงื่อนไขที่สามารถรู้ล่วงหน้าผู้ทำการทดลองอธิบายเกี่ยวกับสุนทรพจน์ที่นักศึกษาต้องกล่าว ส่งให้บุคคลที่สนใจ และให้ผู้ร่วมการทดลองตัดสินใจว่าจะกล่าวสุนทรพจน์หรือไม่ และในเงื่อนไขไม่รู้ล่วงหน้าผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองตัดสินใจว่าจะกล่าวสุนทรพจน์หรือไม่โดยไม่มีการอธิบายถึงผลจากการกระทำล่วงหน้า

ผลจากการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขรู้ล่วงหน้าและได้รับการบอกถึงผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา กับผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขสามารถรู้ล่วงหน้าและได้รับการบอกถึงผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากที่สุด

การที่บุคคลสามารถที่จะรู้ถึงผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมาทำให้บุคคลนั้นเกิดความไม่คล่องจงของปัญญามากที่สุด และเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามมา

การทดลองของ Harmon-Jones (2000) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการของความไม่คลั่งจองในการเหนี่ยวนำรูปแบบการยอมตามเป็นผลกระทบจากประสบการณ์ของความรู้สึกทางลบของผู้ยอมตาม และเป็นการต่อต้านความจำเป็นในการที่ผลที่ไม่พึงปรารถนาในกระบวนการเหนี่ยวนำให้บุคคลเกิดความไม่คลั่งจองขึ้น โดยในการศึกษาคั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 การทดลอง ในการทดลองแรก เป็นการนำเสนอความไม่คลั่งจองที่เกี่ยวกับการเพิ่มสถานการณความไม่สบายใจให้กับผู้ร่วมการทดลอง ในสถานการณ์เหนี่ยวนำให้เกิดการยอมตาม เมื่อบุคคลไม่รู้ถึงผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา ศึกษาแก่นักศึกษาที่ลงเรียนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้น จำนวน 23 คน แบ่งเงื่อนไขออกเป็น 2 เงื่อนไข และสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไข ดังนี้ เงื่อนไขมีโอกาสเลือกสูง 10 คน (ชาย 4 คน และหญิง 6 คน) และเงื่อนไขมีโอกาสเลือกต่ำ 10 คน (ชาย 6 คน และหญิง 4 คน) ในเงื่อนไขที่มีโอกาสเลือกสูงนั้นมีผู้ร่วมการทดลอง 3 คนปฏิเสธที่จะไม่เขียนข้อความที่ต่อต้านเจตคติ การทดลองผู้ทำการทดลองบอกผู้ร่วมการทดลองว่าการทดลองนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านอารมณ์เมื่อมีการนึกถึงสิ่งเร้า ผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองอ่านข้อความที่น่าเบื่อและให้นึกถึงข้อมูลที่ได้รับจากผู้ทำการทดลองบอก เกี่ยวกับข้อความว่าข้อความนั้นมีความหลากหลายทำให้ผู้ร่วมการทดลองไม่รู้ว่ตนเองได้ข้อความใด ต่อมาให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนข้อความบรรยายถึงข้อความที่ได้รับโดยไม่ต้องลงชื่อ เพื่อให้ผู้ร่วมการทดลองรับรู้ว่ไม่มีผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา ในเงื่อนไขที่มีโอกาสเลือกสูงมีการรับรู้ว่ตนเองสามารถเขียนข้อความบรรยายได้อย่างอิสระ โดยผู้ทำการทดลองบอกกับผู้ร่วมการทดลองว่ต้องการข้อความที่บรรยายข้อความนั้นมีความน่าสนใจมากกว่า ส่วนในเงื่อนไขที่มีโอกาสเลือกต่ำรับรู้ว่ตนเองไม่สามารถเขียนข้อความบรรยายได้อย่างอิสระต้องเขียนบรรยายข้อความนั้นว่าน่าสนใจเท่านั้น เมื่อผู้ร่วมการทดลองเขียนบรรยายข้อความเสร็จเรียบร้อยผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองทำมาตรวัดความรู้สึก มาตรวัดเจตคติ และมาตรวัดความเข้าใจในเงื่อนไข

ผลการทดลองพบว่า ในเงื่อนไขที่รับรู้ว่ตนเองมีโอกาสเลือกสูงมีความรู้สึกต่อข้อความที่น่าเบื่อว่ามีความน่าสนใจมากกว่าในเงื่อนไขที่รับรู้ว่ตนเองมีโอกาสเลือกต่ำ เงื่อนไขที่รับรู้ว่ตนเองมีโอกาสเลือกสูงมีความรู้สึกไม่สบายใจมากกว่าในเงื่อนไขที่รับรู้ว่ตนเองมีโอกาสเลือกต่ำ และเงื่อนไขที่รับรู้ว่ตนเองมีโอกาสเลือกสูงมีความรู้สึกทั่วไปในด้านลบมากกว่าในเงื่อนไขที่รับรู้ว่ตนเองมีโอกาสเลือกต่ำ

ในการทดลองที่ 2 ได้ทำการศึกษาคล้ายกับการทดลองแรก แต่ได้เปลี่ยนแปลงการเกิดความไม่คลั่งจองจากการอ่านข้อความมาเป็นการชิมรสชาติช็อกโกแลต ศึกษาแก่นักศึกษาที่ลงเรียนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้น จำนวน 52 คน เป็นชาย 20 คนและหญิง 32 คน โดยผู้ทำการทดลองจะให้ผู้ร่วมการทดลองชิมช็อกโกแลต แล้วเขียนบรรยายรสชาติของช็อกโกแลตว่าไม่อร่อย ซึ่งผู้ทำการ

ทดลองได้ทำการสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไข คือ เงื่อนไขแรกรับรู้ว่าคุณมีโอกาสเลือกสูง และวัดความรู้สึกก่อนมาวัดครั้งเวลา เงื่อนไขที่สองรับรู้ว่าคุณมีโอกาสเลือกสูงและวัดความรู้สึกหลังมาวัดครั้งเวลา เงื่อนไขที่สามรับรู้ว่าคุณมีโอกาสเลือกต่ำและวัดความรู้สึกก่อนมาวัดครั้งเวลา และเงื่อนไขที่สี่รับรู้ว่าคุณมีโอกาสเลือกต่ำและวัดความรู้สึกหลังมาวัดครั้งเวลา มาวัดครั้งเวลานี้เป็นมาตรที่ใช้วัดความรู้สึกเกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ เงื่อนไขที่รับรู้ว่าคุณมีโอกาสเลือกสูงจะรับรู้ว่าคุณสามารถเขียนบรรยายรสชาติของซ็อกโกแลตได้อย่างอิสระ โดยผู้ทำการทดลองต้องการให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนบรรยายรสชาติของซ็อกโกแลตว่าไม่อร่อยมากกว่า ส่วนในเงื่อนไขที่รับรู้ว่าคุณมีโอกาสเลือกต่ำจะรับรู้ว่าคุณไม่สามารถเขียนบรรยายรสชาติของซ็อกโกแลตได้อย่างอิสระต้องเขียนบรรยายว่าซ็อกโกแลตนั้นไม่อร่อยเท่านั้น และทำการวัดความรู้สึกตามแต่ละเงื่อนไข

ผลการทดลองพบว่า ในเงื่อนไขที่รับรู้ว่าคุณมีโอกาสเลือกสูงมีความรู้สึกชอบซ็อกโกแลตน้อยกว่าในเงื่อนไขที่รับรู้ว่าคุณมีโอกาสเลือกต่ำ เงื่อนไขที่รับรู้ว่าคุณมีโอกาสเลือกสูงและวัดความรู้สึกก่อนมาวัดครั้งเวลามีประสบการณ์ความรู้สึกทางลบสูงกว่าเงื่อนไขอื่น ๆ จากการทดลองนี้ทำให้พบว่ากรณีที่บุคคลเกิดความไม่คลั่งงั้นโดยที่ไม่มีผลที่ไม่พึงปรารถนาที่ตามมา ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกทางลบมากขึ้นและลดความรู้สึกทางลบด้วยการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

4. ความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Personal responsibility)

ความรับผิดชอบส่วนบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำให้เกิดความไม่คลั่งงั้นได้ แต่ถ้าบุคคลนั้นไม่รู้สึกว่าเมื่อตนเองกระทำพฤติกรรมลงไปแล้วบุคคลไม่เกิดความรู้สึกรับผิดชอบส่วนบุคคลความไม่คลั่งงั้นก็จะไม่เกิด ในการศึกษาของ Scher และ Cooper (1989) เป็นการศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 81 คน แบ่งเงื่อนไขการทดลองออกเป็น 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขการเขียนเรียงความเกี่ยวกับเรื่องการขึ้นค่าเล่าเรียน (สนับสนุน และต่อต้าน) ในการเขียนเรียงความมีการสุ่มผู้ร่วมการทดลองออกเป็น 2 เงื่อนไข คือ โอกาสเลือก (โอกาสเลือกสูง และโอกาสเลือกต่ำ) และเงื่อนไขผลย้อนกลับ (Boomerang effect) (รับรู้ว่าคุณเกิดผลย้อนกลับ และไม่รับรู้ว่าคุณเกิดผลย้อนกลับ) หลังจากให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ทำการทดลองบอกถึงผลของการเขียนเรียงความกับผู้ร่วมการทดลอง โดยผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขรับรู้ว่าคุณเกิดผลย้อนกลับจากการเขียนเรียงความได้รับการบอกว่าเรียงความของเขาถูกคณะกรรมการอ่านเป็นฉบับที่ 2 จากเรียงความทั้งหมด 15 ฉบับ และในเงื่อนไขไม่รับรู้ว่าคุณเกิดผลย้อนกลับจากการเขียน

เรียงความ ได้รับการบอกว่าเรียงความของเขาถูกคณะกรรมการอ่านเป็นฉบับที่ 14 จากเรียงความทั้งหมด 15 ฉบับ

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่เขียนเรียงความต่อต้านเจตคติตัวเองมีโอกาเลือกสูงและรับรู้ว่าจะไม่เกิดผลย้อนกลับและเงื่อนไขเขียนเรียงความสนับสนุนเจตคติตัวเองมีโอกาเลือกสูงและรู้ว่าเกิดผลย้อนกลับกับตัวเอง เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากที่สุด

สรุปผลที่ตามมาจากการทำพฤติกรรมนั้นทำให้บุคคลเกิดความไม่คล่องจองของปัญญาได้ ไม่ว่าจะพฤติกรรมนั้นสนับสนุน หรือต่อต้านเจตคติเดิม

นอกจากนี้ Harmon-Jones และ Mill (1999) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมต่อต้านเจตคติและได้นำเสนอปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่คล่องจองซึ่งมีความคล้ายคลึงกับที่ Worchel และ Cooper ในปี 1983 ดังนี้

1. ความมีอิสระของการเลือก (The Free-Choice Paradigm)

เมื่อบุคคลเกิดการตัดสินใจก็จะทำให้เกิดความไม่คล่องจองขึ้นได้ คือถ้าการตัดสินใจของบุคคลเป็นไปในทิศทางที่สิ่งทีเลือกนั้นมีทิศทางลบและสิ่งทีไม่ได้เลือกมีทิศทางบวกจะเกิดความไม่คล่องจองขึ้น ถ้าสิ่งทีบุคคลเลือกมีทิศทางบวกและสิ่งทีบุคคลไม่ได้เลือกนั้นมีทิศทางลบจะเป็นความคล่องจองของการตัดสินใจ การตัดสินใจที่ยากทำให้เกิดความไม่คล่องจองสูงกว่าการตัดสินใจง่าย ๆ ความไม่คล่องจองที่ตามมาจากการตัดสินใจสามารถลดได้โดยในตัวเลือกทีบุคคลเลือกนั้นให้กำจัดสิ่งทีเป็นทางลบและเพิ่มสิ่งทีเป็นทางบวกเข้าไป และตัวเลือกทีไม่ได้เลือกนั้นบุคคลต้องเพิ่มคุณค่าทีเป็นทิศทางด้านลบเข้าไปและลดคุณค่าทีมีทิศทางด้านบวกลง ตัวอย่างเช่นในการศึกษาของ Brehm (1956) ได้เสนอไว้ในข้างต้น

2. รูปแบบการไม่ยืนยันความเชื่อ (The Belief-Disconfirmation Paradigm)

ความไม่คล่องจองเป็นความตื่นตัวเมื่อบุคคลนั้นถูกโจมตีด้วยข้อมูลทีไม่คงเส้นคงวาหรือไม่คล่องจองกับความเชื่อของบุคคลนั้น ถ้าความไม่คล่องจองไม่สามารถลดได้ด้วยวิธีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ความไม่คล่องจองสามารถนำไปสู่ความเข้าใจผิด การตีความผิด การปฏิเสธข้อมูล และแสวงหาสิ่งทีจะมาสสนับสนุนกับความเชื่อเดิมของตนเอง ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Festinger (1956) อ้างใน Harmon-Jones และ Mill 1999) ได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างทีมีความเชื่อเกี่ยวกับคำพยากรณ์ว่าจะเกิดวันโลกาวินาศนี้ว่าจะท่วมครอบคลุมทุกทวีป โดยมีผู้นำคือ

Mrs. Keith มีสาวกมารวมตัวกันจนเกิดเป็นชุมชนเล็ก ๆ พอถึงเวลาไม่เกิดน้ำท่วมขึ้นคนกลุ่มนี้เกิดความไม่คล้อยจองขึ้นแต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงความคิดเดิมของตน แต่ในทางกลับกัน คนกลุ่มนี้กับหาเหตุผลอื่นมาสนับสนุนพฤติกรรมของตนเองแทน คือที่น้ำไม่ท่วมเพราะพระเจ้าเลื่อนวันออกไป เนื่องจากการทำความดีของพวกเขา บุคคลเหล่านี้ยังคงยึดมั่นกับความเชื่อนั้นและคงอยู่ในชุมชนนั้นต่อไป

3. การใช้เหตุผลและความพยายาม (The Effort-Justification Paradigm)

ความไม่คล้อยจองเป็นความตื่นตัวเมื่อบุคคลเกิดการผูกมัดกับความไม่พึงปรารถนาที่ตามมาจากการทำกิจกรรม จากส่วนของปัญญาที่ทำกิจกรรมเป็นความไม่พึงปรารถนา ถ้ามันตามมากับการไม่ผูกมัดในกิจกรรม ส่วนของปัญญาที่ทำกิจกรรมเป็นความไม่พึงปรารถนาเป็นความไม่คล้อยจองกับการผูกมัดกับกิจกรรม ความไม่คล้อยจองจะเกิดขึ้นมากเมื่อความไม่พึงปรารถนาใช้ความพยายามมากเพื่อให้ได้รับมาซึ่งผล และสามารถลดได้จากการพูดเกินความจริงเกี่ยวกับผลที่พึงปรารถนานั้น เพื่อเพิ่มส่วนที่คล้อยจองเข้าไป ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Aronson และ Mills (1959) ผู้ร่วมการทดลองเป็นผู้หญิงจำนวน 63 คน แบ่งเงื่อนไขออกเป็นสองเงื่อนไข คือเงื่อนไขแรกต้องใช้ความพยายามมากในการเข้าเป็นสมาชิก และเงื่อนไขที่สองไม่ต้องใช้ความพยายามมากในการเข้าเป็นสมาชิก ซึ่งผู้ร่วมการทดลอง 33 คนเป็นอาสาสมัครที่เข้าไปในกลุ่มที่เกิดความไม่คล้อยจองโดยการพูดเรื่องเพศ ก่อนการทดลองผู้ร่วมการทดลองต้องมีการทดสอบบุคลิกภาพก่อนการทดลอง โดยการอ่านคำศัพท์ดัง ๆ กลุ่มแรกต้องอ่านคำศัพท์ที่หยาบคายกระดากปากเกี่ยวกับเรื่องเพศ (เงื่อนไขที่ต้องใช้ความพยายามมาก) และกลุ่มที่สองอ่านคำศัพท์ดัง ๆ เป็นคำศัพท์เกี่ยวกับเพศแต่ไม่หยาบคาย (เงื่อนไขที่ไม่ต้องใช้ความพยายามน้อย) หลังจากนั้นผู้ทำการทดลองบอกผลการทดลองว่าผู้ร่วมการทดลองทุกคนผ่านการทดสอบ

ต่อมาให้ผู้ร่วมการทดลองเข้าไปในห้อง และฟังการสนทนาของสมาชิกในกลุ่ม โดยการสื่อสารนั้นสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ ซึ่งให้ผู้ร่วมการทดลองฟังการสนทนาอย่างเดียว แล้วสนทนาได้เมื่อได้รับสัญญาณเท่านั้น หลังจากการฟังการสนทนาจบแล้วให้ผู้ร่วมการทดลองประเมินกลุ่มที่เข้าไปสนทนา โดยประเมินความชอบต่อกลุ่ม และความน่าสนใจของกลุ่ม

ผลการทดลองพบว่าผู้ร่วมการทดลองที่ต้องผ่านการพูดคำที่หยาบคายกระดากปากเกี่ยวกับเพศก่อน (ต้องใช้ความพยายามมาก) ประเมินกลุ่มว่ามีชอบต่อกลุ่มมากกว่า และประเมินว่ากลุ่มมีความน่าสนใจมากกว่ากลุ่มอื่น

4. การเหนี่ยวนำและการยอมตาม (The Induced-Compliance Paradigm)

ความไม่คล้อยจองเป็นความตื่นตัวเมื่อบุคคลทำ หรือพูดบางอย่างที่ต่อต้านความเชื่อเดิม จากปัญหาที่ความเชื่อตามมาจากกรไม่ได้ผูกมัดกับพฤติกรรม การเหนี่ยวนำการยอมตามการผูกมัดในพฤติกรรมสัญญาเกี่ยวกับรางวัล หรือการคุกคามต่อการลงโทษ ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Festinger และ Carlsmith (1959) เป็นการทดลองที่ให้ผู้ร่วมการทดลองทำงานที่หน้าเบือ เช่น การเรียงหลอดด้าย ชีดสระจากหน้าหนังสือพิมพ์ ใช้ผู้ร่วมการทดลองชายจำนวน 71 คน แบ่งเงื่อนไขออกเป็น 3 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขแรกผู้ทำการทดลองบอกกับให้ผู้ร่วมการทดลองว่าวันนี้ผู้ช่วยวิจัยของตนเองมาไม่ได้จึงขอให้ผู้ร่วมการทดลองไปบอกผู้ร่วมการทดลองอีกคนที่รออยู่ข้างนอก (หน้าม้า) ว่างานที่ทำนี้น่าสนใจมากและสนุกมาก โดยให้เงินตอบแทน 1 เหรียญ และถ้ามีโอกาสหน้าคงได้มารวมงานกันอีก เงื่อนไขที่สองผู้ทำการทดลองบอกกับให้ผู้ร่วมการทดลองว่าวันนี้ผู้ช่วยวิจัยของตนเองมาไม่ได้จึงขอให้ผู้ร่วมการทดลองไปบอกผู้ร่วมการทดลองอีกคนที่รออยู่ข้างนอก (หน้าม้า) ว่างานที่ทำนี้น่าสนใจมากและสนุกมาก โดยให้เงินตอบแทน 20 เหรียญ และถ้ามีโอกาสหน้าคงได้มารวมงานกันอีก และเงื่อนไขที่สามเงื่อนไขควบคุมผู้ทำการทดลองบอกกับให้ผู้ร่วมการทดลองไปบอกผู้ร่วมการทดลองอีกคนที่รออยู่ข้างนอก (หน้าม้า) เกี่ยวกับงานที่ทำ

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขที่ได้ค่าตอบแทนน้อย (1 เหรียญ) จะรายงานความรู้สึกเกี่ยวกับงานที่ทำว่ามีความน่าสนใจ เป็นงานที่น่าสนุกมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น เนื่องจากการกระทำที่ต่ำลงไปนั้นเป็นการผูกมัดตนเองและไม่มีการอ้างเหตุผลภายนอกที่เพียงพอว่าต่ำลงไปเพราะรางวัล(ได้ค่าตอบแทนน้อย) บุคคลจึงเกิดความไม่คล้อยจองขึ้น และลดความไม่คล้อยจองโดยการเปลี่ยนแปลงเจตคติของตนเองในที่สุด แต่ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ได้รับค่าตอบแทนมาก (20 เหรียญ) จะเกิดความไม่คล้อยจองน้อยกว่าเนื่องจากสิ่งที่กระทำลงไปนั้นสามารถอ้างถึงสาเหตุภายนอกได้ว่าการที่ตนเองหลอกหลวงผู้ร่วมการทดลองคนอื่นไปเพราะค่าตอบแทนที่ได้รับ แต่ไม่ได้รู้สึกว่างานนั้นสนุกจริง ทำให้ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่นไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามมา

นอกจากนี้ Harmon-Jones และ Mill (1999) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีความไม่คล้อยจองของปัญหา ดังนี้

ทฤษฎีการรับรู้ตนเอง (Self-perception Theory)

ทฤษฎีการรับรู้ตนเองได้รับการพัฒนาขึ้นมาโดยนักจิตวิทยาสังคมชื่อ Daryl Bem ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

ทฤษฎีการรับรู้ตนเองเป็นทฤษฎีที่ได้แย้งกับทฤษฎีความไม่คล่องจองของปัญญา กล่าวคือ ผลกระทบของความไม่คล่องจองของปัญญาไม่ได้เป็นผลมาจากแรงจูงใจที่จะต้องลดความไม่สบายใจที่เกิดจากความไม่คล่องจอง แต่เป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างกระบวนการที่ไม่ใช่แรงจูงใจ ซึ่งเป็นการอธิบายถึงการรับรู้เจตคติของบุคคลที่อาศัยการอนุมานเจตคติของบุคคลเองว่าเป็นเช่นไร โดยการดูจากพฤติกรรมของบุคคลนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเจตคตินั้นไม่ชัดเจน (Harmon-Jones, & Mill, 1999)

Bem (1972/1978 อ้างใน ธีระพร อูวรรณโณ, 2546) ได้กล่าวถึงประพจน์ของทฤษฎีการรับรู้ตนเองไว้ 2 ประการ คือ

1. บุคคลรู้ถึงเจตคติ อารมณ์ และสภาวะภายในอื่น ๆ ของตนเองส่วนหนึ่งมาจากการอนุมานจากการสังเกตพฤติกรรมภายนอกของตนเอง หรือสถานการณ์ที่พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น
2. ถ้าสิ่งบ่งชี้ภายในไม่หนักแน่น มีความกำกวม หรือตีความไม่ได้ บุคคลย่อมที่จะอาศัยสิ่งชี้แนะภายนอกมาอนุมานสภาวะภายในของตนเอง เหมือนกับผู้ที่สังเกตภายนอกอาศัยข้อมูลจากสิ่งชี้แนะภายนอกเพื่อที่จะมาอนุมานสภาวะภายในของผู้ที่แสดงพฤติกรรม

Bem (1967) ได้ศึกษาเพื่อนำการรับรู้ตนเองไปอธิบายผลที่ได้จากการทดลองของ Festinger และ Carlsmith (1959) ตามแนวทางของทฤษฎีความไม่คล่องของปัญญา Bem ทำการศึกษาโดยใช้การจำลองซ้ำระหว่างบุคคล (Interpersonal simulation) กับงานวิจัยของ Festinger และ Carlsmith โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 75 คน เข้าสู่นั่งในสามเงื่อนไข เงื่อนไขละ 25 คน เงื่อนไขแรกผู้ร่วมการทดลองได้ฟังเทปบรรยายการทดลองของ Festinger และ Carlsmith ที่ผู้ร่วมการทดลองได้ค่าตอบแทนเป็นเงิน 1 เหรียญ เงื่อนไขที่สองผู้ร่วมการทดลองได้ฟังเทปบรรยายการทดลองของ Festinger และ Carlsmith ที่ผู้ร่วมการทดลองได้ค่าตอบแทนเป็นเงิน 20 เหรียญ และเงื่อนไขควบคุมผู้ร่วมการทดลองได้ฟังเทปบรรยายการทดลองของ Festinger และ Carlsmith ที่ผู้ร่วมการทดลองไม่ได้ค่าตอบแทน เมื่อฟังเทปจบให้ผู้ร่วมการทดลองตอบคำถามเกี่ยวกับการประเมินงาน หรือเจตคติของผู้ร่วมการทดลองในงานของ

Festinger และ Carlsmith บนมมาตร 11 ช่วง (-5 ถึง +5) คือ -5 งานนั้นน่าเบื่อที่สุด ถึง +5 งานนั้น น่าสนใจ หรือน่าสนุกที่สุด

ผลการทดลองของเบ้มที่พบนั้นผลไม่แตกต่างจากที่ Festinger และ Carlsmith พบว่า ผู้ ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ได้รับค่าตอบแทน 1 เหรียญมีเจตคติต่องานที่น่าเบื่อว่าสนุกมาก หรือน่าสนใจมากกว่าในเงื่อนไขได้รับค่าตอบแทน 20 เหรียญ และเงื่อนไขควบคุม

เบ้มจึงสรุปได้ว่า ผู้ร่วมการทดลองนั้นแม้ไม่ต้องมีประสบการณ์จริงในการทดลอง แต่ก็ สามารถที่จะอนุมานสภาวะภายใน หรือเจตคติของผู้ร่วมการทดลองในเทปออกมาได้อย่างถูกต้อง เป็นเพียงเพราะการอาศัยสิ่งชี้แนะภายนอกเท่านั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องอาศัยสภาวะความไม่คล่อง จองของปัญญาเลย

ทฤษฎีความไม่คล่องจองของปัญญานี้เป็นการอธิบายผลกระทบจากการเสริมแรงทางลบ โดยจากการทดลองของ Festinger และ Carlsmith (1959) เป็นการบอกว่าบุคคลตัดสินใจเจตคติ จากพฤติกรรม ถ้าสภาวะภายนอกบอกเป็นแนวทางว่าพฤติกรรมนั้นไม่สามารถเห็นการควบคุมได้ แต่บุคคลจะไม่ใช้พฤติกรรมตัดสินใจเจตคติ ก็ต่อเมื่อสภาวะภายนอกบอกเป็นแนวทางว่าพฤติกรรม นั้นสามารถเห็นการควบคุมได้

ผลกระทบที่ตามมาจากการอธิบายทฤษฎีนี้เป็นการทดสอบเกี่ยวกับสภาวะที่แสดงออก โดยนัยของทฤษฎีความไม่คล่องจองในการใช้เกี่ยวกับการรับรู้สาเหตุผิด ๆ

นอกจากนี้ในการศึกษาของ Zanna และ Cooper (1974) ผู้ร่วมการทดลองเป็นนักศึกษา ชายปีที่ 1 จำนวน 70 คน มหาวิทยาลัย Princeton โดยสัญญาจะให้ค่าตอบแทนเป็นเงินจำนวน 1.50 เหรียญ โดยการทดลองแบ่งเป็น 6 เงื่อนไขและแต่ละเงื่อนไขจะต้องกินยาที่ทำให้เกิดผลที่ ต่างกัน คือ เงื่อนไขแรกได้รับยาที่ทำให้เกิดการตื่นตัวและมีโอกาสเลือกสูง เงื่อนไขที่สองได้รับ ยาที่ทำให้เกิดการตื่นตัวและมีโอกาสเลือกต่ำ เงื่อนไขที่สามได้รับยาที่มีเงื่อนไขผ่อนคลายและมี โอกาสเลือกสูง เงื่อนไขที่สี่ได้รับยาที่มีเงื่อนไขผ่อนคลายและมีโอกาสเลือกต่ำ เงื่อนไขที่ห้าไม่ได้รับ การบอกถึงผลข้างเคียงของยาและมีโอกาสเลือกสูง แลเงื่อนไขที่หกไม่ได้รับการบอกถึง ผลข้างเคียงของยาและมีโอกาสเลือกต่ำ แต่ที่จริงแล้วยาที่ผู้ทำการทดลองให้กินนั้นเป็นยาหลอก (ผงแป้งอัดเม็ด) หลังจากให้ผู้ร่วมการทดลองกินยาแล้วให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความที่ ต่อต้านเจตคติเดิมของตนเองเกี่ยวกับเรื่องการพูดต่อต้านการห้ามปราศรัย โดยในเงื่อนไขที่มี

โอกาสเลือกสูงจะเขียน หรือไม่เขียนเรียงความก็ได้ ในเงื่อนไขที่มีโอกาสเลือกต่ำจะต้องเขียนเรียงความ ต่อมาให้ผู้ร่วมการทดลองประเมินเกี่ยวกับการพูดต่อต้านการห้ามปราศรัยในมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่มีโอกาสเลือกสูงและได้รับยาที่ทำให้ผ่อนคลายมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการพูดต่อต้านการห้ามปราศรัยมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น เนื่องจากผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขนี้มีการรับรู้ที่ตนเองได้กินยาที่ทำให้ผ่อนคลาย แต่เมื่อเขียนเรียงความต่อต้านเจตคดียังเกิดความตื่นเต้นอยู่ทำให้ผู้ร่วมการทดลองระบุสาเหตุไปยังการกระทำของตนเอง ว่าที่ทำลงไปนั้นเพราะรู้สึกเช่นนั้น หรือมีเจตคติแบบนั้นจริง

ทฤษฎีการจัดการความประทับใจ (Impression-Management Theory)

บุคคลพยายามที่จะสร้างความประทับใจ หรือหลีกเลี่ยงการสร้างภาพไม่ประทับใจ โดยการปรากฏของเจตคติมีความคงเส้นคงวากับพฤติกรรมของบุคคล ตัวอย่างเช่น ในการศึกษาของ Harmon-Jones, Brehm, Greenberg, Simon, และ Nelson (1996) ได้ทำการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 การทดลองย่อย ดังนี้

การทดลองที่ 1 ได้นำผู้ร่วมการทดลองมาชิมเครื่องดื่มที่ผู้ทำการทดลองเป็นคนปรุงขึ้นเอง และให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนบรรยายถึงรสชาติของเครื่องดื่มที่ได้ชิม การทดลองที่หนึ่งผู้ร่วมการทดลองจำนวน 50 คน เป็นชาย 10 คน และหญิง 40 คน สุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขดังนี้ คือ เงื่อนไขแรกได้เครื่องดื่มที่มีรสชาติดีและมีโอกาสเลือกสูง เงื่อนไขที่สองได้เครื่องดื่มที่มีรสชาติดีและมีโอกาสเลือกต่ำ เงื่อนไขที่สามได้เครื่องดื่มที่มีรสชาติไม่ดีและมีโอกาสเลือกสูง เงื่อนไขที่สี่ได้เครื่องดื่มที่มีรสชาติไม่ดีและมีโอกาสเลือกต่ำ ซึ่งเครื่องดื่มที่มีรสชาติดีจะเป็นน้ำผลไม้ผสมน้ำตาล ส่วนเครื่องดื่มที่มีรสชาติไม่ดีจะเป็นน้ำผลไม้ผสมน้ำส้มสายชู ในการเขียนเรียงความนั้นสามารถเขียนได้อย่างอิสระ โดยให้บรรยายว่าชอบรสชาติของเครื่องดื่มในการเขียนเรียงความเขียนโดยลำพัง เมื่อเขียนเรียงความบรรยายเครื่องดื่มเสร็จให้ทิ้งกระดาษลงตะกร้าขยะ เพื่อให้ผู้ร่วมการทดลองรับรู้ว่าการเขียนเรียงความนั้นไม่มีผลต่อผู้ร่วมการทดลอง

ผลการทดลองพบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขได้เครื่องดื่มที่มีรสชาติไม่ดีและมีโอกาสเลือกสูง รายงานว่าชอบรสชาติเครื่องดื่มมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขเครื่องดื่มที่มีรสชาติไม่ดีและมีโอกาสเลือกต่ำ จากผลการทดลองนี้จะเห็นว่าเกิดความไม่คลั่งจองขึ้นมาทั้งที่ไม่มีผลที่จะตามมาจากการเขียนเรียงความก็ตาม เพียงแต่การแสดงออกถึงการต่อต้านเจตคติเดิมของตนเองก็ทำให้เกิดความไม่คลั่งจองขึ้นได้

การทดลองที่ 2 คล้ายกับการทดลองแรก แต่เปลี่ยนจากการตีเครื่องตีที่มีรสชาติไม่ดีมาเป็นการอ่านบทความที่น่าเบื่อแทน ผู้ร่วมการวิจัยเป็นนักศึกษาจำนวน 24 คน เป็นชาย 11 คน และหญิง 13 คน สุ่มเข้าสู่เงื่อนไขดังนี้ เงื่อนไขที่รับรู้ว่าตนเองมีโอกาสเลือกสูง และเงื่อนไขที่รับรู้ว่าตนเองมีโอกาสเลือกต่ำ ให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความเกี่ยวกับบทความที่อ่านว่าน่าสนใจ โดยเมื่อเขียนเสร็จให้ทิ้งลงถังขยะ

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขที่รับรู้ว่าตนเองมีโอกาสเลือกสูง รายงานว่าบทความที่อ่านน่าสนใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่รับรู้ว่าตนเองมีโอกาสเลือกต่ำ

การทดลองที่สาม ผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองอ่านบทความที่มีเนื้อหาที่น่าเบื่อ และให้เขียนเรียงความเกี่ยวกับบทความที่อ่านว่ามีความน่าสนใจมาก การทดลองที่สามผู้ทำการทดลองได้ทำการทดลองเหมือนการทดลองที่ 2 แต่มีการเพิ่มการวัดการตอบสนองทางผิวหนัง (nonspecific skin conductance responses หรือ NS-SCRs) เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงทางผิวหนังระหว่างการทดลอง

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่รับรู้ว่าตนเองมีโอกาสเลือกสูงจะรู้สึกว่าคุณค่าที่อ่านมีความน่าสนใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขที่รับรู้ว่าตนเองมีโอกาสเลือกต่ำ และมีการตอบสนองทางผิวหนังมากกว่าด้วย

นอกจากนี้ Harmon-Jones และ Mill (1999) ได้ศึกษาและมีการปรับปรุงทฤษฎี (Revisions of Dissonance Theory) เกี่ยวกับความไม่คล่องจองของปัญญา โดยการปรับปรุงทฤษฎีมีดังนี้

1. ความคงเส้นคงวาในตนเอง (Self-consistency)

เป็นพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่คล่องจองขึ้น เพราะบุคคลจะมีความคิดไม่คงเส้นคงวาระหว่างทัศนคติของตนเองและพฤติกรรม เพราะบุคคลส่วนมากจะมีทัศนคติต่อตนเองทางบวก แต่ประสบการณ์อาจก่อให้เกิดความไม่คล่องจองขึ้นได้ เช่น เมื่อพฤติกรรมแสดงให้เห็นถึงความสามารถ ไร้ศีลธรรม หรือไร้เหตุผล เช่น ทหารที่ถูกไปรบที่ประเทศอิรักมีทัศนคติต่อตนเองว่าเป็นคนดี เสียสละ มีเมตตา สุขภาพ แต่เมื่อไปรบพบว่าตนเองได้ฆ่าเด็ก สตรี และคนมากมาย ทำให้เกิดความไม่คล่องจองขึ้นเนื่องจากทัศนคติทางบวกของตนเองถูกคุกคาม เขาจึงลดความไม่คล่องจองได้โดยการเปลี่ยนแปลงเจตคติว่าการฆ่าคนทำได้ไม่ผิดอะไร คนพวกนั้นสมควรตายแล้วทำให้คนอื่นเดือดร้อน

2. การยืนยันตนเอง (Self-affirmation)

เป็นทฤษฎีที่เสนอเกี่ยวกับผลกระทบของความไม่คล้องจองที่ไม่ได้เป็นผลมาจากความไม่คงเส้นคงวาของปัญญา ความไม่คงเส้นคงวาของตนเอง หรือความรู้สึกที่จะต้องรับผิดชอบส่วนบุคคลเพราะว่าผลที่จะตามมา แต่เป็นการที่บุคคลจะจัดการกับการคุกคามกับสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่คล้องจองขึ้น หรือสิ่งที่มาคุกคามอัตมโนทัศน์ของตนเอง ซึ่งทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยนักจิตวิทยาชื่อ Claude Steele ในปี 1988 และได้ทำการศึกษาเพื่อขยายทฤษฎีต่ออีกครั้งในปี 1993 ซึ่งมีนักวิจัยจำนวนมากได้พยายามทดสอบและปรับปรุงทฤษฎีนี้

การยืนยันคุณค่าในตนเอง (self-affirmation) หมายถึง การกระทำของบุคคลที่เป็นการยืนยันกับตนเองว่าตนเป็นคนที่มีคุณค่า มีความสามารถ มีคุณธรรม หรือภาพลักษณ์ในทางบวกที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คุกคาม โดยการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำชดเชยตัวตนด้านที่ถูกคุกคาม (Steele, 1988) นอกจากนี้การยืนยันตนเองเป็นจุดมุ่งหมายส่วนตัวที่ข้อมูลมีส่วนที่ทำให้เกิดการปกป้อง หรือป้องกันขึ้น ถ้าจุดมุ่งหมายมีผลกระทบต่อความเป็นอิสระจากการสนใจ หรือการประเมินด้วยตนเอง การยืนยันจะไวต่อความรู้สึกที่ผู้คนเป็นจุดศูนย์กลางในการเตือน หรือให้ข้อโต้แย้ง การยืนยันและการไม่ยืนยันนั้น กลุ่มตัวอย่างจะเกี่ยวข้องกับ หรือวัดได้จากแรงจูงใจ การกระตุ้น และการต่อต้านเจตคติที่มีความหลากหลายซึ่งเป็นข้อดี ผู้เข้าร่วมทั้งหมดจะมีเจตคติที่เป็นส่วนตัวและเป็นส่วนที่สำคัญ การลดลงของอคติ และการเพิ่มขึ้นของการไวต่อความรู้สึกเป็นข้อโต้แย้งที่ดีและคล้ายกับว่าเป็นการทำนายของทฤษฎีการยืนยัน

ทฤษฎีการยืนยันตนเอง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญส่วนบุคคลกับคำถามทางเจตคติ ความเชื่อที่ว่าการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของตนเป็นการปลุกเร้าการตอบสนองในการปกป้องตนเองเมื่อเผชิญหน้ากับการคุกคาม เพราะเป็นการกำหนดทิศทางเป้าหมายมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง ความเชื่อที่มีความสำคัญน้อยเป็นส่วนน้อยที่เกี่ยวข้องโดยนัยกับมโนทัศน์การมองตนเองและส่วนบุคคล ในการศึกษาที่ผ่านมามุ่งไปที่การลงโทษประหารชีวิต การทำแท้ง และความเสียดต่อการเป็นมะเร็ง ในการศึกษามุ่งไปยังความเชื่อที่มีความสำคัญ และแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญเป็นศูนย์กลางน้อยที่สุด คือความปรารถนาที่จะขึ้นค่าสอน ให้ผู้ร่วมการทดลองจัดลำดับความสำคัญเป็นความคาดหวังที่แตกต่าง พวกเราคาดว่าความแปรปรวนต่าง ๆ เกิดจากผลกระทบกลาง ๆ ของการจัดกระทำการยืนยันตนเอง ในด้านความสำคัญสูงทำนายได้ว่าการปกป้องตนเองมีสูง และความสามารถของการยืนยันตนเองจะถูกลดลงเพื่อป้องกันตนเองและสนับสนุนจุดประสงค์อย่างเห็นได้ชัดเจน เมื่อมีความสำคัญน้อย การปกป้องตนเองน้อย และเกิดผลกระทบระดับล่างอิทธิพลต่าง ๆ ต่อการยืนยัน อ่อนลง (Correll, Spencer, & Zanna, 2004)

ความหมายของศัพท์พื้นฐาน

1. การยืนยันคุณค่าในตนเอง (self-affirmation) คือการกระทำใดๆของบุคคลที่เป็นการยืนยันกับตนเองว่าตนเป็นคนที่มีความสามารถ มีความสามารถ มีจริยธรรม หรือภาพลักษณ์ในทางบวก อื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คุกคาม โดยการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อชดเชยตัวตนด้านที่ถูกคุกคาม (Steele, 1988)

2. ความสมบูรณ์พร้อมของตัวตน (self-integrity) คือแนวความคิดและภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเองที่มีความดีงาม มีความสมบูรณ์พร้อม

3. การคุกคาม (threat) คือการทำให้เกิดการรับรู้ตัวตน (self) ในทางลบข้อสมมติของ ทฤษฎี

ทฤษฎีมีข้อสมมติว่า บุคคลมีแรงจูงใจ (motive) ที่พยายามที่จะรักษาไว้ซึ่งความมีคุณค่า มีความสามารถ มีจริยธรรมและภาพลักษณ์ทางบวกเกี่ยวกับตนเอง และในชีวิตจริงปัจจัยด้านการ ล่วงเลยของเวลาและความล้มเหลวในการแก้ไขการคุกคามจะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การใช้แหล่ง ข้อมูลเชิงบวกเกี่ยวกับตนเองในกระทำการยืนยันคุณค่าในตนเอง (Steele, Spencer, & Lynch, 1993)

ดังนั้นแม้ว่าทฤษฎีการยืนยันคุณค่าในตนเองจะกล่าวถึงความเป็นไปได้ในการใช้วิธีการ ยืนยันคุณค่าในตนเองในด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับ การคุกคามแต่มีความสำคัญกับตนในการต่อสู้ กับการคุกคามนั้น แต่ก็ไม่จำเป็นว่าการยืนยันคุณค่าในตนเองจะต้องเป็นการตอบสนองแรก ที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดการคุกคาม

ความแตกต่างของทฤษฎีการยืนยันคุณค่าในตนเองและทฤษฎีความไม่คล้องจองของ ปัญญา

ทฤษฎีความไม่คล้องจองของปัญญา (cognitive dissonance theory) ของ Festinger (1957) มองว่าความไม่คล้องจอง (dissonance) เกิดจากการที่ส่วนของปัญญา 2 ส่วน มีความสัมพันธ์กับแบบไม่สอดคล้อง (inconsistency) เมื่อเกิดความไม่คล้องจองขึ้น บุคคลจะมีความรู้สึกไม่สบายใจ ซึ่งจะเป็นตัวไปกระตุ้นแรงจูงใจที่จะพยายามสร้างความกลมกลืน ความคงเส้นคงวาหรือความสอดคล้องภายในระหว่างส่วนของปัญญาส่วนต่างๆ และนำไปสู่การพยายาม ลดความไม่คล้องจองนั้นด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเปลี่ยนส่วนของปัญญาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

เปลี่ยนส่วนของปัญญาที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม และการเพิ่มส่วนของปัญญาใหม่เข้ามา เป็นต้น แต่ทฤษฎีการยืนยันคุณค่าในตนเองนั้นมองว่าความไม่สอดคล้อง (inconsistency) ไม่ได้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติด้วยตัวของมันเอง แต่ความไม่สอดคล้องนั้นมีอิทธิพลต่อความสมบูรณ์พร้อมของตัวตนและนำไปสู่การเปลี่ยนเจตคตินั้นให้สอดคล้องกับพฤติกรรมต่างหาก (Steele & Spencer, 1992) ดังนั้นในมุมมองของทฤษฎีการยืนยันคุณค่าในตนเองจึงมองว่าความไม่คล้องจองเกิดจากการที่ความสมบูรณ์พร้อมของตัวตน (self-integrity) โดนคุกคาม และการคุกคามนี้จะไปกระตุ้นแรงจูงใจที่พยายามที่จะรักษาภาพลักษณ์ทางบวกของบุคคลไว้ซึ่งนำไปสู่การยืนยันคุณค่าในตนเอง

ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Steele, Hopp, และ Gonzales (1986 อ้างใน Steele, 1988) ได้ทำการศึกษาโดยทำการทดลองคล้ายการศึกษาของ Brehm (1956) โดยผู้ร่วมการทดลองเป็นนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และคณะบริหารธุรกิจ แบ่งเงื่อนไขออกเป็น 2 เงื่อนไข คือ ใส่เสื้อปฏิบัติงานในห้องทดลอง กับไม่ใส่เสื้อปฏิบัติงานในห้องทดลอง เงื่อนไขที่หนึ่งนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ใส่เสื้อปฏิบัติในห้องทดลอง เงื่อนไขที่สองนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ไม่ได้ใส่เสื้อปฏิบัติในห้องทดลอง เงื่อนไขที่สามนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจใส่เสื้อปฏิบัติในห้องทดลอง นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจไม่ได้ใส่เสื้อปฏิบัติในห้องทดลอง ผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองจัดลำดับซีดีเพลง 8 แผ่น ตามความชอบ และผู้ทำการทดลองเลือกซีดีที่ผู้ร่วมการทดลองจัดลำดับไว้ในลำดับที่ 5 และ 6 มาให้ผู้ร่วมการทดลองเลือก 1 แผ่นเพื่อที่จะนำกลับบ้าน หลังจากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองประเมินความชอบต่อซีดีเพลงใหม่ทั้ง 8 แผ่น

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองในทุกเงื่อนไขมีการประเมินความชอบต่อสิ่งที่เลือกว่าชอบมากขึ้นและลดการประเมินความชอบต่อสิ่งที่ไม่ได้เลือกลง ยกเว้นผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่เป็นนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และใส่เสื้อปฏิบัติงานในห้องทดลองไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการประเมินลำดับความชอบต่อซีดีเพลง เนื่องจากมีการยืนยันตนเองโดยการใส่เสื้อในการปฏิบัติงานในห้องทดลองไว้ บุคคลที่มีการยืนยันตนเองนั้นจะสามารถทนต่อความผิดพลาด หรือยอมรับความผิดพลาดของตนเองได้ เพราะการที่บุคคลมีการยืนยันตนเองสามารถหาสิ่งอื่นมายืนยันความดี หรือความสามารถอื่นของตนเองได้ การยืนยันตนเองเลยไม่ทำให้เกิดความไม่คล้องจองได้

ความไม่คล้องจองของปัญญาแนวใหม่ (The New Look)

เป็นการปรับปรุงที่มีจุดประสงค์เกี่ยวกับการสังเกตถึงผลกระทบของการศึกษาของความไม่คล้องจองซึ่งเป็นผลของความรู้สึกที่รับผิดชอบส่วนบุคคลของผลการรู้ล่วงหน้าของผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา

Festinger และ Carlsmith (1959) ผลจากการศึกษาพบว่าความปรารถนาที่จะหลีกเลี่ยงความรู้สึกที่จะต้องรับผิดชอบต่อส่วนบุคคลจากผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมาที่ทำให้รู้สึกผิดกับผู้ร่วมการทดลองคนอื่น ๆ จากการชักนำความเชื่อว่าการทำเรื่องที่น่าเบื่อเป็นงานที่น่าสนุก

นอกจากนี้ Brehm และ Kassin (1996) ศึกษาต่อพบสิ่งที่จำเป็น 4 ขั้นที่มาจากความตื่นตัวและการลดความไม่คล้องจอง ดังนี้

1. ความไม่ต้องการผลที่ตามมาที่ไม่พึงปรารถนา

บุคคลมีเจตคติไม่ลงลอยกันกับพฤติกรรมเป็นผลมาจากความไม่ต้องการผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา

ในการทดลองของ Festinger และ Carlsmith (1959) ก่อนการทดลองนั้นไม่มีผู้ร่วมการทดลองคนไหนที่จะรู้ว่าตนเองต้องพูดโกหก พอผู้ร่วมการทดลองต้องโกหกเกี่ยวกับการทดลองที่น่าเบื่อเป็นงานที่สนุกนั้นทำให้ผู้ร่วมการทดลองโกหกได้โดยไม่ลำบากใจ เช่นเดียวกับการเล่นบาสในสนามโรงเรียน คือถ้าไม่มีอันตราย ก็ไม่ผิดกติกา

2. ความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคล

กระบวนการของความรู้สึกที่รับผิดชอบต่อส่วนบุคคลจากผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา การรับผิดชอบต่อส่วนบุคคลเกิดมาจาก 2 ปัจจัย คือ

2.1. เมื่อบุคคลเชื่อว่าตนเองไม่มีโอกาสที่จะเลือกแล้วแต่กระทำพฤติกรรมนั้นลง

ไปก็จะไม่ทำให้เกิดความไม่คล้องจองและเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ดังเช่นตัวอย่างการทดลองของ Festinger และ Carlsmith (1959)

2.2. บุคคลจะมีความเชื่อสำคัญของผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา ที่มาจาก

การกระทำที่รู้ล่วงหน้า เมื่อผลที่จะตามมาไม่สามารถที่จะคาดหมาย หรือทำนายได้ ดังนั้นความไม่คล้องจองไม่เกิดขึ้นและไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตติดังเช่นตัวอย่างการทดลองของ Festinger และ Carlsmith (1959)

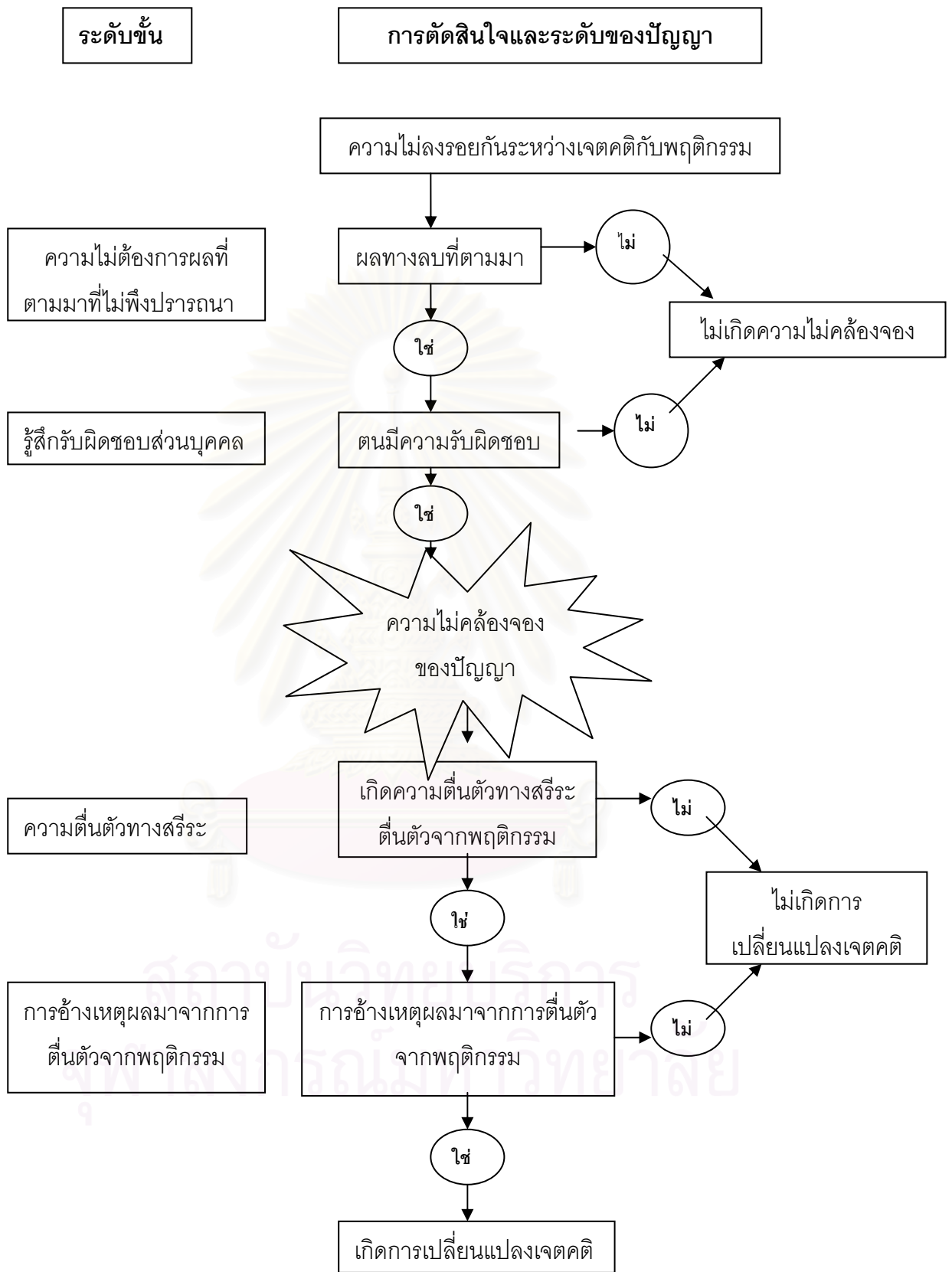
3. ความตื่นตัวทางศีลระ เฟสติงเจอร์ได้เสนอเกี่ยวกับความไม่คลั่งจองเป็น สภาพของ ความไม่สบายใจและความเครียด

การศึกษาของ Robert, Croyle, และ Cooper (1983) ได้ให้ผู้ร่วมการวิจัยเขียนเรียงความ ที่สนับสนุน หรือคัดค้านเจตคติของตนเอง และมีการใช้การศึกษาโดยใช้ไฟฟ้าเป็นตัววัดความ ตื่นตัวทางศีลระ

ในความเป็นจริงผู้ร่วมการทดลองที่เขียนเรียงความที่ไม่ลงรอยกับเจตคตินั้นในอิสระใน ตัวเล็ก สถานการณ์จะรายงานความรู้สึกไม่สบายใจในระดับสูงและมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ด้วย

4. การอ้างเหตุผลจากการตื่นตัวจากพฤติกรรม

บุคคลมักจะอ้างถึงสาเหตุของความตื่นตัวของบุคคลไปยังพฤติกรรม ซึ่งการคาดว่าเป็น สถานการณ์ที่ทำให้บุคคลเกิดความไม่สบายใจ บุคคลเชื่อว่าความไม่สบายใจนั้นมาจากปัจจัย ภายนอก ภายใต้สภาพแวดล้อมที่บุคคลแสดงออกถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ อาการของความ ไม่คลั่งจองของปัญญา เมื่อผู้ร่วมการทดลองชักจูงถึงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กับความไม่คลั่ง จองกับความตื่นตัวจากยา จึงมีการอ้างถึงเหตุผลที่บุคคลที่กักตนเอง

ภาพที่ 2 โมเดลการปรับปรุงทฤษฎีความไม่คลั่งจองของปัญญาของความไม่ลงรอยกันระหว่างเจตคติกับพฤติกรรม

ทฤษฎีเอกลักษณ์ทางสังคม (Social Identity Theory) และทฤษฎีการแยกประเภทตนเอง (Self-Categorization Theory)

ทฤษฎีเอกลักษณ์ทางสังคม (Social identity) เป็นการนำอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ของบุคคลที่ได้มาจากการสร้างเอกลักษณ์โดยกลุ่มสังคม เมื่อบริบทของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน การสร้างเอกลักษณ์ทางสังคม เป็นผลมาจากการจัดประเภทตนเองเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยกระบวนการที่ละเอียด ซับซ้อนของทฤษฎีการจัดประเภทตนเอง (Self-categorization Theory) (Hogg & Abrams, 1988)

ทฤษฎีการแยกประเภททางสังคม (Social-categorization) เป็นการจำแนกประเภทบุคคลอื่นเพื่อที่จะควบคุม และจัดโครงสร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมอย่างมีความหมายแล้วจัดประเภทตนเองเข้าไปในกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแบ่งปันคุณสมบัติบางอย่างที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ ในกลุ่มให้แก่มัน เมื่อกลุ่มมีความเด่น บุคคลจะจัดประเภทตนเองเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม และจะรับรู้ถึงบรรทัดฐานเดียวกันของกลุ่มจากพฤติกรรมและเจตคติของสมาชิกคนอื่น ๆ (Turner, Hogg, Oakes, Reicher, & Wetherell, 1987)

ทั้งสองทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีพื้นฐานของกระบวนการกลุ่ม และความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเดียวกันที่รับรู้ความแตกต่างของกลุ่มจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เมื่อบุคคลระบุและประเมินพวกตนในขอบเขตของตัวตน (self) ร่วมด้วยการแยกประเภททางสังคม ตัวอย่างเช่น การแบ่งเพศชนชั้น กลุ่ม เป็นต้น นำสองกระบวนการมารวมกัน โดยหนึ่งการจัดประเภททางสังคมเป็นการรับรู้และเข้าใจที่เน้นความแตกต่างระหว่างคนในกลุ่มและคนนอกกลุ่ม รวมถึงความคล้ายคลึงระหว่างคนภายในกลุ่ม(ประกอบด้วยตัวตน) ในมิติของทัศนคติที่ตายตัวของกลุ่ม และสองการเพิ่มคุณค่าให้ตนเอง (Self-enhancement) เพราะว่าอัตมโนทัศน์ของตนเองเป็นการระบุในขอบเขตของสมาชิกกลุ่ม เป็นการสำรวจพฤติกรรม การรับรู้และการทำความเข้าใจความคิดของสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับคนนอกกลุ่ม เป็นการเจาะจงไปยังบทบาทของกระบวนการแยกประเภททางสังคม และทฤษฎีการจัดประเภททางสังคม

ทั้งสองทฤษฎีนี้พัฒนามาจากกระบวนการพื้นฐานของโมเดลอิทธิพลทางสังคมของกลุ่ม กระบวนการทางสังคมยังเป็นการอ้างถึงข้อมูลที่มีอิทธิพลที่เป็นโครงสร้างจากกระบวนการทางปัญญาของการแยกประเภททางสังคม เมื่อเอกลักษณ์ทางสังคมมีความเด่นชัดขึ้นบุคคลจะมีภาวะ

โดยนัย (construct) มีเนื้อหาที่พิเศษเฉพาะเจาะจงไปยังบรรทัดฐานของกลุ่มจากสิ่งที่สามารถหาได้และแบ่งส่วนเปรียบเทียบข้อมูลทางสังคมได้ บรรทัดฐานเป็นความรู้สึกที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะภายนอกของกลุ่มที่อธิบายและกำหนดความเชื่อ เจตคติ ความรู้สึกและพฤติกรรมที่น่าพึงปรารถนาที่สุดที่มีความแตกต่างกันน้อยที่สุดในกลุ่มเดียวกันและมีความแตกต่างมากที่สุดในแต่ละกลุ่ม (เป็นหลักการความแตกต่างภายหลัง) กระบวนการการจัดประเภททางสังคมไม่ใช่ทางเดียวที่เป็น การตอบสนองของภาวะโดยนัยของเนื้อหาความเด่นชัดของลักษณะภายในในกลุ่ม แต่มันคือความคล้ายคลึงของตัวตนที่มีลักษณะภายนอกและการแลกเปลี่ยนตัวตน เช่น การรับรู้ตนเอง ความเชื่อ เจตคติ ความรู้สึก และพฤติกรรม เป็นการระบุโดยทันทีในขอบเขตของลักษณะของกลุ่ม ในแนวทางที่สมาชิกของกลุ่มในกรณีที่ไม่บุคคลคิด หรือรู้สึก หรือมีพฤติกรรมและระบุเกี่ยวกับพวกเขา ในขอบเขตของบรรทัดฐานกลุ่มมากกว่าคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล

จากการรับรู้บรรทัดฐานนั้นเป็นคุณสมบัติที่แก้ไขไม่ได้ของกลุ่มที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบต่อ มาจากการแยกประเภททางสังคม บุคคลจะได้รับอิทธิพลจากบรรทัดฐานเพราะว่าบรรทัดฐาน กำหนดเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับเจตคติและพฤติกรรมที่ปรากฏของสมาชิกกลุ่ม บุคคลจะไม่ทำ หรือแสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เพราะบุคคลอื่นในสังคมจะพูดถึงตนเอง หรือกำลังจับตาดูตนเองอยู่นั่นเอง เพราะฉะนั้นบรรทัดฐานสามารถให้คนแสดงพฤติกรรมได้เมื่ออยู่ในที่ที่เป็นส่วนตัวก็ตาม เพราะสมาชิกกลุ่มนั้นจะใช้สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการระบุตนเอง (self-definition) พื้นฐานของการรับรู้เอกลักษณ์ทางสังคมและการแยกประเภททางสังคมนั้น มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันที่สามารถอธิบายสถานการณ์ที่ขาดความเข้มข้น จากข้อเสนอของการเชื่อมต่อบรรทัดฐานและเจตนาในการกระทำด้วยเหตุผลและพฤติกรรมตามแผน (Terry, Hogg, & White, 2000) ดังนี้

1. กลุ่มบรรทัดฐานเป็นการสร้างแนวคิดที่มีขอบเขตในการรับรู้เข้าใจแรงกดดันทางสังคม จากความสำคัญต่าง ๆ ในการกระทำพฤติกรรม ตัวแปรอื่น ๆ เป็นการประเมินจากการถามกลุ่ม ตัวอย่างที่ทำให้รู้ว่าความคิดที่สำคัญที่พวกเขาต้องการกระทำพฤติกรรมเป้าหมาย ดังนั้นแรงกดดันทางสังคมจึงเป็นแนวทางการสร้างแนวคิดที่มีการนำส่วนที่ต้องการปรุงแต่งเข้าไปในการอ้างอิงทั้งหมดและกลุ่มอ้างอิงของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสำคัญต่อกลุ่มตัวอย่าง จากการรับรู้เอกลักษณ์ทางสังคมและการแยกประเภททางสังคม บรรทัดฐานเป็นการเชื่อมกลุ่มที่มีความเฉพาะเจาะจงและมีผลกระทบต่อพวกเขา เพราะว่ากลุ่มที่มีความเฉพาะเจาะจงนั้นเป็นสิ่งที่

ความตรงประเด็นกับพฤติกรรม นักวิจัยจึงมุ่งไปยังบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงซึ่งมีความตรงกับสิ่งที่ต้องการพิจารณา

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคลในกลุ่มที่มีความเด่นชัดในกลุ่มสมาชิกที่เฉพาะเจาะจงที่ไม่ใช่เป็นการเอาลักษณะที่เฉพาะเจาะจงมาอธิบายทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและพฤติกรรมตามแผน บุคคลที่มีแรงจูงใจที่จะยอมทำตามเป็นข้อเสนอแนะที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มบรรทัดฐานในตัวแปรนี้ไม่ได้ทำให้เห็นถึงอิทธิพลที่ใกล้เคียงบนเจตนา แต่มันสามารถที่จะสันนิษฐานได้อย่างเดียวว่าแรงจูงใจที่จะยอมทำตามกับการรอคอยสิ่งที่คาดหวังจากกลุ่มอ้างอิงที่เกี่ยวกับกลุ่มที่มีการระบุที่ชัดเจน เอกลักษณะทางสังคมและการแยกประเภททางสังคมปรากฏอย่างชัดเจนเกี่ยวกับผลของพฤติกรรมเป็นอิทธิพลจากบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงแต่มีกรณีหนึ่งถ้าบุคคลรู้ว่าตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีความเด่นชัดในการระบุตนเอง

3. การทดสอบการกระทำด้วยเหตุผลและพฤติกรรมตามแผนมุ่งไปยังบทบาทที่เด่นชัดต่างๆ มากกว่าความเด่นชัดของกลุ่มอ้างอิง ปัจจัยพื้นฐานของทฤษฎีมุ่งไปยังอิทธิพลของปัจเจกบุคคลหรืออิทธิพลความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มากกว่าอิทธิพลของกลุ่มปัจเจกบุคคล อย่างไรก็ตามเป็นการทรงคุณค่าของบรรทัดฐานทางสังคม (อิทธิพลกลุ่ม) ซึ่งเป็นเป็นความเป็นไปได้จากผลผลิตภายใต้เงื่อนไขอิทธิพลของการขึ้นชอบกลุ่ม

นอกจากนั้นบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่ม ทางกลุ่มเหล่านั้นเขตแดนของสมาชิกที่จะแยกชัด เช่น กลุ่มลูกเสือ บางกลุ่มก็จะมีเขตแดนใกล้เคียงกัน หรือไม่มีขีดจำกัด (มีเขตแดนกว้าง) เช่น มนุษย์ และบางกลุ่มจะมีเขตแดนไม่ชัดเจน เช่น คนที่ชอบเข้าสังคม (extroverts) ซึ่งต่อมากมีการเน้นความสำคัญของการแยกประเภททางสังคมไปยังอัตมันทัศน์ คือเมื่อบุคคลแสดงองค์ประกอบที่เกิดจากการแยกประเภททางสังคมที่มากมายและการแยกประเภททางสังคมช่วยในการระบุสิ่งที่บุคคลเชื่อและสิ่งที่บุคคลเป็น

การแยกประเภททางสังคมนั้นมีการผันแปรไปตามความสำคัญของอัตมันทัศน์ โดยสถานการณ์เฉพาะและช่วงเวลาที่จะเจอ บุคคลที่เป็นสมาชิกในการจัดประเภททางสังคมจากเอกลักษณ์ทางสังคมที่เฉพาะเจาะจง เริ่มมีความเด่นชัดทั้งพฤติกรรมและการรับรู้ตนเอง เริ่มเป็นการรับรู้แบบภาพในความคิด (stereotype) และบรรทัดฐานทางสังคม เมื่อเอกลักษณ์ทางสังคมมีความเฉพาะเจาะจงเป็นสิ่งที่เด่นชัด บุคคลจะเฝ้ากระทำพฤติกรรมที่สมาชิกกลุ่มกระทำ พวกเขาจะประพฤติตามกฎที่ใกล้เคียงกับบรรทัดฐาน เมื่อกลุ่มมีความเฉพาะเจาะจงและมีการเฝ้าประเมินตัวของพวกเขา ซึ่งปัจจัยการประเมินจากกลุ่มเป็นแรงจูงใจโดยการประเมินกลุ่มที่มีความขึ้นชอบ

กลุ่มตนเองสูงนั้นจะมีการจัดสรรทรัพยากรและจะมีการทำให้ในตัวเลือกกลุ่ม หรือนอกกลุ่มนั้น เสื่อมค่า

ข้อได้เปรียบหนึ่งของทฤษฎีเอกลักษณ์ทางสังคมเป็นการทำให้เกิดความกระจ่างเกี่ยวกับความคิดของบุคคลที่เกี่ยวกับการต่อรองเอกลักษณ์ของตนเองและเอกลักษณ์อื่น ๆ เป็นสิ่งที่ไม่อาจขาดได้ที่ผสมผสานกับกลุ่มสังคมอื่น ๆ สมาชิกกลุ่มเป็นความคงเส้นคงวาที่สามารถแยกประเภทของปัญญาที่ทำให้บุคคลนั้นเตรียมกระทำพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่บ่อยนักในการศึกษาบุคคลที่มีเอกลักษณ์ทางสังคมสมาชิกกลุ่มที่อาจจะมีย่อสรุปไปในทางไม่คล่องจงเป็นแนวทาง บุคคลที่มีเอกลักษณ์ทางสังคมหลาย ๆ เอกลักษณ์ในตัวเองได้ เช่น นาย ก เป็นผู้ชาย เป็นพ่อ เป็นผู้บริหาร เป็นสมาชิกของพรรคชาติไทย เป็นสมาชิกของชมรมกล้วยไม้ เป็นต้น ซึ่งบุคคลหนึ่งอาจมีเอกลักษณ์ทางสังคมได้มากมาย ซึ่งเมื่อบุคคลต้องเข้าสู่สังคมที่มีการแยกประเภททางสังคมอยู่อาจทำให้บุคคลนั้นเกิดความไม่ลงรอยระหว่างเจตคติและพฤติกรรมของตนเองได้ ซึ่งความไม่ลงรอยของเจตคติที่เกิดจากเอกลักษณ์ทางสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะนำมาซึ่งผลที่ไม่พึงปรารถนาตามมาทำให้เกิดสภาวะความเครียดจากความไม่คล่องจงที่เกิดขึ้นนั่นเอง

นอกจากนั้นความไม่คล่องจงมีลักษณะที่สามารถทำนายทำให้เกิดการเหนียวนำให้ยอมตามสถานการณ์ คือจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ซึ่งการทำนายต่าง ๆ นั้นจะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะจากเอกลักษณ์ทางสังคมที่สามารถเข้าถึงสถานการณ์ได้ ซึ่งการรับผิดชอบ หรือการตอบสนองทางปัญญาจากกลุ่มจะแตกต่างกันในความสำคัญและความสามารถในการรับรู้เข้าใจหลักการพื้นฐานเอกลักษณ์ทางสังคม บางเอกลักษณ์ทางสังคมอาจจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ความสำคัญในข้อสรุปเกี่ยวกับความภาคภูมิใจและอัตมโนทัศน์ เอกลักษณ์ทางสังคมอาจไม่สามารถที่จะเข้าถึงในการสรุปสถานการณ์ ความสามารถในการรับรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับความสำคัญของสมาชิกกลุ่มเป็นการป้องกันการลดความไม่คล่องจงในการกระทำเป็นลักษณะต่างๆ ของบุคคลที่ตรงกับเอกลักษณ์ทางสังคมและสามารถที่จะเข้าถึงได้ยากและมีความสำคัญน้อย

กระบวนการแยกประเภททางสังคมมีผลสรุปมาจากความแตกต่างของกลุ่มของตนเอง จากกลุ่มอื่น ได้มีการแนะนำว่าความแตกต่างระหว่างการกำหนด หรือการระบุและความเกี่ยวข้องกับการอ้างเหตุผล การกำหนดหรือการอธิบายสาเหตุเป็นหลักการพื้นฐานของการแยกประเภททางสังคมของกลุ่ม และเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของสมาชิกกลุ่ม ความเกี่ยวข้องของการอ้างเหตุผล

อาจถูกครอบงำจากสถานการณ์ หรือสาเหตุต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่ม แต่การครอบงำอาจล้มเหลว เนื่องจากการป้องกันอัตโนมัติของสมาชิก

ถ้าบุคคลหนึ่งนำข้อความที่ขัดแย้งในการระบุสาเหตุของสมาชิกกลุ่มนั้นแล้วความไม่คล่องจงเกิดขึ้นหรือไม่ สมมติฐานคือ ถ้ากลุ่มมีความสำคัญและสมาชิกกลุ่มในกลุ่มมีความเด่น เมื่อนั้นข้อเสนอจะมีการเปลี่ยนแปลงในการระบุเจตคติก็จะไม่เกิดขึ้น การจัดประเภททางสังคมและเอกลักษณ์ทางสังคมมีส่วนช่วยในทฤษฎีความไม่คล่องจงที่มีความสำคัญ ซึ่งอิทธิพลนี้มาจากการพัฒนาของเฟสติงเจอร์ การเปลี่ยนแปลงเจตคติเป็นหนทางเดียวที่ประสบความสำเร็จในการลดความไม่คล่องจงได้ แต่มันไม่ใช่หนทางที่ไม่ต้องใช้ความพยายามในการลดความไม่คล่องจง แต่มันเป็นลักษณะของการต่อต้านทางปัญญาที่น้อยที่สุดในการเปลี่ยนแปลงภายใต้สภาพแวดล้อม ในแง่ของความสำคัญและสามารถเข้าถึงได้ง่าย การแยกประเภททางสังคมนั้นป้องกันการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ในวิธีการอื่น ๆ คือการจัดการกับความตื่นตัวจากสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาที่มีข้อเสนอแนะและการแสดงสถานการณ์ที่สนับสนุน และต้องมีการทดลองในการเปลี่ยนแปลงเจตคติเมื่อสมาชิกกลุ่มป้องกันการเปลี่ยนแปลง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

McKimmie, Terry, Hogg, Manstead, Spears, และ Doosje (2003) เพื่อศึกษาบทบาทของการสนับสนุนทางสังคมในการกระตุ้นและลดความไม่คล่องจงทางปัญญา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ในประเทศเนเธอร์แลนด์ จำนวน 99 คน ให้ผู้ร่วมการทดลองบอกว่าการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาความแตกต่างในการรับรู้ลักษณะบุคลิกภาพโดยเฉพาะเรื่องความมีน้ำใจ ในกลุ่มที่มีความเด่นชัดสูงให้ผู้ร่วมการทดลองบอกข้อดี 3 ข้อที่มีเหมือนกับนักศึกษามหาวิทยาลัย A คนอื่น ๆ และแตกต่างจากนักศึกษาจิตวิทยาวิทยาลัย B กลุ่มที่มีความเด่นชัดต่ำให้ผู้ร่วมการทดลองบอกข้อดี 3 ข้อที่มีเหมือนกับนักศึกษามหาวิทยาลัย A และกลุ่มที่เป็นปัจเจกบุคคลให้ผู้ร่วมการทดลองบอกข้อดี 3 ข้อที่ทำให้ตนเองแตกต่างกับผู้อื่น ส่วนการกระตุ้นให้เกิดความไม่คล่องจงให้ผู้ร่วมการทดลองให้คะแนนความชอบต่อบุคลิกภาพความมีน้ำใจและทำแบบวัดเป็นการตรวจสอบพฤติกรรมช่วยเหลือในช่วงเวลาที่ผ่านไป หลังจากนั้นวัดความไม่สบายใจหลังจากตอบแบบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือแล้ว พบว่าผู้ร่วมการทดลองส่วนใหญ่รู้สึกไม่สบายใจ และรู้สึกว่าคุณเองเป็นคนที่มีถือสาปากถือศีล (Hypocrisy) หลังจากนั้นให้

ข้อมูลปลอมที่แสดงผลของการตรวจสอบพฤติกรรมช่วยเหลือ และวัดระดับความมีน้ำใจของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อตรวจสอบการจัดกระทำการสนับสนุนพฤติกรรม (Behavioral support) ให้ผู้ร่วมการทดลองประเมินระดับความชอบต่อการที่สมาชิกในกลุ่มประเมินว่ามีน้ำใจ เพื่อตรวจสอบการรับรู้การสนับสนุนโดยเจตคติ วัดความลำเอียงต่อกลุ่มเพื่อตรวจสอบความเด่นชัดของกลุ่ม (Group salience)

ผลการทดลองพบว่าเมื่อผู้ร่วมการทดลองไม่ได้รับการสนับสนุน และกลุ่มมีความเด่นชัดสูง ผู้ร่วมการทดลองจะมีระดับความไม่คล่องจงทางปัญญามากที่สุด เมื่อผู้ร่วมการทดลองไม่ได้รับการสนับสนุนพฤติกรรม และกลุ่มมีความเด่นชัดสูง ผู้ร่วมการทดลองจะพยายามลดความสำคัญของความไม่คล่องจงทางปัญญา และลดระดับความรู้สึกในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม (Group Identification)

Harmon-Jones, Peterson, และ Vaughn (2003) นักศึกษามหาวิทยาลัย Wisconsin-Madison จำนวน 69 คน ผู้ทำการทดลองอธิบายเกี่ยวกับการทดลองให้กับผู้ร่วมการวิจัย เกี่ยวกับการทดลองโปรแกรมสถานีวิทยุ 2 สถานี และมอบแฟ้มงานให้ 2 แฟ้ม แฟ้มที่ 1 เป็นการจัดกระทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจโดยการฟังคำชี้แจงจากสถานี แฟ้มที่ 2 เป็นการจัดกระทำความช่วยเหลือ โดยการให้ผู้ร่วมการวิจัยตอบคำถามให้สมบูรณ์หลังจากการฟังการกระจายเสียงและการเตือนเกี่ยวกับความล้มเหลวในการช่วยเหลือที่ผ่านมา เงื่อนไขความเห็นอกเห็นใจต่ำได้รับคำชี้แนะที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กชาย Scott ส่วนเงื่อนไขความเห็นอกเห็นใจสูงได้รับคำชี้แนะที่ให้จินตนาการเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กชาย Scott หลังจากอ่านคำชี้แนะเริ่มฟังการกระจายเสียงและหลังจากฟังการกระจายเสียงจบมีการให้เบอร์ติดต่อกลับถ้าใครต้องการช่วยเหลือเด็กชาย Scott ในการประเมินความเห็นอกเห็นใจคำถามเป็นการประเมินอารมณ์โดยการรายงานตนเองของผู้ร่วมการทดลองที่ตอบสนองต่อการฟังการกระจายเสียง สองเป็นการประเมินสถานีวิทยุว่าสถานี สามเป็นคำถามเกี่ยวกับการจัดกระทำความไม่คล่องจงของปัญญา โดยผู้ร่วมการทดลองครึ่งหนึ่งอยู่ในเงื่อนไขได้รับการเตือน ในการประเมินความช่วยเหลือโดยหาอาสาสมัครว่าใครเต็มใจที่จะช่วยเหลือในการดูแลน้องสาวของเด็กชาย Scott หรือเป็นคนสอนพิเศษของเด็กชาย Scott และในการบริจาคเงินที่ช่วยซื้อยา

ผลการทดลองพบว่าผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขความเห็นอกเห็นใจสูงและได้รับการเตือนเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ไม่ได้ทำการช่วยเหลือมีการช่วยเหลือเป็นจำนวนชั่วโมงและบริจาคเงินมากที่สุด ส่วนในการจัดกระทำความเห็นอกเห็นใจพบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขที่มีความเห็นอกเห็นใจสูงนั้นจะรายงานว่ามีความเห็นอกเห็นใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ใน

เงื่อนไขความเห็นอกเห็นใจต่ำ นอกจากนั้นผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขที่มีความเห็นอกเห็นใจสูงนั้นจะรายงานว่ามีความเศร้าและเสียใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขความเห็นอกเห็นใจต่ำ ส่วนผลของการตรวจสอบการจัดกระทำรายการความล้มเหลวของการช่วยเหลือรายชื่อขององค์กรจะเป็นองค์กรเกี่ยวกับมะเร็งและบุคคลที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งจำนวนของความล้มเหลวนั้นไม่มีความแตกต่างกันระหว่าง 2 เงื่อนไขเพราะฉะนั้น การจัดกระทำความเห็นอกเห็นใจนั้นไม่มีผลกระทบต่อจำนวนของการรายงานความล้มเหลว

Fried และ Aronson (1995) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกมือถือสากปากถือศีล (hypocrisy) ในการเหนี่ยวนำให้เกิดความไม่คล่องจองขึ้น ผู้ร่วมการทดลองเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยจำนวน 83 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยาทั่วไป แต่มีกลุ่มตัวอย่าง 7 คนไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัยได้ ผู้ร่วมการทดลองทั้งหมดถูกนำไปพูดเกี่ยวกับเรื่องความสำคัญของการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ (recycle) โดยแต่ละคนถูกนำเข้าสู่ห้องทดลองครั้งละ 1 คน ผู้ทำการทดลองกล่าวแนะนำตนเองว่าเป็นนักวิจัยมาจากภาควิชาจิตวิทยาที่เป็นตัวแทนของ Santa Cruz Recycling Action Program (SCRAP) ซึ่งจะขอให้ผู้ร่วมการทดลองช่วยพูดโน้มน้าวใจ ในเงื่อนไขเกิดความรู้สึกมือถือสากปากถือศีลในการพูดครั้งนี้มีการอัดวิดีโอเทป ส่วนในเงื่อนไขที่ไม่เกิดความรู้สึกมือถือสากปากถือศีลในการพูดครั้งนี้ไม่มีการอัดวิดีโอเทป ในส่วนของการจัดกระทำการอนุมานสาเหตุผิดพลาด (misattribution) ได้รับความหมายจาก University Space Allocation Committee ในจดหมายมีการขอร้องว่า “ให้ผู้ร่วมการทดลองช่วยประเมินพื้นที่ห้องทดลอง และถามเกี่ยวกับระดับเสียงและแสงไฟในห้องทดลองด้วย แต่ก่อนทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองรายงานเกี่ยวกับระดับเสียง แสงไฟ และอุณหภูมิในห้องก่อน” ส่วนที่ไม่มีการอนุมานสาเหตุผิดพลาด (No misattribution) ไม่ได้รับจดหมาย

ความช่วยเหลือนั้นเป็นการรายงานสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญเกี่ยวกับการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ โดยมีการขอร้องว่าก่อนจบการพูดให้พูดคำขวัญที่ว่า “ไม่มีทางที่สังคมจะดีได้ถ้าไม่มีการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่” โดยให้ผู้ร่วมการทดลองพูดอย่างอิสระ ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขทำให้เกิดความรู้สึกมือถือสากปากถือศีลนั้นถูกถามเกี่ยวกับความล้มเหลวในการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ ในเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา ส่วนผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขไม่มีการทำให้เกิดความรู้สึกมือถือสากปากถือศีลผู้ร่วมการทดลองนั้นได้ทำงานประมาณ 5 นาที งานเป็นการต่อคำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กับการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ หลังจากนั้นผู้ร่วมการทดลองทุกคนได้รับการวัดผลและผู้ทำการทดลองกล่าวบอกกับผู้ร่วมการทดลองว่า “ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ และ มองเห็นอาสาสมัครที่เป็นส่วนช่วยเหลือในโครงการหมุนเวียนทรัพยากรและให้ข้อมูลทาง

โทรศัพท์กับบุคคลอื่น ๆ เกี่ยวกับความสำคัญของการหมุนเวียนทรัพยากร” โดยให้ผู้ร่วมการทดลองตอบลงในฟอร์ม ไม่ตกลง หรือตกลง

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่เกิดความรู้สึกมือถือสาปากถือศีล โทรศัพท์เข้ามาเป็นอาสาสมัครมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่เกิดความรู้สึกมือถือสาปากถือศีลและมีการอนุমানสาเหตุผิดพลาด การวิเคราะห์หือทธิพลของผู้ทำการทดลองไม่มีผลต่อการโทรศัพท์มาเป็นอาสาสมัครของผู้ร่วมการทดลอง การจัดกระทำที่ทำให้เกิดการระลึกถึงความรู้สึกมือถือสาปากถือศีลนั้นเกิดขึ้นจาก 2 องค์ประกอบ คือ กลุ่มตัวอย่างทำการสนับสนุนเจตคติของผู้สนับสนุนผลที่ได้เป็นผลที่ตามทางบวกและในอดีตของผู้ร่วมการทดลองได้กระทำผิดเป็นการกระทำที่เด่น

Stroebe และ Diehl (1981) ทำการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีความไม่คล่องจง และการอ้างเหตุผลในการทำนายผลกระทบทางสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยการต่อต้านเจตคติโดยตรง ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 การทดลอง

การทดลองที่ 1 ในการทดลองนี้เป็นการจัดกระทำเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้อิสระในการเลือก และใช้สถานการณ์การเขียนเรียงความ โดยให้ผู้ร่วมการทดลองรับรู้ถึงโอกาสที่เขียนเรียงความที่มีความชื่นชอบต่อคำแนะนำการอยู่หอพักแยกเพศ ผู้ร่วมการทดลองเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย Massachusetts จำนวน 67 คน การทดลองนี้หน้าม้าเป็นกลุ่มที่สนับสนุนหรือไม่สนับสนุนโดยการจัดกระทำจากพฤติกรรมของหน้าม้าว่ายอมรับ หรือปฏิเสธการเขียนเรียงความ ซึ่งหน้าม้าถูกจัดให้เพศตรงกับผู้ร่วมการทดลอง ก่อนการทดลองผู้ร่วมการทดลองถูกนำไปนั่งที่ห้อง ทดลองก่อนที่หน้าม้าเข้าไปประมาณ 2-3 นาที ตอบคำถามวัดเจตคติต่อหอพักและวัดถึงการรับรู้อิสระในการโอกาสเลือก

ผลการทดลองพบว่าผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขยอมรับการเขียนเรียงความมีเจตคติทางบวกต่อการแยกหอพักมากกว่าผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขปฏิเสธการเขียนเรียงความ และในเงื่อนไขที่รับรู้ว่ามีโอกาสเลือกต่ำแสดงอิสระในการเลือกน้อยกว่าผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขที่รับรู้ว่ามีโอกาสเลือกสูง

การทดลองที่ 2 เป็นการนำผลทางลบที่ตามมาจากกลุ่มตัวอย่างคนอื่น ๆ หรือบุคคลอื่นเกี่ยวกับผลที่ตามมาเกี่ยวกับเจตคติ ในการทดลองนี้จะเป็นการเปรียบเทียบเงื่อนไขที่ไม่ยอมตามที่มี การเปลี่ยนแปลงเจตคติมากกว่าในเงื่อนไขยอมตามภายใต้เงื่อนไขผลทางลบที่ตามมาในระดับต่ำและสูง การทดลองนั้นทำคล้ายการทดลองแรก คือมีหน้าม้าที่ยอมตาม หรือปฏิเสธการขอร้องของ

ผู้วิจัยซึ่งเป็นการจัดกระทำการสนับสนุนทางสังคม ส่วนการจัดกระทำผลทางลบที่ตามมาเป็นผลทางลบที่ตามมาหลังจากการเขียนเรียงความ ผู้ร่วมการทดลองเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย Marburg ที่ไม่ได้เป็นนักเรียนคณะจิตวิทยา จำนวน 47 คน และมี 5 คนที่ปฏิเสธการเขียนเรียงความ การทดลองนี้เป็นการต่อต้านเจตคติด้วยการเขียนเรียงความเกี่ยวกับการเปลี่ยนระบบการมอบทุนโดยมีการมอบเป็นค่าชดเชยตอนจบการศึกษา ซึ่งการมอบทุนก็ยิ่งเป็นสิ่งที่นักศึกษาทั่วไปต่อต้าน ก่อนการทดลองผู้ร่วมการทดลองได้พบและพูดคุยกับหน้าม้าเพื่อเป็นการสำรวจเจตคติเดิม และหลังจากการทดลองแล้วผู้ร่วมการทดลองได้รับเงินเป็นค่าตอบแทน 5 มาร์ค การดำเนินการทดลองผู้ร่วมการทดลองพูดคุยกับหน้าม้าเพื่อสำรวจเจตคติเดิมและมีการใช้คำถามเพื่อทดสอบเจตคติเดิม ในเงื่อนไขรับรู้ผลที่ตามมาน้อย ได้รับการบอกว่า “การทดลองครั้งนี้เป็นการศึกษาที่เป็นการบรรยายภาวะสันนิฐานของมาตรวัดเจตคติ และมีการให้เขียนเรียงความเพราะว่าเป็นหนทางที่ดีที่สุดที่จัดลำดับข้อกระทง” ส่วนในเงื่อนไขรับรู้ผลที่ตามมามาก ผู้ร่วมการทดลองถูกชักจูงให้เชื่อว่าการเขียนเรียงความนั้นถูกนำไปให้นักศึกษาคนอื่น ๆ อ่านเพื่อเป็นการชักชวน ซึ่งเป็นการวัดอิทธิพลของเรียงความที่มีต่อเจตคติของผู้อ่าน ต่อมาหน้าม้าแสดงตัวว่าตนเองยอม หรือปฏิเสธการเขียนเรียงความ และผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความ หลังจากผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความเสร็จผู้ทำการทดลองให้ทำแบบวัดเจตคติและแบบวัดถึงการรับรู้อิสระในการโอกาสเลือก

ผลการทดลองพบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขผลที่ตามมาสูงและหน้าม้าปฏิเสธมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากที่สุด ผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขที่ตามมาน้อยพวกที่หน้าม้ายอมตามมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการมอบทุนก็ยิ่ง (มีความชื่นชอบ) มากกว่าพวกที่หน้าม้าปฏิเสธ และผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่หน้าม้าปฏิเสธและผลที่ตามมาสูงและเงื่อนไขที่หน้าม้ายอมรับและผลที่จะตามมาต่า นั้นรายงานว่ามีความอิสระน้อยที่สุด

การทดลองที่ 3 เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและอิสระในการเลือกกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ การต่อต้านเจตคติภายใต้เงื่อนไขที่รับรู้ว่ามีอิสระในการเลือกสูงและรู้ถึงผลที่ตามมามาก คาดว่าในเงื่อนไขหน้าม้าปฏิเสธการเขียนเรียงความมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากที่สุด ผู้ร่วมการทดลองเป็นนักเรียนมัธยมโรงเรียน Marbury จำนวน 53 คน มีการแสดงเจตคติทางลบต่องานในการทดสอบก่อนการทดลอง ในการต่อต้านเจตคตินั้นให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความเกี่ยวกับความชื่นชอบต่อการแนะนำระบบของอังกฤษในการพักที่โรงเรียนทุกวัน ผู้ร่วมการทดลองหลังจากถูกวัดเจตคติก่อนการทดลองแล้วได้พบกับหน้าม้าที่กำลังรอผู้วิจัยเข้ามาในห้องทดลอง ผู้ร่วมการทดลองถูกนำตัวไปที่ห้องทดลองและถูกสั่งให้เขียน

เรียงความและมีการบันทึกเทป และถูกทำให้เชื่อว่าเทปที่อัดไว้นั้นถูกนำไปเปิดให้กับคนอื่น ๆ คู ซึ่งจะเป็นการวัดอิทธิพลของเรียงความที่มีต่อเจตคติของผู้ฟัง หลังจากนั้นผู้ร่วมการทดลองที่ยอมเขียนเรียงความแล้วหน้าม้าแสดงตัวว่าตนเองยอม หรือปฏิเสธการเขียนเรียงความ หลังจากนั้นวัดเจตคติและวัดถึงการรับรู้อิสระในการเลือก

ผลการทดลองพบว่า ในเงื่อนไขที่มีอิสระในการเลือกสูงแสดงให้เห็นว่าถ้าหน้าม้าปฏิเสธการเขียนเรียงความมีการเปลี่ยนแปลงของเจตคติมากกว่าหน้าม้ายอมเขียนเรียงความ ในเงื่อนไขยอมตามนั้นมีการเปลี่ยนเจตติน้อยกว่าในเงื่อนไขควบคุมในเงื่อนไขที่มีอิสระในการเลือกสูง และผลจากการเขียนเรียงความนั้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในเงื่อนไขที่มีอิสระในการเลือกสูง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในการเปลี่ยนแปลงเจตคติในเงื่อนไขอิสระในการเลือกต่ำ

การทดลองที่ 4 เป็นการแยกผลกระทบของการรับรู้การยอมตามจากการรับรู้การสนับสนุนเจตคติ การสนับสนุนทางสังคม และการปรากฏของเจตคติของหน้าม้าต่อเรื่องนั้น เป็นการจัดการศึกษาในการทำนายผลกระทบของการสนับสนุนพฤติกรรมและการสนับสนุนเจตคติ ทั้ง 2 ผลกระทบนี้เป็นข้อสันนิษฐานปรุงแต่งเข้าไป ความไม่คล่องจงด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากที่สุด ถ้าแตกต่างกับหน้าม้าปฏิเสธงานและน้อยที่สุดเมื่อเหมือนกับหน้าม้าที่ยอมรับงาน

ผู้ร่วมการทดลองนักศึกษามหาวิทยาลัย Marbury จำนวน 67 คน ที่ได้รับการทดสอบก่อนการทดลองแล้วแสดงเจตคติทางลบต่อแบบสอบถามที่ได้ทำ หน้าม้าเป็นนักศึกษาหญิง 2 คนที่มีอายุใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง หัวข้อในการเขียนเรียงความ เกี่ยวกับความขึ้นชอบต่อโปรแกรมการสร้างถนนเพิ่มขึ้นในย่านชนบท ซึ่งจริง ๆ แล้วนักสิ่งแวดล้อมขึ้นชอบที่จะลดการสร้างถนนมากกว่าเพิ่มจำนวนถนน ก่อนการทดลอง 2 วันผู้ร่วมการทดลองถูกวัดเจตคติต่อการสร้างถนนเพิ่มในเขตชนบท ในการจัดการทำอิสระในการเลือกและการรับรู้ผลที่ตามมา ทำเหมือนการทดลองที่ 3 ในเงื่อนไขสนับสนุนหน้าม้ายอมเขียนเรียงความบอกว่า “ฉันจะเขียนเรียงความในการเพิ่มจำนวนถนน” เงื่อนไขต่อต้านหน้าม้ายอมเขียนเรียงความ “ฉันเขียนเรียงความแต่ถึงอย่างไรฉันต่อต้านการสร้างถนน” เงื่อนไขสนับสนุนหน้าม้าปฏิเสธการเขียนเรียงความ “ไม่ใช่ความต้องการของฉันจริง ๆ ในการเขียนเรียงความแต่ถึงอย่างไรฉันอยู่ควรรสร้างถนน” เงื่อนไขต่อต้านหน้าม้าปฏิเสธการเขียนเรียงความ “ไม่ใช่ความต้องการของฉันจริง ๆ ในการเขียนเรียงความแต่ถึงอย่างไรฉันต่อต้านการสร้างถนน”

ผลการทดลองพบว่าผู้ร่วมการทดลองเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติเมื่อสนับสนุนหน้าม้าที่ปฏิเสธและเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตติน้อยที่สุดเมื่อต่อต้านหน้าม้าที่ยอมรับการเขียนเรียงความ

ผลจากการทดลองทั้ง 4 การทดลองอาจสรุปได้ว่า เมื่อผู้ร่วมการทดลองอยู่ภายใต้การผูกมัดที่มีอิสระในการเลือกสูงในการต่อต้านเจตคติด้วยพฤติกรรมเป็นการนำผลทางลบที่ตามมาด้วย แต่ผลของพฤติกรรมเหล่านั้นจะเปลี่ยนแปลงเจตคติน้อยก็ต่อเมื่อน้ำมนั้นยอมรับในการทำงานนั้นมากกว่าปฏิเสธ

งานวิจัยในประเทศ

ชาญชัย บุรณะวนิชกุล (2531) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยการต่อต้านเจตคติด้วยการเขียนเรียงความ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสุทธิวราราม จำนวน 88 คน ที่มีเจตคติทางลบต่อวิชาคณิตศาสตร์ ให้นำน้ำไปพบนักเรียนและบอกกับนักเรียนว่าการทดลองครั้งนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อครูผู้สอนในวิชาดังกล่าวด้วย และขอให้นักเรียนเขียนชื่อชั้นและเลขที่ ลงในแบบวัดนั้นด้วย หลังจากนั้น 7 วันให้นำน้ำคนที่ 2 เข้าไปพบนักเรียนและบอกกับนักเรียนว่าการทดลองครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการชักจูงใจบุคคลของสถาบันการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน จึงขออาสาสมัครนักเรียนที่ยินดีเข้าร่วมโครงการนี้และสุ่มเข้าสู่เงื่อนไข ในเงื่อนไขเขียนเรียงความโดยอิสระให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความสนับสนุนการเพิ่มวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาบังคับให้มากขึ้นและผู้ร่วมการทดลองนั้นต้องเขียนชื่อ ชั้น เลขที่ โรงเรียนด้วยลงบนกระดาษด้วย ในเงื่อนไขถูกบังคับให้เขียนเรียงความก็เช่นเดียวกับเงื่อนไขได้รับอิสระในการเลือก แต่ในเงื่อนไขนี้ไม่มีโอกาสเลือกและไม่ต้องเขียนชื่อ ชั้น เลขที่ โรงเรียน หลังจากเขียนเรียงความเสร็จก็จะให้ผู้ร่วมการทดลองไปพบกับ น้ำมนต์คนที่ 3 ให้ทำแบบวัดการรับรู้เงื่อนไขการทดลอง แบบวัดเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่อเจตคติต่ออาจารย์ผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ส่วนในเงื่อนไขไม่ต้องเขียนเรียงความ น้ำมนต์คนที่ 2 ให้ทำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ และแบบวัดเจตคติต่ออาจารย์วิชาคณิตศาสตร์

ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขเขียนเรียงความโดยอิสระมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ในทิศทางบวกมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขเขียนเรียงความโดยถูกบังคับ และผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขเขียนไม่ต้องเขียนเรียงความ แต่ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขเขียนเรียงความโดยถูกบังคับ และผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขเขียนไม่ต้องเขียนเรียงความมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

มยุรินทร์ เตชะเซวกุล (2545) ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติที่มีต่อประกาศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องชุดเครื่องแบบปกติของนิสิตระหว่างผู้ที่มีความคงเส้นคงวาสูงและต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 120 คน สุ่มเข้าสู่เงื่อนไขการเขียนเรียงความ แล้วจึงให้ตอบแบบวัดความคงเส้นคงวา หลังจากทำแบบวัดแล้วจึงได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความคงเส้นคงวาสูง จำนวน 33 คน และกลุ่มตัวอย่างที่มีความคงเส้นคงวาต่ำ จำนวน 30 คน ในการศึกษา นำร่องกับนิสิตคณะอักษรศาสตร์ชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า ทุกเงื่อนไขไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของเจตคติต่อประกาศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องชุดเครื่องแบบปกติของนิสิต ผู้ทำการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองอ่านประกาศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องการรณรงค์การแต่งกายชุดเครื่องแบบนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทำการเลือกนิสิตที่ไม่ปฏิบัติตามประกาศตั้งแต่ 2 ข้อขึ้นไป หลังจากสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไข ในเงื่อนไขที่รับรู้ว่ามีอิสระในการเลือกที่เขียนเรียงความ ถูกขอร้องให้เขียนเรียงความและให้เขียนชื่อ-นามสกุล ลงบนกระดาษด้วย ได้รับการบอกว่าเป็นเนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการรณรงค์ในเรื่องการแต่งกาย ให้นิสิตเข้าโครงการด้วยความสมัครใจไม่ได้ถูกบังคับ” ส่วนในเงื่อนไขที่รับรู้ว่าจะเขียนเรียงความ ได้รับการบอกว่าเป็นเนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการรณรงค์ในเรื่องการแต่งกาย ให้เขียนเพื่อโน้มน้าวใจนิสิตคนอื่น ๆ และได้รับอนุญาตจากรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตให้ทุกท่านร่วมโครงการนี้ให้เขียนชื่อ-นามสกุลด้วย” หลังจากผู้ร่วมการทดลองตอบมาตรวัดเจตคติต่อประกาศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องชุดเครื่องแบบปกติของนิสิต ทำมาตรวัดความรู้สึกขณะเข้าร่วมการวิจัยผู้ร่วมการทดลองทำมาตรวัดความคงเส้นคงวา

ผลการทดลองพบว่า นิสิตที่มีความคงเส้นคงวาต่ำที่เขียนเรียงความต่อต้านเจตคติโดยรับรู้ว่าคุณเองมีอิสระ มีคะแนนเจตคติต่อประกาศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องชุดเครื่องแบบปกติของนิสิตมากกว่านิสิตที่มีความคงเส้นคงวาต่ำที่ไม่ได้เขียนเรียงความ นิสิตที่มีความคงเส้นคงวาต่ำที่เขียนเรียงความต่อต้านเจตคติโดยรับรู้ว่าคุณเองถูกบังคับ มีคะแนนเจตคติต่อประกาศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องชุดเครื่องแบบปกติของนิสิต มากกว่านิสิตที่มีความคงเส้นคงวาต่ำที่ไม่ได้เขียนเรียงความ นิสิตที่มีความคงเส้นคงวาสูงที่เขียนเรียงความต่อต้านเจตคติโดยรับรู้ว่าคุณเองมีอิสระ มีคะแนนเจตคติต่อประกาศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องชุดเครื่องแบบปกติของนิสิตมากกว่านิสิตที่มีความคงเส้นคงวาสูงที่เขียนเรียงความต่อต้านเจตคติโดยรับรู้ว่าคุณเองถูกบังคับ และนิสิตที่มีความคงเส้นคงวาสูงที่เขียนเรียงความต่อต้านเจตคติโดยรับรู้ว่าคุณเองมีอิสระ มีคะแนนเจตคติต่อประกาศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องชุดเครื่องแบบปกติของนิสิตมากกว่านิสิตที่มีความคงเส้นคงวาสูงที่ไม่ได้เขียนเรียงความ

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้สถานการณ์ที่สนับสนุนทางสังคมและไม่สนับสนุนทางสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการลดความไม่คลั่งจองระหว่างเจตคติและพฤติกรรม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะผลที่เกิดจากเงื่อนไขที่สนับสนุนทางสังคมและไม่สนับสนุนทางสังคมในกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ พบว่า การสนับสนุนจากกลุ่มทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลในการเกิด หรือลดความไม่คลั่งจองของปัญญาได้ ถ้ากลุ่มทางสังคมที่บุคคลอยู่นั้นมีสมาชิกส่วนใหญ่ที่มีความคิด เจตคติ พฤติกรรมที่คลั่งจองกับบุคคลนั้น ๆ แล้วย่อมลดความไม่คลั่งจองของปัญญาลงได้ จึงเสนอสมมติฐานข้อที่ 1 ได้ว่า

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม

ความเด่นชัดของกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มรับรู้นั้นก็เป็อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความไม่คลั่งจองของปัญญาขึ้นได้ โดยบุคคลมีการรับรู้ว่าการกลุ่มที่ตนเองอยู่นั้นมีความเด่นชัดสูงหรือมีความเด่นชัดในสังคมมากแล้วนั้น ถ้าบุคคลนั้นมีความคิด เจตคติ พฤติกรรมที่ขัดแย้งกับสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มก็ทำให้เกิดความไม่คลั่งจองขึ้นมากกว่าบุคคลที่มีความขัดแย้งทางความคิด เจตคติ พฤติกรรมที่อยู่ในกลุ่มที่มีความเด่นชัดต่ำ หรือกลุ่มปัจเจกบุคคล เพราะว่าบุคคลนั้นคิดว่ากลุ่มที่ตนเองอยู่นั้นมีความสำคัญ มีความเด่นชัดในสังคมมากจึงทำให้เกิดความไม่คลั่งจองขึ้นมาก และเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามมามากกว่าในกลุ่มทางสังคมอื่น ๆ จึงเสนอสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ว่า

สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

นอกจากปัจจัยเรื่องการสนับสนุนทางสังคม และความเด่นชัดกลุ่มแล้วนั้น เนื่องจากว่าเรื่องความมีน้ำใจนั้นเป็นอัตมโนทัศน์ทางบวกของบุคคล ทำให้บุคคลต้องการรักษาอัตมโนทัศน์นั้นไว้ แต่ในการเตือนให้ระลึกถึงความล้มเหลวในการช่วยเหลือในอดีตทำให้อัตมโนทัศน์ทางบวกนั้นไม่คล่องจองกับพฤติกรรมที่ผ่านมาทำให้บุคคลนั้นต้องรักษาอัตมโนทัศน์ทางบวกนั้นไว้ และลดความไม่คล่องจองทางปัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างพฤติกรรมและเจตคติของตนเอง โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์ทางบวก หรือเจตคติเดิมของตนเอง จึงเสนอสมมติฐานข้อที่ 3 และ 4 ได้ว่า

สมมติฐานข้อที่ 3 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีแนวโน้มการช่วยเหลือมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

สมมติฐานข้อที่ 4 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มบริจาคเงินมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

เมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มที่มีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม ทำให้บุคคลคนนั้นเกิดความไม่คล่องจองขึ้นมาก เพราะบุคคลนั้นรับรู้ว่ากลุ่มมีความเด่นชัดในสังคมมาก เมื่อบุคคลนั้นเกิดความไม่คล่องจองขึ้นทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสมาชิกกลุ่มแล้วนั้น แต่บุคคลยังคงต้องการรักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้ ทำให้บุคคลลดความเด่นชัดของกลุ่ม หรือความสำคัญของกลุ่มที่มีต่อบุคคลนั้นลง เพื่อทำให้เกิดความสบายใจขึ้น จึงเสนอสมมติฐานข้อที่ 5 ได้ว่า

สมมติฐานข้อที่ 5 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มลดการประเมินความชอบต่อกลุ่มลงมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระมี 2 ตัวแปร คือ

1. ความเด่นชัดของกลุ่ม
  - 1.1 กลุ่มที่มีความเด่นชัดสูง
  - 1.2 กลุ่มที่มีความเด่นชัดต่ำ
  - 1.3 กลุ่มปัจเจกบุคคล
2. การสนับสนุนทางสังคม
  - 2.1 มีการสนับสนุนทางสังคม
  - 2.2.ไม่มีการสนับสนุนทางสังคม

ตัวแปรตาม คือ

1. เจตคติต่อความมีน้ำใจ
2. ชั่วโมงการช่วยเหลือ
3. การบริจาคเงิน
4. ความชอบต่อกลุ่ม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความไม่คล้อยจองของปัญญา (cognitive dissonance) หมายถึง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปัญญาสองส่วนที่ไม่ลงรอยกัน และนำมาซึ่งสภาวะความไม่สบายใจ ในการทดลองครั้งนี้ความไม่คล้อยจองของปัญญา คือ ความไม่ลงรอยกันระหว่างเจตคติเกี่ยวกับความมีน้ำใจและพฤติกรรมความช่วยเหลือในระยะเวลาที่ผ่านมา

2. ความเด่นชัดของกลุ่ม (Group salience)

2.1 กลุ่มที่มีความเด่นชัดสูง (High salience) คือ กลุ่มที่ถูกเหนี่ยวนำให้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มที่ตนเองอยู่ว่ามีความสำคัญ และมีความแตกต่างจากกลุ่มสังคมอื่นมาก โดยการบอกถึงข้อดี 3 ข้อที่ตนเองมีเหมือนกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่คณะเดียวกับนิสิต และแตกต่างจากนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในคณะเดียวกันกับนิสิต

2.2 กลุ่มที่มีความเด่นชัดต่ำ (Low salience) คือ กลุ่มที่ถูกเหนี่ยวนำให้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มที่ตนเองอยู่ว่ามีความสำคัญ โดยการบอกถึงข้อดี 3 ข้อที่ตนเองมี เหมือนกับบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคนอื่น

2.3 กลุ่มปัจเจกบุคคล (Individual) คือ กลุ่มที่ถูกเหนี่ยวนำให้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองว่ามีความสำคัญ และความแตกต่างจากผู้อื่นในสังคมอย่างไร โดยบอกถึงข้อดี 3 ข้อที่ตนเองมีแตกต่างจากผู้อื่นในสังคม

3. การสนับสนุนทางสังคม

3.1 ได้รับการสนับสนุนทางสังคม คือ การที่บุคคลได้รับการสนับสนุนพฤติกรรม หรือสมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ มีพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับความช่วยเหลือในอดีตที่ผ่านมาจากกลุ่มสังคมที่ตนเองอยู่

3.2 ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนทางสังคม คือ การที่บุคคลไม่ได้รับการสนับสนุนพฤติกรรม หรือสมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ ไม่มีพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับความช่วยเหลือในอดีตที่ผ่านมาจากกลุ่มสังคมที่ตนเองอยู่

4. มือถือสาปากถือศีล (hypocrisy) คือ การเหนี่ยวนำ หรือการกระตุ้น เพื่อให้บุคคลตระหนักถึงพฤติกรรมในอดีตที่ไม่ลงลอยกับเจตคติของตนเอง ในการวิจัยครั้งนี้ความรู้สึกมือถือสาปากถือศีล เหนี่ยวนำโดยให้ผู้ร่วมการทดลองตระหนักถึงพฤติกรรมช่วยเหลือในอดีตที่ไม่ลงลอยกับเจตคติเกี่ยวกับความมีน้ำใจ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบว่า การจัดกระทำเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม หรือไม่สนับสนุนทางสังคมในเงื่อนไขใดสามารถลดความไม่คล่องจองได้ดีที่สุด
2. ทำให้ทราบว่าระดับของความเด่นชัดของกลุ่มที่แตกต่างกันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติหรือไม่
3. เพื่อเป็นพื้นฐานในการประยุกต์ใช้ในการเหนี่ยวนำให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการต่อไป

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อที่ศึกษาเปรียบเทียบผลจากการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการลดความไม่คลั่งของปัญญาของนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม กับผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม โดยแบ่งเข้าสู่เงื่อนไขดังนี้ กลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดสูง กลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดต่ำ และกลุ่มปัจเจกบุคคล

กลุ่มตัวอย่าง

นิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2549 จำนวน 120 คน เป็นเพศชาย 47 คน และเพศหญิง 73 คน สุ่มเข้าสู่เงื่อนไข เงื่อนไขละ 20 คน

รูปแบบการวิจัย

เป็นแบบ 3 x 2 โดยมีความเด่นชัดของกลุ่ม (ความเด่นชัดสูง ความเด่นชัดต่ำ และปัจเจกบุคคล) การสนับสนุนทางสังคม (ได้รับการสนับสนุน และไม่ได้รับการสนับสนุน) เป็นตัวแปรอิสระ และเจตคติต่อความมีน้ำใจ ชั่วโมงการช่วยเหลือการบริจาคเงิน และความชอบต่อกลุ่มเป็นตัวแปรตาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดการประเมินความเด่นชัดของกลุ่ม
2. แบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจ
3. แบบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือ
4. แบบวัดสภาพอารมณ์
5. เทปบันทึกเสียงรายการวิทยุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

1. การพัฒนาแบบวัดการประเมินความเด่นชัดของกลุ่ม เพื่อเป็นการทดสอบการรับรู้เกี่ยวกับกลุ่มที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ว่ามีความเด่นชัดหรือไม่ สร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1. คิดข้อคำถามในการประเมินความเด่นชัดของกลุ่มเป็นจำนวน 10 ข้อ โดยคำถามเป็นการประเมินจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อย่างละ 10 ข้อ เป็นมาตร 7 ช่วง ที่มีค่าตั้งแต่ 7 (มีความพึงพอใจต่อสถาบันมากที่สุด) จนถึง 1 (มีความพึงพอใจต่อสถาบันน้อยที่สุด) ตัวอย่างคำถาม คือ

ท่านคิดว่านิสิตจุฬาฯ มีความพึงพอใจต่อจุฬาฯ

มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

หรือ

ท่านคิดว่านักศึกษาธรรมศาสตร์มีความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้ คือ

7	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อสถาบันมากที่สุด	ให้ 7 คะแนน
6	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อสถาบันมาก	ให้ 6 คะแนน
5	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อสถาบันค่อนข้างมาก	ให้ 5 คะแนน
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อสถาบันปานกลาง	ให้ 4 คะแนน
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อสถาบันค่อนข้างน้อย	ให้ 3 คะแนน
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อสถาบันน้อย	ให้ 2 คะแนน
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจต่อสถาบันน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

1.2 นำไปทดลองกับนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 37 คน และนิสิตนักศึกษาที่ไม่ใช่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 55 คน ให้ประเมินความเด่นชัดของกลุ่ม เพื่อเป็นการทดสอบว่า แบบวัดนี้สามารถทำให้นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยประเมินกลุ่มของตนดีกว่ากลุ่มอื่นหรือไม่

1.3 ในการวิเคราะห์ผลใช้การทดสอบค่าที (t -test) การประเมินของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เทียบกับการประเมินความพึงพอใจของนิสิต
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ว่านักศึกษาธรรมศาสตร์มีความพึงพอใจต่อ
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ประเมินความพึงพอใจต่อสถาบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ($M = 61.68$,
 $SD = 5.64$) มากกว่าการประเมินของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่านักศึกษา
 ธรรมศาสตร์มีความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ($M = 58.27$,
 $SD = 5.95$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 [$t(36) = 5.17$, $p < .05$, หนึ่งหาง]

1.3 เมื่อนำผลการประเมินของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่านิสิตจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการประเมิน
 ความพึงพอใจของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่านักศึกษาธรรมศาสตร์มีความ
 พึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปรียบเทียบกับผลการประเมินของนิสิต
 นักศึกษามหาวิทยาลัยอื่นที่ไม่ใช่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่านิสิต
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการ
 ประเมินของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่นที่ไม่ใช่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ว่านักศึกษาธรรมศาสตร์มีความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการ
 ทดลองพบว่า การประเมินของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่านิสิตจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ($M = 61.68$,
 $SD = 5.64$) มากกว่าการประเมินของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่นที่ไม่ใช่นิสิต
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ($M = 58.70$, $SD = 6.48$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
 $[t(91) = 2.28$, $p < .05$, หนึ่งหาง] แต่ในการประเมินว่านักศึกษา
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การ
 ประเมินของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ($M = 58.27$, $SD = 5.95$) และนิสิต
 นักศึกษามหาวิทยาลัยอื่นที่ไม่ใช่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ($M = 57.26$,
 $SD = 6.95$) ประเมินว่านักศึกษาธรรมศาสตร์มีความพึงพอใจต่อ
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไม่แตกต่างกัน [$t(90) = 0.728$, ns , หนึ่งหาง]

1.5 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อ
 กับข้อกระทงอื่นทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) สรุปได้
 ดังตารางที่ 1 (ภาคผนวก ก)

ตารางที่ 1

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับข้อกระทงอื่นทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) จากการประเมินของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ CITC	<i>n</i>	จากข้อกระทง ทั้งหมด (ข้อ)	ได้ข้อกระทงที่มี คุณภาพ (ข้อ)	ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเมินว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พอใจต่อนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	37	10	10	.87
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเมินว่านักศึกษาธรรมศาสตร์มี ความพึงพอใจต่อ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	37	10	10	.89

2. การพัฒนาแบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจ แบบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือ และแบบวัดสภาพอารมณ์หลังการสำรวจพฤติกรรมช่วยเหลือ มีขั้นตอนในการพัฒนามาตร่วมกัน ดังนี้

2.1 ขั้นการคิดและพัฒนาข้อคำถามแบบวัด

2.1.1 แบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจ จำนวน 12 ข้อ

แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรก ข้อคำถาม 9 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับแบบวัดการประเมินความมีน้ำใจ และส่วนที่สอง ข้อคำถาม 3 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับการประเมินความชอบต่อกลุ่ม

2.1.2. แบบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือ ได้แปลข้อคำถามจากบทความของ McKimmie และคณะ (2003) จำนวน 3 ข้อ และคิดเพิ่มอีก 7 ข้อ รวมเป็น 10 ข้อ เพื่อเป็นการตรวจสอบพฤติกรรมช่วยเหลือในอดีตของกลุ่มตัวอย่าง ตัวอย่างคำถามเช่น

- นิสิตบริจาคเงินเพื่อการกุศลอย่างสม่ำเสมอ
- เมื่อนิสิตไปเที่ยวกับเพื่อน นิสิตเลี้ยงเครื่องดื่มเพื่อนเสมอ

2.1.3 แบบวัดสภาพอารมณ์หลังการวัดพฤติกรรมช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้คิดคำทั้งหมด 10 คำ ในการตรวจสอบสภาพอารมณ์ ซึ่งแบบวัดทั้ง 3 แบบวัด เป็นมาตร 7 ช่วง ที่มีค่าตั้งแต่ 7 (มากที่สุด) จนถึง 1 (น้อยที่สุด)

2.2. ขั้นพัฒนาแบบวัด

นำแบบวัดทั้ง 3 แบบวัดไปเก็บกับนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 31 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 เริ่มต้นมีการบอกกับนิสิตว่า “การทดลองนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจบุคลิกภาพและพฤติกรรมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอความร่วมมือนิสิตในการตอบคำถาม ให้นิสิตทำแบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจ”

2.2.2. หลังจากนิสิตตอบคำถามแบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจเสร็จ 1 นาที ให้นิสิตทำแบบวัดพฤติกรรมความช่วยเหลือ โดยก่อนทำแบบวัดบอกกับนิสิตว่า “แบบวัดนี้เป็นการสำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมของนิสิตที่นำไปหาค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมของนิสิตทั้งหมด กรุณาตอบตามความเป็นจริง”

2.2.3 หลังจากตอบแบบวัดพฤติกรรมความช่วยเหลือเสร็จให้นิสิตตอบมาตราประเมินสภาพอารมณ์ทันที หลังจากนั้นให้นิสิตแบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจใหม่อีกครั้งเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

2.3 ขั้นการวิเคราะห์ผลใช้การทดสอบค่าที (t -test) ระหว่างการประเมิน

ความชอบต่อความมีน้ำใจก่อนการวัดความช่วยเหลือและการประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจหลังจากเสร็จการทดลอง พบว่านิสิตประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจหลังการทดลองเพิ่มขึ้น ($M = 49.55$, $SD = 4.70$) มากกว่าการประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจในตอนแรก ($M = 49.32$, $SD = 4.53$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 [$t(30) = -0.38$, ns , หนึ่งหาง] และเมื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับข้อกระทงอื่นทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) สรุปได้ดังตารางที่ 2 (ภาคผนวก ข) และแบบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือหลังจากให้นิสิตประเมินแล้ว ได้ค่าร้อยละออกมาดังตารางที่ 3 เพื่อนำไปคัดเลือกข้อกระทงที่นิสิตประเมินที่ตอบว่าไม่ใช่ที่มีค่าร้อยละมากกว่า 45 ขึ้นไปและนำไปใช้ในขั้นเก็บข้อมูลการวิจัยต่อไป ส่วนคะแนนแบบวัดวัดสภาพอารมณ์หลังการทำแบบวัดพฤติกรรม

ช่วยเหลือ พบว่า นิสิตส่วนใหญ่รายงานความรู้สึกของตนเองหลังจากตอบแบบวัดว่ามีสภาพอารมณ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงค่อนข้างมาก ($M = 5.52$, $SD = 0.50$) และจากวัดความชอบต่อกลุ่ม หลังจากการประเมินความชอบต่อกลุ่มก่อนการทดลอง ($M = 5.06$, $SD = 0.81$) กับภายหลังจบการทดลอง ($M = 5.03$, $SD = 0.91$) พบว่า นิสิตลดความสำคัญของกลุ่มลง

ตารางที่ 2

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับข้อกระทงอื่นทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) ระหว่างการประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจก่อนการวัดความช่วยเหลือและการประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจหลังจากเสร็จการทดลอง

การวิเคราะห์ CITC	n	จากข้อกระทงทั้งหมด (ข้อ)	ได้ข้อกระทงที่มีคุณภาพ (ข้อ)	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
การประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจก่อนการวัดความช่วยเหลือ	31	9	9	.81
การประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจหลังจากเสร็จการทดลอง	31	9	9	.83

ตารางที่ 3

ผลการประเมินพฤติกรรมช่วยเหลือในระยะเวลาที่ผ่านมาของนิสิต (N = 31)

ข้อกระทง	ใช่ (ร้อยละ)	ไม่ใช่ (ร้อยละ)
1. นิสิตได้ให้ความช่วยเหลือองค์การเกี่ยวกับการกุศลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	19.4	77.4
2. นิสิตบริจาคเงินเพื่อการกุศลอย่างสม่ำเสมอ	64.5	35.5
3. เมื่อนิสิตไปเที่ยวกับเพื่อน เลี้ยงเครื่องดื่มเพื่อนอย่างสม่ำเสมอ	29	71
4. นิสิตให้เงินแก่คนเร่ร่อนอย่างสม่ำเสมอ	29	71
5. นิสิตให้ความช่วยเหลือกับคนอื่นที่มาขอความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ	74.2	25.8
6. นิสิตให้เพื่อนยืมสมุดจดงานอย่างสม่ำเสมอ	64.5	35.5
7. นิสิตช่วยเหลือคนข้ามถนนอย่างสม่ำเสมอ	25.8	74.2
8. นิสิตช่วยเหลือเพื่อนในการทำงานกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	100	-
9. นิสิตช่วยเหลืออาจารย์ในการถือของอย่างสม่ำเสมอ	51.6	48.4
10. นิสิตมักเป็นคนที่เพื่อนขอความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ	58.1	41.9

3. การพัฒนาเทปบันทึกเสียงรายการวิทยุ แบบประเมินอารมณ์และพฤติกรรมช่วยเหลือหลังจากฟังรายการวิทยุ ซึ่งเป็นการจัดกระทำในการวัดความช่วยเหลือ มีขั้นตอนในการพัฒนามาตรฐานนี้

3.1 ขั้นการคิดเครื่องมือ

3.1.1 เทปบันทึกเสียงรายการวิทยุ ผู้ทำการทดลองขอความอนุเคราะห์ขอเทปรายการจากสถานีวิทยุจากสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 จำนวน 2 เรื่อง หลังจากนั้นนำมาให้นิสิตประเมินเรื่องทั้ง 2 เรื่อง คือ เรื่องแรกเรื่องน้องมิลล์ และเรื่องที่สองเรื่องตายาย

3.1.2 แบบประเมินอารมณ์หลังจากฟังรายการวิทยุ เป็นมาตรวัดอารมณ์ ทั้งหมด 14 ข้อเป็นมาตร 7 ช่วง ที่มีค่าตั้งแต่ 7 (มากที่สุด) จนถึง 1 (น้อยที่สุด)

3.1.3 แบบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือและแบบการประเมินรายการวิทยุ ได้แปลมาจากบทความของ Harmon-Jones และคณะ (2003)

3.2 ขั้นพัฒนาเครื่องมือและแบบวัด

3.2.1 ผู้ทำการทดลองนำเทปบันทึกเสียงรายการวิทยุไปทดลองกับ นิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 31 คน โดยบอกกับ นิสิตว่า "จุฬาฯ มีความประสงค์ที่จะเพิ่มรายการวิทยุเข้าใหม่อีก 1 รายการ จึงขอความร่วมมือกับนิสิตในการประเมินรายการดังกล่าว โดยให้นิสิต ฟังเทปทั้ง 2 เรื่อง" ให้นิสิตฟังเทปทีละเรื่อง โดยเมื่อฟังเรื่องแรกจบแล้ว ให้นิสิตทำแบบวัดสภาพอารมณ์ต่อเรื่องที่ฟังทันที และเว้นระยะ ประมาณ 3 นาที จึงให้นิสิตฟังเทปเรื่องที่ 2 ต่อ หลังจากฟังเทปเรื่องที่ 2 จบให้นิสิตทำแบบวัดสภาพอารมณ์ต่อเรื่องที่ฟังทันที

3.2.2. หลังจากทำแบบวัดสภาพอารมณ์ที่มีต่อการฟังเทปทั้ง 2 ม้วน แล้ว จึงให้นิสิตประเมินความต้องการช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายและ ประเมินรายการวิทยุ

3.3 ขั้นการวิเคราะห์ผล

จากการประเมินรายการวิทยุ ผลการทดลองพบว่านิสิตประเมินความรู้สึก ต่อเรื่องที่ฟังเรื่องตายาย (เรื่องที่สอง) ($M = 66.42, SD = 7.93$) ว่ารู้สึกเศร้า มากกว่าเรื่องน้องมิลล์ (เรื่องที่หนึ่ง) ($M = 64.97, SD = 8.25$) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 [$t(30) = -1.57, ns$, หนึ่งทาง] และเมื่อให้ นิสิตประเมินความต้องการช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายในเรื่องน้องมิลล์ หรือเรื่องของ ตายาย ผลปรากฏว่านิสิตยินดีช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายในเรื่องตายาย (ร้อยละ 61.3) มากกว่าเรื่องน้องมิลล์ (ร้อยละ 38.7)

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบวัดการประเมินความเด่นชัดของกลุ่มและแบบวัดพฤติกรรมไปวัดนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 300 คน และนำไปวิเคราะห์คะแนนแบบวัด และเลือกเฉพาะ นิสิตที่มีคะแนนการประเมินว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยมากกว่าคะแนนการประเมินว่านักศึกษารวมศาสตร์มีความพึงพอใจต่อ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมีคะแนนการประเมินว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึง พพอใจต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่ต่ำกว่า 40 คะแนน เพราะว่าการคัดเลือกผู้ร่วมการทดลองที่ แสดงถึงความพึงพอใจและมีความชอบต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในระดับสูง (มีคะแนนการ

ประเมินจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมากกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนรวมของแบบวัด) และต้องมีคะแนนแบบวัดพฤติกรรมที่ตอบว่าใช่ไม่เกิน 2 ข้อ จาก 5 ข้อ เพราะว่าต้องการสำรวจพฤติกรรมช่วยเหลือในอดีต และต้องการผู้ร่วมการทดลองที่ไม่ได้ทำพฤติกรรมเหล่านั้นมาเป็นผู้ร่วมการทดลองในการทดลอง

2. หลังจากนั้นสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขการทดลอง (Random assignment) ทั้งหมด 6 เงื่อนไข เงื่อนไขละ 20 คน รวม 120 คน

3. เหนียวนำผู้ร่วมการทดลองให้รู้สึกถึงความเด่นชัดของกลุ่มทางสังคมตามที่ผู้ร่วมการทดลองอยู่ตามเงื่อนไข ดังนี้

3.1 เงื่อนไขกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดสูง ให้ผู้ร่วมการทดลองบอกถึงข้อดี 3 ข้อที่ตนเองมีเหมือนกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่คณะเดียวกับนิสิต และแตกต่างจากนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในคณะเดียวกันกับนิสิต

3.2 เงื่อนไขกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดต่ำ ให้ผู้ร่วมการทดลองบอกถึงข้อดี 3 ข้อที่ตนเองมีเหมือนกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคนอื่น

3.3 เงื่อนไขกลุ่มสังคมที่เป็นปัจเจกบุคคล ให้ผู้ร่วมการทดลองบอกข้อดี 3 ข้อที่ตนเองมีแตกต่างจากผู้อื่นในสังคม

4. ให้ผู้ร่วมการทดลองทำแบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจ โดยบอกนิสิตว่า “การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความแตกต่างในการรับรู้ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล โดยเฉพาะเรื่องความมีน้ำใจ”

5. ให้ผู้ร่วมการทดลองทำแบบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือ เพื่อเป็นการตรวจสอบประวัติการช่วยเหลือของผู้ร่วมการทดลองในอดีต ซึ่งเป็นการทำให้ผู้ร่วมการทดลองเกิดความรู้สึกมีถือสากปากถือศีล มีคำถามดังนี้

- นิสิตได้ให้ความช่วยเหลือองค์การเกี่ยวกับการกุศลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
- นิสิตบริจาคเงินเพื่อการกุศลเสมอ
- เมื่อนิสิตไปเที่ยวกับเพื่อน เลี้ยงเครื่องดื่มเพื่อนเสมอ
- นิสิตให้เงินแก่คนเร่ร่อนเสมอ

หลังจากนั้นให้ผลย้อนกลับแก่ผู้ร่วมการทดลอง ซึ่งผลย้อนกลับนั้นเป็นผลย้อนกลับปลอมที่จัดกระทำขึ้นโดยการให้ผลย้อนกลับนั้นเป็นค่าเฉลี่ยของการช่วยเหลือเกี่ยวกับคำถามที่ถามก่อนหน้าตามเงื่อนไขที่ผู้ร่วมการทดลองอยู่ ดังนี้

5.1 เงื่อนไขสนับสนุนทางสังคมและกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดสูง ให้ผลย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลอง พบว่าสมาชิกคนอื่นในคณะเดียวกับคุณมีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

5.2 เงื่อนไขสนับสนุนทางสังคมและกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดต่ำ ให้ผลย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลอง พบว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคนอื่น ๆ มีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

5.3 เงื่อนไขสนับสนุนทางสังคมและกลุ่มปัจเจกบุคคล ให้ผลย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลอง พบว่า บุคคลอื่นในสังคมมีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

5.4 เงื่อนไขไม่สนับสนุนทางสังคมและกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดสูง ให้ผลย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลอง พบว่าสมาชิกคนอื่นในคณะเดียวกับคุณมีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

5.5 เงื่อนไขไม่สนับสนุนทางสังคมและกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดต่ำ ให้ผลย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลอง พบว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคนอื่น ๆ มีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

5.6 เงื่อนไขไม่สนับสนุนทางสังคมและกลุ่มปัจเจกบุคคล ให้ผลย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลอง พบว่าบุคคลอื่นในสังคมมีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

6. หลังจากผู้ร่วมการทดลองได้รับผลย้อนกลับแล้ว ให้ผู้ร่วมการทดลองให้ทำแบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจอีกครั้งหนึ่ง เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงเจตคติเกี่ยวกับความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลอง

7. ให้ผู้ร่วมการทดลองฟังเทปรายการวิทยุเกี่ยวกับเรื่องตายาย โดยบอกกับผู้ร่วมการทดลองว่า "งานที่ทำต่อไปนี้ไม่มีความเกี่ยวกับการทดลองที่ผ่านมา แต่ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต้องการที่เพิ่มโปรแกรมในรายการวิทยุขึ้นมาใหม่ จึงขอความร่วมมือในการประเมินโปรแกรมใหม่ในรายการวิทยุนี้ จึงขอความร่วมมือจากนิสิตด้วย" ต่อมาให้นิสิตฟังและประเมินความชอบต่อสถานีวิทยุ ในความเป็นจริงเป็นการเปิดเทปที่ผู้ทำการทดลองได้เตรียมไว้

8. หลังจากการฟังเรื่องจากสถานีวิทยุเสร็จ ให้ผู้ร่วมการทดลองตอบคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับสถานีวิทยุ ตัวอย่างคำถาม คือ สถานีวิทยุนี้ น่าสนใจไหม คุ่มค่าใหม่ถ้าจัดรายการในลักษณะนี้ และคุณชอบฟังรายการเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังไหม โดยเป็นมาตรวัด 7 ช่วง (1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จนถึง 7 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) และการวัดพฤติกรรมช่วยเหลือโดยการบริจาคเงินและการเป็นอาสาสมัครดูแลตา-ยาย ในกรณีที่นิสิตต้องการช่วยเหลือ นิสิตต้องกรอกใบยินยอมเพื่อเป็นหลักฐานในการบริจาคเงินและการเป็นอาสาสมัครดูแลตา-ยายด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เอส พี เอส เอส ฟอว์ วินโดวส์ (SPSS for Windows) ในการคำนวณและวิเคราะห์ค่าต่าง ๆ ดังนี้

1. คำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนการประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจ คะแนนการประเมินสถานีวิทยุ จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือและจำนวนเงินในการชื้อยา

2. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจ จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือ จำนวนเงิน และคะแนนความชอบต่อกลุ่ม ระหว่างเงื่อนไขที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และเงื่อนไขที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และระหว่าง

กลุ่มทางสังคมที่มีความเด่นชัดสูง กลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดต่ำ และกลุ่มสังคมที่เป็นปัจเจกบุคคล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of Variance) ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มกับผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม

2.2 การเปรียบเทียบคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

2.3 การเปรียบเทียบของชั่วโมงการช่วยเหลือของผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

2.4 การเปรียบเทียบการบริจาคเงินของผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

2.5 การเปรียบเทียบของคะแนนการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงทดลอง เรื่อง “ผลของการสนับสนุนทางสังคมและความเด่นชัดของกลุ่มต่อการลดความไม่คลั่งจองของพฤติกรรมช่วยเหลือ” ขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สัญลักษณ์แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

n	หมายถึง	จำนวนผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข
M	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย หรือค่ามัธยฐานเลขคณิต
SD	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	หมายถึง	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (degrees of freedom)
MS_{error}	หมายถึง	ผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนหารด้วยขั้นแห่งความเป็นอิสระ
F	หมายถึง	ค่าสถิติทดสอบเอฟ
P	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
t	หมายถึง	การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลอง 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นอิสระจากกันแบบทางเดียว
HGS	หมายถึง	ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง
LGS	หมายถึง	ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดต่ำ
IGS	หมายถึง	ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มเป็นปัจเจกบุคคล
SG	หมายถึง	ผู้ร่วมการทดลองที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม
NSG	หมายถึง	ผู้ร่วมการทดลองที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม

เงื่อนไขการทดลองทั้ง 6 เงื่อนไข มีจำนวนตัวอย่างเงื่อนไขละ 20 คน ประกอบไปด้วยผู้ร่วมการทดลองที่มีลักษณะดังนี้

1. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง (HGS) และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (NSG)
2. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง (HGS) และได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (SG)

3. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดต่ำ (LGS) และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (NSG)
4. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดต่ำ (LGS) และได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (SG)
5. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มปัจเจกบุคคล (IGS) และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (NSG)
6. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มปัจเจกบุคคล (IGS) และได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (SG)

ในการศึกษาครั้งนี้ได้สุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขทั้งหมด 6 เงื่อนไข จำแนกตามเพศ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4

จำนวนตัวอย่างในแต่ละเงื่อนไขการทดลอง จำแนกตามเพศ

เงื่อนไขการทดลอง	n	เพศ	
		ชาย	หญิง
1. HGS NSG	20	9	11
2. HGS SG	20	6	14
3. LGS NSG	20	8	12
4. LGS SG	20	8	12
5. IGS NSG	20	6	14
6. IGS SG	20	10	10

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานในแต่ละข้อมีดังนี้

1. สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (SG) เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (NSG)

ในการทดลองครั้งนี้มีการวัดการประเมินเกี่ยวกับความมีน้ำใจของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง เพื่อหาคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ซึ่งได้ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ร่วมการทดลองที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม และผู้ร่วมการทดลองที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5

ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการวัดเจตคติเกี่ยวกับความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองก่อนและหลังการทดลอง และคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้ร่วมการทดลองที่มีต่อความมีน้ำใจระหว่างผู้ร่วมการทดลองที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม กับผู้ร่วมการทดลองที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม

ผู้ร่วมการทดลองใน เงื่อนไขที่	n	คะแนนวัดหลัง		คะแนนวัดก่อน		คะแนนการเปลี่ยนแปลง	
		M	SD	M	SD	M	SD
SG	60	49.53	5.25	49.98	5.11	-0.45	2.57
NSG	60	51.52	4.87	50.80	4.90	0.72	2.99

ผลการวิเคราะห์คะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้ร่วมการทดลองที่เกี่ยวกับความมีน้ำใจระหว่างผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม กับผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม พบว่า ผลหลักของการสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้ร่วมการทดลองที่เกี่ยวกับความมีน้ำใจ [$F(1, 114) = 5.34, p < .05$] ดังตารางที่ 7 ทั้งนี้พบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม ($M = -0.45, SD = 2.57$) มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติเกี่ยวกับความมีน้ำใจน้อยกว่าผู้ร่วมการทดลองที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม ($M = 0.72, SD = 2.99$)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ว่ากลุ่มที่มีการสนับสนุนทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติของการประเมินเกี่ยวกับความมีน้ำใจน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1

1. สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (HGS NSG) เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

จากการวัดการประเมินเกี่ยวกับความมีน้ำใจของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง เพื่อหาคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติ สามารถรายงานค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในทั้ง 6 เงื่อนไขได้ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6

ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการวัดเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองก่อนและหลังการทดลอง และคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้ร่วมการทดลองที่มีต่อความมีน้ำใจระหว่างผู้ร่วมการทดลองในทั้ง 6 เงื่อนไข

เงื่อนไขการทดลอง	n	คะแนนวัดหลัง		คะแนนวัดก่อน		คะแนนความแตกต่าง	
		M	SD	M	SD	M	SD
1. HGS NSG	20	52.20	4.87	51.00	4.39	1.20	2.35
2. HGS SG	20	50.40	4.07	50.55	4.81	-0.15	2.49
3. LGS NSG	20	51.15	5.08	51.45	5.51	-0.30	3.63
4. LGS SG	20	50.20	6.05	50.30	5.30	-0.10	3.04
5. IGS NSG	20	51.20	4.83	49.95	4.85	1.25	2.71
6. IGS SG	20	48.65	5.39	49.10	5.34	-1.1	2.07

เมื่อพิจารณาคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้ร่วมการทดลองในตารางที่ 6 พบว่าผู้ร่วมการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ จากการวัดเจตคติเกี่ยวกับความมีน้ำใจในครั้งแรก ซึ่งเมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิต พบว่า ในเงื่อนไขที่ 1 และเงื่อนไขที่ 5 ผู้ร่วมการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการวัดการประเมินเกี่ยวกับความมีน้ำใจมากขึ้น ส่วนในเงื่อนไขที่ 2 เงื่อนไขที่ 3 เงื่อนไขที่ 4 และเงื่อนไขที่ 6 นั้นกลับมีการประเมินเกี่ยวกับความมีน้ำใจน้อยลง

ในการวิเคราะห์ผลความแปรปรวนแบบสองทางได้ผลว่าเมื่อพิจารณาผลหลัก (Main effect) พบว่า ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจ แต่ในความเด่นชัดของกลุ่มนั้นไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ของความเด่นชัดของกลุ่ม กับการสนับสนุนทางสังคมไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจ

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
ความเด่นชัดของกลุ่ม	2	0.70	.50
การสนับสนุนทางสังคม	1	5.34*	.02
ความเด่นชัดของกลุ่ม x การสนับสนุนทางสังคม	2	2.16	.12
ค่าความคลาดเคลื่อน	114	(7.64)	

หมายเหตุ ค่าในวงเล็บเป็นค่า MS_{error}

* $p < .05$.

ในสมมติฐานที่ 2 ครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรความเด่นชัดกลุ่ม กับการสนับสนุนทางสังคมจึงได้เปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามเงื่อนไข ดังนี้

2.1 เปรียบต่างคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 1.20, SD = 2.35$) กับเงื่อนไขที่ 2 (HGS SG) ($M = -0.15, SD = 2.49$) พบว่า คะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 กับเงื่อนไขที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 2.39, ns$]

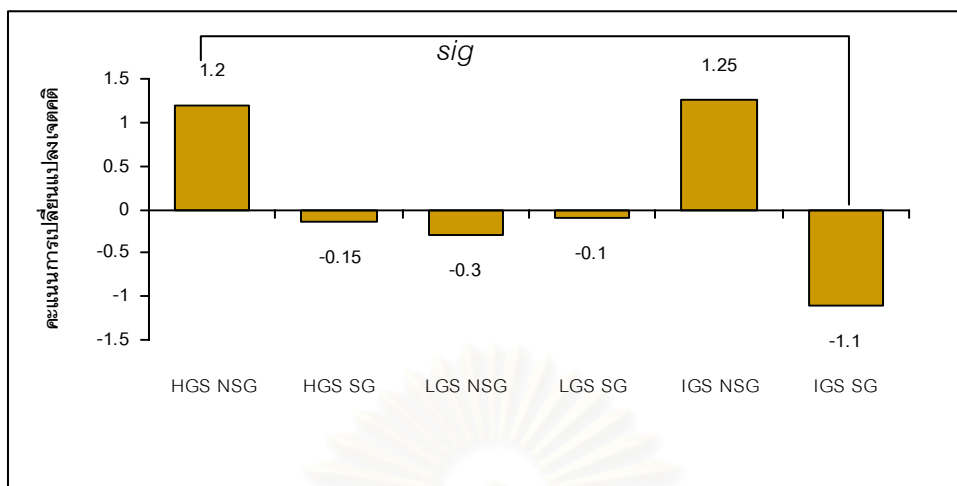
2.2 เปรียบต่างคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 1.20, SD = 2.35$) กับเงื่อนไขที่ 3 (LGS NSG) ($M = -0.30, SD = 3.63$) พบว่า คะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติเกี่ยวกับความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 กับเงื่อนไขที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 2.94, ns$]

2.3 เปรียบต่างคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 1.20, SD = 2.35$) กับเงื่อนไขที่ 4 (LGS SG) ($M = -0.10, SD = 3.04$) พบว่า คะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 กับเงื่อนไขที่ 4 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 2.21, ns$]

2.4 เปรียบต่างคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 1.20, SD = 2.35$) กับเงื่อนไขที่ 5 (IGS NSG) ($M = 1.25, SD = 2.71$) พบว่า คะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 กับเงื่อนไขที่ 5 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 0.00, ns$]

2.5 เปรียบต่างคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 1.20, SD = 2.35$) กับเงื่อนไขที่ 6 (IGS SG) ($M = -1.10, SD = 2.07$) พบว่า คะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าในเงื่อนไขที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 6.92, p < .05$]

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เมื่อนำเงื่อนไขที่ 1 ไปเปรียบต่างกับเงื่อนไขอื่น ผลออกมาส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีเพียง 1 กรณี คือ เมื่อกลุ่มเป็นปัจเจกบุคคลและได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองที่มีต่อความมีน้ำใจน้อยกว่ากลุ่มที่มีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 สรุปได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 คะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลอง. เส้นที่ลากโยงหมายถึง HGS NSG มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับ IGS SG ส่วนที่ไม่ได้ลากเส้นแสดงให้เห็นว่า HGS NSG ไม่มีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ

3. สมมติฐานข้อที่ 3 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (HGS NSG) มีชั่วโมงการช่วยเหลือมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

จากการวัดพฤติกรรมช่วยเหลือของผู้ร่วมการทดลองเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดความรู้สึกมีเอื้อสากปากถือศีล โดยการแสดงความต้องการที่ช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายในการเป็นอาสาสมัครดูแลผู้เคราะห์ร้ายเป็นจำนวนชั่วโมง ซึ่งสามารถรายงานความต้องการ และความไม่ต้องการที่เป็นอาสาสมัคร และจำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ย ในทั้ง 6 เงื่อนไขได้ ดังตารางที่ 8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8

จำนวนผู้ร่วมการทดลองที่มีความต้องการ และความไม่ต้องการที่จะเป็นอาสาสมัคร จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการช่วยเหลือ

เงื่อนไขการทดลอง	n	ความต้องการเป็นอาสาสมัครในการช่วยเหลือ		จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ย (ชั่วโมง)	SD
		ต้องการ	ไม่ต้องการ		
1. HGS NSG	20	13	7	7.40	11.39
2. HGS SG	20	8	12	2.30	3.53
3. LGS NSG	20	10	10	2.10	2.94
4. LGS SG	20	7	13	0.53	0.94
5. IGS NSG	20	8	12	2.10	3.69
6. IGS SG	20	5	15	1.15	2.16

ในการวิเคราะห์ผลความแปรปรวนแบบสองทางได้ผลว่าเมื่อพิจารณาผลหลัก (Main effect) พบว่า ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม และความเด่นชัดของกลุ่มในระดับที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อจำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ของความเด่นชัดของกลุ่ม กับการสนับสนุนทางสังคมไม่พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 9

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของชั่วโมงการช่วยเหลือที่ผู้ร่วมการทดลองต้องการเป็นอาสาสมัคร

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
ความเด่นชัดของกลุ่ม	2	5.42*	.01
การสนับสนุนทางสังคม	1	6.84*	.01
ความเด่นชัดของกลุ่ม x การสนับสนุนทางสังคม	2	1.77	.18
ค่าความคลาดเคลื่อน	114	(28.32)	

หมายเหตุ ค่าในวงเล็บเป็นค่า MS_{error}

* $p < .05$.

ในสมมติฐานที่ 3 ครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรความเด่นชัดกลุ่ม กับการสนับสนุนทางสังคมจึงได้เปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามเงื่อนไข ดังนี้

3.1 เปรียบต่างจำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 7.40, SD = 11.39$) กับเงื่อนไขที่ 2 (HGS SG) ($M = 2.30, SD = 3.53$) พบว่า จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 9.19, p < .05$]

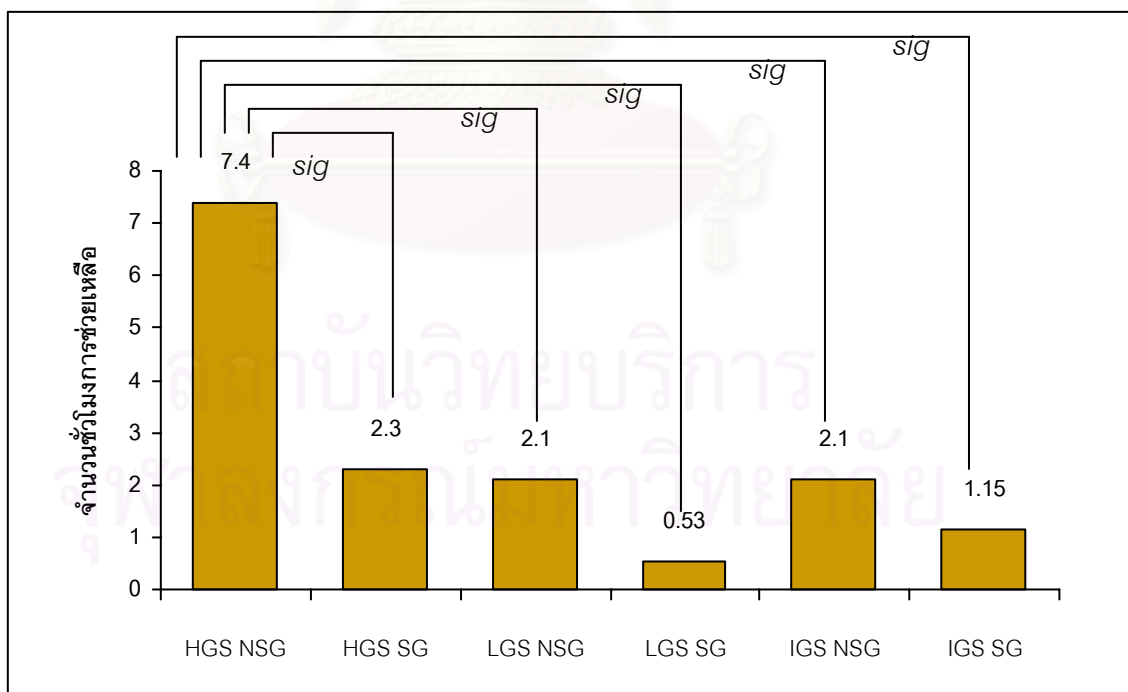
3.2 เปรียบต่างจำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 7.40, SD = 11.39$) กับเงื่อนไขที่ 3 (LGS NSG) ($M = 2.10, SD = 2.94$) พบว่า จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 9.92, p < .05$]

3.3 เปรียบต่างจำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 7.40, SD = 11.39$) กับเงื่อนไขที่ 4 (LGS SG) ($M = 0.53, SD = 0.94$) พบว่า จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 16.69, p < .01$]

3.4 เปรียบต่างจำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 7.40, SD = 11.39$) กับเงื่อนไขที่ 5 (IGS NSG) ($M = 2.10, SD = 3.69$) พบว่า จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 9.92, p < .05$]

3.5 เปรียบต่างจำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 7.4, SD = 11.39$) กับเงื่อนไขที่ 6 (IGS SG) ($M = 1.15, SD = 2.16$) พบว่า จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 13.79, p < .01$]

เมื่อพิจารณาคะแนนความต้องการ และความไม่ต้องการที่เป็นอาสาสมัครของผู้ร่วมการทดลองในตารางที่ 8 พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มีความต้องการเป็นอาสาสมัครมากที่สุด (13 คน) รวมทั้งจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยที่มากกว่าในเงื่อนไขอื่น ๆ อีก 5 เงื่อนไข ผลออกมาสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 สรุปได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลอง. เส้นที่ลากโยงหมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนที่ไม่ได้มีเส้นลากโยงหมายถึงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สมมติฐานข้อที่ 4 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (HGS NSG) บริจาคเงินชื้อยามากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

จากการวัดพฤติกรรมช่วยเหลือของผู้ร่วมการทดลองเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดความรู้สึกมือถือสากปากถือศีล โดยการแสดงความต้องการช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายเป็นจำนวนเงินในการช่วยเหลือ ซึ่งสามารถรายงานความต้องการ และความไม่ต้องการบริจาคเงิน และจำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ย ในทั้ง 6 เงื่อนไขได้ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10

จำนวนผู้ร่วมการทดลองที่มีความต้องการ-ความไม่ต้องการในการบริจาคเงินช่วยเหลือ จำนวนเงินเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการช่วยเหลือ

เงื่อนไขการทดลอง	n	ความต้องการในการบริจาคเงินช่วยเหลือ		จำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ย (บาท)	SD
		ต้องการ	ไม่ต้องการ		
1. HGS NSG	20	17	3	400	449.56
2. HGS SG	20	16	4	90	75.39
3. LGS NSG	20	17	3	145	136.59
4. LGS SG	20	15	5	96.50	122.44
5. IGS NSG	20	18	2	146	129.57
6. IGS SG	20	15	5	101	119.51

ในการวิเคราะห์ผลความแปรปรวนแบบสองทางได้ผลว่าเมื่อพิจารณาผลหลัก (Main effect) พบว่า ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม และความเด่นชัดของกลุ่มในระดับที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อจำนวนเงินในการช่วยเหลือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ของความเด่นชัดของกลุ่ม กับการสนับสนุนทางสังคมพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของจำนวนเงินช่วยเหลือ

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ความเด่นชัดของกลุ่ม	2	4.27*	.02
การสนับสนุนทางสังคม	1	11.98**	.00
ความเด่นชัดของกลุ่ม x การสนับสนุนทางสังคม	2	5.10*	.01
ค่าความคลาดเคลื่อน	114	(45,290.48)	

หมายเหตุ ค่าในวงเล็บเป็นค่า MS_{error}

* $p < .05$. ** $p < .01$.

ในสมมติฐานที่ 4 ครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรความเด่นชัดของกลุ่มกับการสนับสนุนทางสังคมจึงได้เปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามเงื่อนไข ดังนี้

4.1 เปรียบต่างจำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 400$, $SD = 449.56$) กับเงื่อนไขที่ 2 (HGS SG) ($M = 90$, $SD = 75.39$) พบว่า จำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 21.22$, $p < .01$]

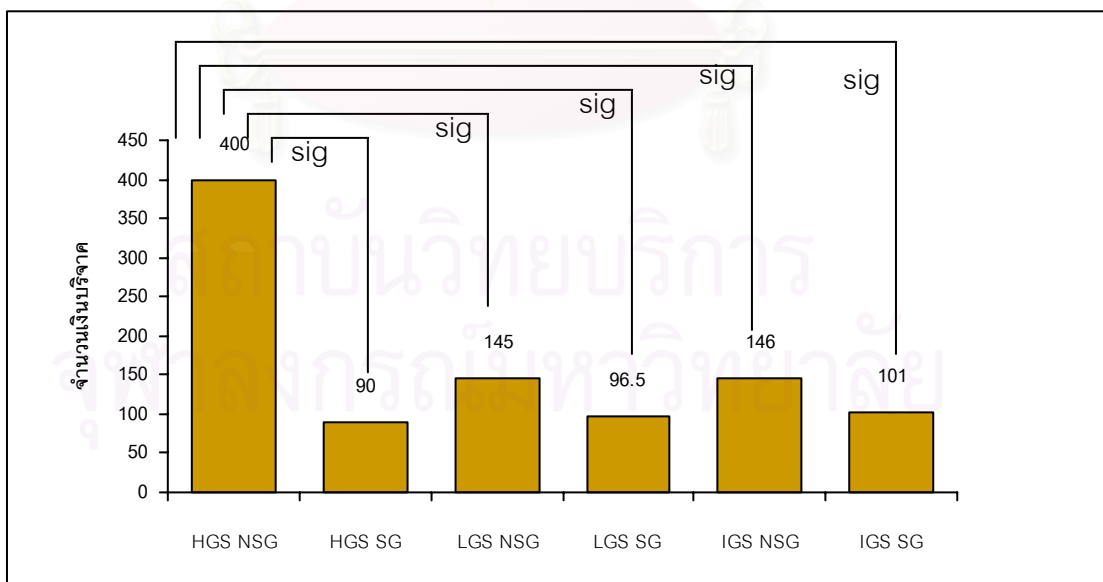
4.2 เปรียบต่างจำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 400$, $SD = 449.56$) กับเงื่อนไขที่ 3 (LGS NSG) ($M = 145$, $SD = 136.59$) พบว่า จำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 14.36$, $p < .01$]

4.3 เปรียบต่างจำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 400$, $SD = 449.56$) กับเงื่อนไขที่ 4 (LGS SG) ($M = 101.50$, $SD = 122.44$) พบว่า เปรียบต่างจำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 19.67$, $p < .01$]

4.4 เปรียบต่างจำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 400$, $SD = 449.56$) กับเงื่อนไขที่ 5 (IGS NSG) ($M = 151$, $SD = 129.57$) พบว่า จำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 13.69$, $p < .01$]

4.5 เปรียบต่างจำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = 400$, $SD = 449.56$) กับเงื่อนไขที่ 6 (IGS SG) ($M = 101$, $SD = 119.51$) พบว่า จำนวนเงินในการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 19.74$, $p < .01$]

เมื่อพิจารณาคะแนนความต้องการ และความไม่ต้องการบริจาคเงินช่วยเหลือของผู้ร่วมการทดลองในตารางที่ 10 พบว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขทั้ง 6 เงื่อนไข มีความต้องการบริจาคเงินช่วยเหลือใกล้เคียงกัน แต่เมื่อพิจารณาจำนวนเงินบริจาคเฉลี่ยแล้วพบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 มีจำนวนเงินบริจาคมากที่สุด และจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เมื่อนำเงื่อนไขที่ 1 ไปเปรียบต่างกับเงื่อนไขอื่น ๆ อีก 5 เงื่อนไข พบว่ามากกว่าอีก 5 เงื่อนไขอย่างมีนัยสำคัญ ผลออกมาสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 สรุปได้ดังรูปที่ 5

ภาพที่ 5 จำนวนเงินการช่วยเหลือเฉลี่ยของผู้ร่วมการทดลอง. เส้นที่ลากโยงหมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนที่ไม่ได้มีเส้นลากโยงหมายถึงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สมมติฐานข้อที่ 5 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม (HGS NSG) มีการลดการประเมินความชอบต่อกลุ่มลงมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

จากการวัดการประเมินความชอบต่อกลุ่มของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง เพื่อหาคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มสามารถรายงานค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในทั้ง 6 เงื่อนไขได้ ดังตารางที่ 12

ตาราง 12

ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองก่อนและหลังการทดลอง และคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลอง ระหว่างผู้ร่วมการทดลองทั้ง 6 เงื่อนไข

เงื่อนไขการทดลอง	n	คะแนนวัดหลัง		คะแนนวัดก่อน		คะแนนความแตกต่าง	
		M	SD	M	SD	M	SD
1. HGS NSG	20	16.45	2.74	17.50	2.52	-1.05	1.61
2. HGS SG	20	17.40	1.85	17.50	1.79	-0.10	0.97
3. LGS NSG	20	16.55	2.84	16.95	3.15	-0.40	1.76
4. LGS SG	20	16.65	2.64	17.15	2.25	-0.50	1.67
5. IGS NSG	20	17.70	2.47	17.25	3.35	0.45	2.19
6. IGS SG	20	17.05	1.88	16.85	2.01	0.20	1.11

ในการวิเคราะห์ผลความแปรปรวนแบบสองทางได้ผลว่าเมื่อพิจารณาผลหลัก (Main effect) พบว่า ตัวแปรความเด่นชัดของกลุ่มในระดับที่ต่างกันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในการสนับสนุนทางสังคมนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ของความเด่นชัดของกลุ่ม กับการสนับสนุนทางสังคมไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่ม

แหล่งความแปรปรวน	df	F	p
ความเด่นชัดของกลุ่ม	2	3.70*	.03
การสนับสนุนทางสังคม	1	0.47	.50
ความเด่นชัดของกลุ่ม x การสนับสนุนทางสังคม	2	1.67	.19
ค่าความคลาดเคลื่อน	114	(2.57)	

หมายเหตุ ค่าในวงเล็บเป็นค่า MS_{error}

* $p < .05$.

ในสมมติฐานที่ 5 ครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรความเด่นชัดของกลุ่มกับการสนับสนุนทางสังคมจึงได้เปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามเงื่อนไข ดังนี้

5.1 เปรียบต่างคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = -1.05$, $SD = 1.61$) กับเงื่อนไขที่ 2 (HGS SG) ($M = -0.10$, $SD = 0.97$) พบว่า คะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 กับเงื่อนไขที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 3.52$, ns]

5.2 เปรียบต่างคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = -1.05$, $SD = 1.61$) กับเงื่อนไขที่ 3 (LGS NSG) ($M = -0.40$, $SD = 1.76$) พบว่า คะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 กับเงื่อนไขที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 1.65$, ns]

5.3 เปรียบต่างคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = -1.05$, $SD = 1.61$) กับเงื่อนไขที่ 4 (LGS SG) ($M = -0.50$, $SD = 1.67$) พบว่า คะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มของ

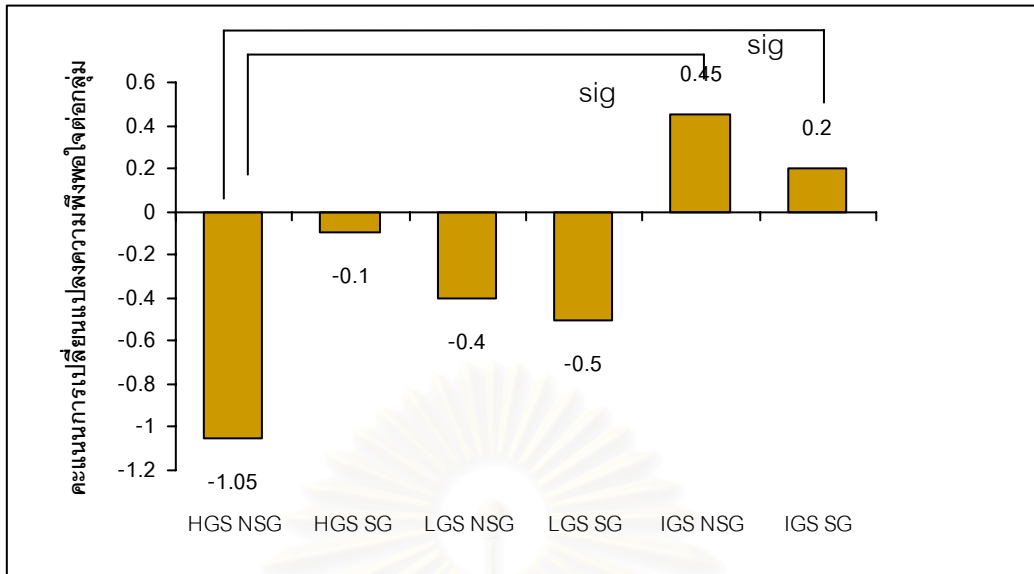

ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 กับเงื่อนไขที่ 4 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 1.18, ns$]

5.4 เปรียบต่างคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = -1.05, SD = 1.61$) กับเงื่อนไขที่ 5 (IGS NSG) ($M = 0.45, SD = 2.19$) พบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 ลดความชอบต่อกลุ่มลงมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 8.76, p < .05$]

5.5 เปรียบต่างคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 (HGS NSG) ($M = -1.05, SD = 1.61$) กับเงื่อนไขที่ 6 (IGS SG) ($M = 0.20, SD = 1.11$) พบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 1 ลดความชอบต่อกลุ่มลงมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1, 114) = 6.09, p < .05$]

เมื่อพิจารณาคะแนนการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองในตารางที่ 12 พบว่าผู้ร่วมการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่ม จากการวัดการประเมินความชอบต่อกลุ่มในครั้งแรก ซึ่งเมื่อพิจารณาคำสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ พบว่า ในเงื่อนไขที่ 1 และเงื่อนไขที่ 5 ผู้ร่วมการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงการประเมินความชอบต่อกลุ่มลดลง ส่วนในเงื่อนไขที่ 2 เงื่อนไขที่ 3 เงื่อนไขที่ 4 และเงื่อนไขที่ 6 นั้นกลับมีการประเมินความชอบต่อกลุ่มเพิ่มมากขึ้น และจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เมื่อนำเงื่อนไขที่ 1 ไปเปรียบต่างกับเงื่อนไขอื่น ผลออกมาส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีเพียง 2 กรณี คือ เมื่อเงื่อนไขเป็นกลุ่มปัจเจกบุคคลและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และเงื่อนไขกลุ่มปัจเจกบุคคลและได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีการลดการประเมินความชอบต่อกลุ่ม ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 5 สรุปได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 คะแนนการเปลี่ยนแปลงความชอบต่อกลุ่ม. เส้นที่ลากโยงหมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนที่ไม่ได้มีเส้นลากโยงหมายถึงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 14

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานทั้งหมด

สมมติฐาน	ทิศทางของ สมมติฐาน	ทิศทางของผลการวิจัย		
		สนับสนุน	สนับสนุน บางส่วน	ไม่ สนับสนุน
1. ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม	<	<		
2. ผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มและเป็นกลุ่มมีความเด่นชัดสูงประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น	>		<	
3. ผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มและเป็นกลุ่มมีความเด่นชัดสูงมีชั่วโมงการช่วยเหลือมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น	>	>		
4. ผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มและเป็นกลุ่มมีความเด่นชัดสูงบริจาคเงินชื้อยามากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น	>	>		
5. ผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มและเป็นกลุ่มมีความเด่นชัดสูงมีการลดการประเมินความชอบต่อกลุ่มลงมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น	>		<	

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ในการวิจัยเชิงทดลอง “ผลของการสนับสนุนทางสังคมและความเด่นชัดของกลุ่มต่อการลดความไม่คลั่งจองของพฤติกรรมความช่วยเหลือ” สามารถอภิปรายผลการวิจัย โดยแบ่งตามสมมติฐานได้ดังนี้

1. ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจน้อยกว่าผู้ร่วมการทดลองที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม
2. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
3. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม มีชีวโม่งการช่วยเหลือมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
4. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม มีการบริจาคเงินมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
5. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม มีการลดการประเมินความชอบต่อกลุ่มลงมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ข้อที่ 3 และข้อที่ 4 ส่วนในสมมติฐานในข้อที่ 2 และข้อที่ 5 ไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม พบว่า นิสิตที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจน้อยกว่านิสิตที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความไม่คลั่งจองได้ เมื่อบุคคลนั้นไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และบุคคลนั้นไม่เกิดความไม่คลั่งจองเมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคมนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาทฤษฎีของเฟลติงเจอร์ (1957) ในหัวข้อเรื่องบทบาทของการ

สนับสนุนทางสังคม (The Role of Social Support) คือ กลุ่มสังคมนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่คลั่งจอง และเป็นปัจจัยที่ช่วยลดความไม่คลั่งจองของบุคคลได้เช่นเดียวกัน เมื่อบุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มทางสังคมอาจทำให้บุคคลได้รับข้อมูล หรือข่าวสารที่ไม่คลั่งจองกับส่วนของปัญญาเดิมได้ ทำให้เกิดความไม่คลั่งจอง และยังสามารถคล้องกับงานวิจัยของ McKimmie และคณะ (2003) ที่พบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่ไม่ได้รับการสนับสนุน และกลุ่มมีความเด่นชัดสูง ผู้ร่วมการทดลองมีระดับความไม่คลั่งจองทางปัญญามากที่สุด

นอกจากนี้ บทบาทของการสนับสนุนทางสังคมนั้นได้ผลดี หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ความสำคัญของส่วนของปัญญาที่กลุ่มเห็นขัดแย้งกับบุคคล จำนวนผู้ที่จะเห็นด้วยกับความคิดของบุคคล ความดึงดูดของสมาชิกกลุ่ม ขอบเขตของการไม่เห็นด้วย ขอบเขตของส่วนของปัญญา สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลทั้งสิ้น ถ้าปัจจัยเหล่านี้มีมากบุคคลย่อมเกิดความไม่คลั่งจองขึ้นมาก และในทางตรงกันข้ามถ้าปัจจัยเหล่านี้เกิดขึ้นน้อยความไม่คลั่งจองที่ตามมาก็น้อยลง หรืออาจไม่เกิดขึ้นเลย

สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น พบว่านิสิตที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มและเป็นกลุ่มมีความเด่นชัดสูงเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจในไม่แตกต่างจากนิสิตในเงื่อนไขอื่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ McKimmie และคณะ (2003) พบว่า เมื่อผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม ผู้ร่วมการทดลองมีระดับความไม่คลั่งจองทางปัญญามากที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงเจตคติมากที่สุด แต่ในการศึกษาครั้งนี้พบความแตกต่างเพียงหนึ่งกรณีเท่านั้น คือ ในกรณีที่ทำการเปรียบเทียบผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขกลุ่มเป็นปัจเจกบุคคลและได้รับการสนับสนุนทางสังคม พบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจทางบวกต่อความมีน้ำใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขกลุ่มเป็นปัจเจกบุคคลและได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดลองที่ออกมาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าเรื่องเกี่ยวกับความมีน้ำใจนั้นเป็นค่านิยมที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย ซึ่งแตกต่างจากสังคมตะวันตก นอกจากนี้ความมีน้ำใจนั้นยังเป็นอัตมโนทัศน์ทางบวกของบุคคลทุกคน และบุคคลต้องการรักษาอัตมโนทัศน์ทางบวกนั้นไว้ทำ

ให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจนั้นเกิดขึ้นไม่แตกต่างกันมาก ซึ่งความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้นอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่เกิดขึ้นได้

ในสมมติฐานข้อที่ 3 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีชั่วโมงการช่วยเหลือมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น พบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีชั่วโมงการช่วยเหลือมากกว่านิสิตในเงื่อนไขอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสมมติฐานข้อที่ 4 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มบริจจาคเงินมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น พบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มบริจจาคเงินมากกว่านิสิตในเงื่อนไขอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลที่ออกมาสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 2 สมมติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Harmon-Jones และคณะ (2003) พบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่อยู่ในเงื่อนไขความเห็นอกเห็นใจสูงและได้รับการเตือนเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ไม่ได้ทำการช่วยเหลือมีการช่วยเหลือเป็นจำนวนชั่วโมงและบริจจาคเงินมากที่สุด และในงานวิจัยของ Fried และ Aronson (1995) พบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่เกิดความรู้สึกมือถือสากปากถือศีลโทรศัพท์เข้ามาเป็นอาสาสมัครมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขเกิดความรู้สึกมือถือสากปากถือศีลและมีการอนุমানสาเหตุผิดพลาด

ผลที่ออกมาสนับสนุนสอดคล้องกับงานวิจัยที่เคยศึกษามาและยังสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าความเด่นชัดของกลุ่ม การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นยวนำให้ตระหนักถึงความล้มเหลวในการช่วยเหลือในอดีต (ให้รู้สึกมือถือสากปากถือศีล) เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความไม่คล่องจง หรือลดความไม่คล่องจงลงได้ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเจตคติตามที่ต้องการได้

ในสมมติฐานข้อที่ 5 ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีการลดการประเมินความชอบต่อกลุ่มลงมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น พบว่า ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีการลดการประเมินความชอบต่อกลุ่มลงไม่แตกต่างจากผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ McKimmie และคณะ (2003) พบว่า เมื่อผู้ร่วมการทดลองไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และกลุ่มมีความเด่นชัดสูง ผู้ร่วมการทดลองพยายามลดความสำคัญของความไม่คล่องจงทางปัญญา และลดระดับความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มลง

(Group Identification) แต่ในการศึกษาครั้งนี้พบความแตกต่างเพียงสองกรณีเท่านั้น คือ ในกรณี ที่ทำการเปรียบเทียบผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุน ทางสังคมกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขกลุ่มเป็นปัจเจกบุคคลและไม่ได้รับการสนับสนุนทาง สังคม และในกรณีที่ทำการเปรียบเทียบผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้ รับการสนับสนุนทางสังคมกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขกลุ่มเป็นปัจเจกบุคคลและได้รับการ สนับสนุนทางสังคม พบว่า ผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการ สนับสนุนทางสังคมมีการลดความพึงพอใจต่อกลุ่มลงมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขกลุ่มเป็น ปัจเจกบุคคลและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และลดการประเมินความชอบต่อกลุ่มลง มากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขกลุ่มเป็นปัจเจกบุคคลและได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดลองที่ออกมาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าระหว่างการทดลองนั้นผู้ร่วมการ ทดลองได้มีการใช้การอ้างเหตุผล (rationalization) ซึ่งการกล่าวอ้างเหตุผลนี้อาจส่งผลให้เป็นการ ลดความไม่คล่องจองลงไปบางส่วน ทำให้เมื่อผู้ร่วมการทดลองการประเมินความชอบต่อกลุ่มอีก ครั้งนั้นจึงไม่เกิดความเปลี่ยนแปลงมากอย่างเห็นได้ชัด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้สถานการณ์ที่สนับสนุนทางสังคมและไม่สนับสนุนทางสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการลดความไม่คลั่งจองระหว่างเจตคติและพฤติกรรม

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจน้อยกว่าผู้ร่วมการทดลองที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่ม
2. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
3. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีชั่วโมงการช่วยเหลือมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
4. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มบริจาคเงินมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
5. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีการลดการประเมินความชอบต่อกลุ่มลงมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

กลุ่มตัวอย่าง

นิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2549 จำนวน 120 คน สุ่มเข้าสู่เงื่อนไข เงื่อนไขละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดการรับรู้ตนเอง
2. แบบวัดความเด่นชัดของกลุ่ม
3. แบบวัดพฤติกรรม
4. เทปรายการชีวิตเรื่องตา-ยาย
5. แบบวัดความช่วยเหลือ

วิธีการเก็บข้อมูล

1. นำแบบวัดการประเมินความเด่นชัดของกลุ่มและแบบวัดพฤติกรรมไปวัดนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 300 คน และนำไปวิเคราะห์คะแนนแบบวัด และเลือกเฉพาะนิสิตที่มีคะแนนการประเมินว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมากกว่าคะแนนการประเมินว่านักศึกษาธรรมศาสตร์มีความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมีคะแนนการประเมินว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่ต่ำกว่า 40 คะแนน เพราะว่าการคัดเลือกผู้ร่วมการทดลองที่แสดงถึงความพึงพอใจและมีความชอบต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในระดับสูง (มีคะแนนการประเมินจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมากกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนรวมของแบบวัด) และต้องมีคะแนนแบบวัดพฤติกรรมที่ตอบว่าใช่ไม่เกิน 2 ข้อ จาก 5 ข้อ เพราะว่าการสำรวจพฤติกรรมช่วยเหลือในอดีต และต้องการผู้ร่วมการทดลองที่ไม่ได้ทำพฤติกรรมเหล่านั้นมาเป็นผู้ร่วมการทดลองในการทดลอง

2. หลังจากนั้นสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขการทดลอง (Random assignment) ทั้งหมด 6 เงื่อนไข เงื่อนไขละ 20 คน รวม 120 คน

3. เหนี่ยวนำผู้ร่วมการทดลองให้รู้สึกถึงความเด่นชัดของกลุ่มทางสังคมตามที่ผู้ร่วมการทดลองอยู่ตามเงื่อนไข ดังนี้

- 3.1 เงื่อนไขกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดสูง ให้ผู้ร่วมการทดลองบอกถึงข้อดี 3 ข้อที่ตนเองมีเหมือนกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่คณะเดียวกับนิสิต และแตกต่างจากนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในคณะเดียวกันกับนิสิต

3.2 เจื่อนไขกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดต่ำ ให้ผู้ร่วมการทดลองบอกถึงข้อดี 3 ข้อที่ตนเองมีเหมือนกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคนอื่น

3.3 เจื่อนไขกลุ่มสังคมที่เป็นปัจเจกบุคคล ให้ผู้ร่วมการทดลองบอกข้อดี 3 ข้อที่ตนเองมีแตกต่างจากผู้อื่นในสังคม

4. ให้ผู้ร่วมการทดลองทำแบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจ โดยบอกนิสิตว่า “การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความแตกต่างในการรับรู้ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล โดยเฉพาะเรื่องความมีน้ำใจ”

5. ให้ผู้ร่วมการทดลองทำแบบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือ เพื่อเป็นการตรวจสอบประวัติการช่วยเหลือของผู้ร่วมการทดลองในอดีต ซึ่งเป็นการทำให้ผู้ร่วมการทดลองเกิดความรู้สึกมีถือสากปากถือศีล มีคำถามดังนี้

- นิสิตได้ให้ความช่วยเหลือองค์การเกี่ยวกับการกุศลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
- นิสิตบริจาคเงินเพื่อการกุศลเสมอ
- เมื่อนิสิตไปเที่ยวกับเพื่อน เลี้ยงเครื่องดื่มเพื่อนเสมอ
- นิสิตให้เงินแก่คนเร่ร่อนเสมอ

หลังจากนั้นให้ผลย้อนกลับแก่ผู้ร่วมการทดลอง ซึ่งผลย้อนกลับนั้นเป็นผลย้อนกลับปลอมที่จัดกระทำขึ้นโดยการให้ผลย้อนกลับนั้นเป็นค่าเฉลี่ยของการช่วยเหลือเกี่ยวกับคำถามที่ถามก่อนหน้าตามเงื่อนไขที่ผู้ร่วมการทดลองอยู่ ดังนี้

5.1 เจื่อนไขสนับสนุนทางสังคมและกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดสูง ให้ผล

ย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลองพบว่าสมาชิกคนอื่นในคณะเดียวกับคุณมีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

5.2 เจื่อนไขสนับสนุนทางสังคมและกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดต่ำ ให้ผล

ย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลองพบว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคนอื่น ๆ มีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

5.3 เจื่อนไซสนับสนุนทางสังคมและกลุ่มปัจเจกบุคคล ให้ผลย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลอง พบว่า บุคคลอื่นในสังคมมีพฤติกรรมการช่วยเหลือไม่แตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

5.4 เจื่อนไซไม่สนับสนุนทางสังคมและกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดสูง ให้ผลย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลอง พบว่าสมาชิกคนอื่นในคณะเดียวกับคุณมีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

5.5 เจื่อนไซไม่สนับสนุนทางสังคมและกลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดต่ำ ให้ผลย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลอง พบว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคนอื่น ๆ มีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

5.6 เจื่อนไซไม่สนับสนุนทางสังคมและกลุ่มปัจเจกบุคคล ให้ผลย้อนกลับว่า “จากการเก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือก่อนหน้าการทดลอง พบว่าบุคคลอื่นในสังคมมีพฤติกรรมการช่วยเหลือแตกต่างจากคุณ” พร้อมแสดงแผนภูมิให้ผู้ร่วมการทดลองดู (ภาคผนวก ข)

6. หลังจากผู้ร่วมการทดลองได้รับผลย้อนกลับแล้ว ให้ผู้ร่วมการทดลองให้ทำแบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความมีน้ำใจอีกครั้งหนึ่ง เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงเจตคติเกี่ยวกับความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลอง

7. ให้ผู้ร่วมการทดลองฟังเทปรายการวิทยุเกี่ยวกับเรื่องตายาย โดยบอกกับผู้ร่วมการทดลองว่า “งานที่ทำต่อไปนี้ไม่มีความเกี่ยวกับการทดลองที่ผ่านมา แต่ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต้องการที่เพิ่มโปรแกรมในรายการวิทยุขึ้นมาใหม่ จึงขอความร่วมมือในการประเมินโปรแกรมใหม่ในรายการวิทยุนี้ จึงขอความร่วมมือจากนิสิตด้วย” ต่อมาให้ห็นิสิตฟังและประเมินความชอบต่อสถานีวิทยุ ในความเป็นจริงเป็นการเปิดเทปที่ผู้ทำการทดลองได้เตรียมไว้

8. หลังจากการฟังเรื่องจากสถานีวิทยุเสร็จ ให้ผู้ร่วมการทดลองตอบคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับสถานีวิทยุ ตัวอย่างคำถาม คือ สถานีวิทยุนี้ น่าสนใจไหม คุ่มค่าไหมถ้าจัดรายการในลักษณะนี้ และคุณชอบฟังรายการเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังไหม โดยเป็นมาตรวัด 7 ช่วง

(1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จนถึง 7 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) และการวัดพฤติกรรมช่วยเหลือโดยการบริจาคเงินและการเป็นอาสาสมัครดูแลตา-ยาย ในกรณีที่มีนิตินิตต้องการช่วยเหลือ นิตินิตต้องการออกไปยินยอมเพื่อเป็นหลักฐานในการบริจาคเงินและการเป็นอาสาสมัครดูแลตา-ยายด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เอส พี เอส เอส ฟอว์ วินโดวส์ (SPSS for Windows) ในการคำนวณและวิเคราะห์ค่าต่าง ๆ ดังนี้

1. คำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนการประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจ คะแนนการประเมินสถานีวิทย์ จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือและจำนวนเงินในการซื้อขาย
2. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความความมีน้ำใจ จำนวนชั่วโมงการช่วยเหลือ จำนวนเงิน และคะแนนความชอบต่อกลุ่ม ระหว่างเงื่อนไขที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และเงื่อนไขที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และระหว่างกลุ่มทางสังคมที่มีความเด่นชัดสูง กลุ่มสังคมที่มีความเด่นชัดต่ำ และกลุ่มสังคมที่เป็นปัจเจกบุคคล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of Variance) ดังนี้
  - 2.1 การเปรียบเทียบคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มกับผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม
  - 2.2 การเปรียบเทียบคะแนนการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจของผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
  - 2.3 การเปรียบเทียบของชั่วโมงการช่วยเหลือของผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
  - 2.4 การเปรียบเทียบการบริจาคเงินของผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
  - 2.5 การเปรียบเทียบของคะแนนการประเมินความชอบต่อกลุ่มของผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูงและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มกับผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

ผลการวิจัย

1. ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจน้อยกว่าผู้ร่วมการทดลองที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อความมีน้ำใจไม่แตกต่างจากผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น
3. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีชั่วโมงการช่วยเหลือมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มบริจาคเงินมากกว่าผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ผู้ร่วมการทดลองที่กลุ่มมีความเด่นชัดสูง และไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มมีการลดการประเมินความชอบต่อกลุ่มลงไม่แตกต่างจากผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขอื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยกับผู้ร่วมการทดลองอื่น ๆ นอกเหนือจากนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่น บุคคลในองค์กรต่าง ๆ หรือนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่น
2. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ “เรื่องผลของการสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มที่มีความเด่นชัดแตกต่างกันในการลดความไม่คล่องจองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมช่วยเหลือ” ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการในด้านอื่น ๆ ได้ คือ พฤติกรรมเสียสละ พฤติกรรมประหยัดน้ำ เป็นต้น
3. ในการศึกษาเกี่ยวกับความไม่คล่องจองนั้นยังมีวิธีการอีกหลากหลาย นอกจากการสนับสนุนทางสังคมในการเหนี่ยวนำให้เกิดความไม่คล่องจอง คือ โอกาสในการเลือก ผลที่ไม่พึงปรารถนาที่จะตามมา การทำพฤติกรรมต่อต้านเจตคติเดิม เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.

ชาญชัย บุรณะวนิชกุล. (2531). *ผลของการเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติที่มีต่อการเปลี่ยนเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา* มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีระพร อูวรรณโณ. (2546). *เจตคติ: การศึกษาตามแนวทฤษฎีหลัก* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา)

มยุรินทร์ เตชะเซวกุล. (2545). *ผลของความชอบความคงเส้นคงวาและการรับรู้การมีอิสระในการเขียนเรียงความต่อต้านเจตคติต่อความไม่คล่องจองของปัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญา* มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Aronson, E., & Carlsmith, J. M. (1963). The effect of the severity of threat on the devaluation of forbidden behavior. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66, 156-171.

Aronson, E., Fried, C., & Stone, J. (1992). Overcoming denial and increasing the intention to use condoms through the induction of hypocrisy. *American Journal of Public Health*, 81, 1636-1638.

- Aronson, E., & Mill, J. (1959). The effect of severity of initiation on liking for a group. *Journal of Abnormal and Social Psychology, 59*, 177-181.
- Bem, D. J. (1967). Self-perception: An alternative interpretation of cognitive dissonance phenomena. *Psychological Review, 74*, 183-200.
- Brehm, J. W. (1956). Post-decision changes in the desirability of choice alternatives. *Journal of Abnormal and Social Psychology, 52*, 384-389.
- Brehm, S. S., & Kassin, S. M. (1996). *Social psychology* (3rd ed.). New York: Houghton Mifflin.
- Cooper, J., Jones, E. E., & Tuller, S. M. (1972). Attribution, dissonance, and the illusion of uniqueness. *Journal of Experimental Social Psychology, 8*, 45-57.
- Cooper, J., & Mackie, D. (1983). Cognitive dissonance in an intergroup context. *Journal of Personality and Social Psychology, 44*, 536-544.
- Correll, J., Spencer, S. J., & Zanna, M. P. (2004). An affirmed self and an open mind: Self-affirmation and sensitivity to argument strength. *Journal of Experimental Social Psychology, 40*, 350-356.
- Dickerson, C., Thibodeau, R., Aronson, E., & Miller, D. (1992). Using cognitive dissonance to encourage water conservation. *Journal of Applied Social Psychology, 22*, 841-854.
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Festinger, L., & Carlsmith, J. M. (1959). Cognitive consequences of forced compliance. *Journal of Abnormal and Social Psychology, 58*, 203-210.

- Fried, C. B., & Aronson, E. (1995). Hypocrisy, misattribution, and dissonance reduction. *Personality and Social Psychology Bulletin, 21*, 925-933.
- Goethals, G. R., Cooper, J., & Naficy, A. (1979). Role of foreseen, foreseeable, and unforeseeable behavioral consequences in the arousal of cognitive dissonance. *Journal of Personality and Social Psychology, 37*, 1179-1185.
- Harmon-Jones, E. (2000). Cognitive dissonance and experienced negative affect: That dissonance increases experienced negative affect even in the absence of aversive consequences. *Personality and Social Psychology Bulletin, 12*, 1490-1501.
- Harmon-Jones, E., Brehm, J. W., Greenberg, J., Simon, L., & Nelson, D. E. (1996). Evidence that the production of aversive consequences is not necessary to create cognitive dissonance. *Journal of Personality and Social Psychology, 70*, 5-16.
- Harmon-Jones, E., & Mill, J. (1999). An Introduction to cognitive dissonance theory and an overview of current perspectives on the theory. In E. Harmon-Jones & J. Mills (Eds.), *Cognitive dissonance: Progress on a pivotal theory in social psychology* (pp. 3-21). Washington, DC: American Psychological Association.
- Harmon-Jones, E., Peterson, H., & Vaughn, K. (2003). The dissonance-inducing effects of an inconsistency between experienced empathy and knowledge of past failures to help: Support for the action-based model of dissonance. *Basic and Applied Social Psychology, 25*, 69-78.
- Hogg, M. A., & Abrams, D. (1988). *Social identifications: A social psychology of intergroup relations and group processes*. London: Routledge.
- Howell, D. C. (2004). *Fundamental statistics for the behavioral sciences* (7th ed.). Belmont, CA: Thomson Learning.

- Joule, R. V., & Azdia, T. (2003). Cognitive dissonance, double forced compliance, and commitment. *European Journal of Social Psychology, 33*, 565-571.
- Lepper, M. R., Zanna, M. P., & Abelson, R. P. (1970). Cognitive irreversibility in a dissonance reduction situation. *Journal of Personality and Social Psychology, 16*, 191-198.
- McKimmie, B. M., Terry, D. J., Hogg, M. A., Manstead, A. S. R., Spears, R., & Doosje, B. (2003). I'm hypocrite, but so is everyone else: Group support and the reduction of cognitive dissonance. *Group Dynamics, 7*, 214-224.
- Scher, S. J., & Cooper, J. (1989). Motivational basis of dissonance: The singular role of behavioral consequences. *Journal of Personality and Social Psychology, 56*, 899-906.
- Schultz, T. R., Leveille, E., & Lepper, M. (1999). Free choice and cognitive dissonance revisited: Choosing "lesser evils" versus "greater goods." *Personality and Social Psychology Bulletin, 25*, 40-48.
- Steele, C. M. (1988). The psychology of self-affirmation: Sustaining the integrity of the self. *Advances in Experimental Social Psychology, 21*, 261-302.
- Steele, C. M., & Spencer, S. J. (1992). The primacy of self-integrity. *Psychological Inquiry, 3*, 345-346.
- Steele, C. M., Spencer, S. J., & Lynch, M. (1993). Self-image resilience and dissonance: The role of affirmational resources. *Journal of Personality and Social Psychology, 64*, 885-896.

- Stroebe, W., & Diehl, M. (1981). Conformity and counterattitudinal behavior: The effect of social support on attitude change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41, 876–889.
- Turner, J. C., Hogg, M. A., Oakes, P. J., Reicher, S. D., & Wetherell, M. (1987). *Rediscovering the social group: A self-categorization theory*. Oxford, UK: Blackwell.
- Worchel, S., & Cooper, J. (1983). *Understanding social psychology* (2nd ed.). New York: Dorsey Press.
- Zanna, M. P., & Cooper J. (1974). Dissonance and the pill: An attribution approach to studying the arousal properties of dissonance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 29, 703-709.
- Zimbardo, P. G., Weisenberg, M., Firestone, I., & Levy, B. (1965). Communicator effectiveness in producing public conformity and private attitude change. *Journal of Personality*, 33, 233-256.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แสดงการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับข้อกระทงอื่นทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) ของแบบวัดการประเมินจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ	ข้อความ	CITC
1	ท่านคิดว่านิสิตจุฬาฯ มีความพึงพอใจต่อจุฬาฯ	.28
2	ท่านคิดว่าอาจารย์ผู้สอนของจุฬาฯ มีประสิทธิภาพ	.40
3	ท่านคิดว่า นิสิตจุฬาฯ มีสติปัญญา (IQ)	.59
4	ท่านคิดว่า จุฬาฯ มีชื่อเสียง	.30
5	ท่านคิดว่า นิสิตจุฬาฯ มีความภาคภูมิใจในสถาบัน	.36
6	ท่านคิดว่า จุฬาฯ มีสื่อการสอนที่ครบถ้วน	.48
7	ท่านคิดว่าคนอื่น ๆ ในสังคมให้การยอมรับนิสิตจุฬาฯว่ามีความสามารถ	.43
8	ท่านคิดว่า นิสิตจุฬาฯ มีศักยภาพทางด้านวิชาการ	.61
9	ท่านคิดว่า จุฬาฯ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นิสิตจุฬาฯ	.58
10	ท่านคิดว่า จุฬาฯ มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนการสอน	.51

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดงการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับข้อกระทงอื่นทั้งหมด
(Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) ของแบบวัดการประเมิน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อ	ข้อความ	CITC
1	ท่านคิดว่านักศึกษาธรรมศาสตร์มีความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	.58
2	ท่านคิดว่าอาจารย์ผู้สอนของธรรมศาสตร์ มีประสิทธิภาพ	.57
3	ท่านคิดว่า นักศึกษาธรรมศาสตร์มีสติปัญญา (IQ)	.60
4	ท่านคิดว่า ธรรมศาสตร์มีชื่อเสียง	.56
5	ท่านคิดว่า นักศึกษาธรรมศาสตร์ มีความภาคภูมิใจในสถาบัน	.62
6	ท่านคิดว่า นักศึกษาธรรมศาสตร์ มีความภาคภูมิใจในสถาบัน	.73
7	ท่านคิดว่าคนอื่น ๆ ในสังคมให้การยอมรับนักศึกษาธรรมศาสตร์ว่ามีความสามารถ	.64
8	ท่านคิดว่า นักศึกษาธรรมศาสตร์มีศักยภาพทางด้านวิชาการ	.77
9	ท่านคิดว่า ธรรมศาสตร์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นักศึกษา	.70
10	ท่านคิดว่า ธรรมศาสตร์ มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนการสอน	.49

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แสดงค่าการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับข้อกระทงอื่นทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) จากการประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจก่อนการวัดความช่วยเหลือ

ข้อ	ข้อความ	CITC
1.	นิสิตคิดว่านิสิตเป็นคนมีน้ำใจในระดับ	.47
2.	นิสิตคิดว่าความมีน้ำใจมีความสำคัญกับนิสิต	.74
3.	นิสิตมีความชื่นชอบต่อคนที่มีน้ำใจ	.52
4.	นิสิตมีน้ำใจต่อคนที่มาขอความช่วยเหลือเสมอ	.51
5.	นิสิตมีน้ำใจและช่วยเหลือผู้อื่น	.51
6.	นิสิตคิดว่าสังคมในตอนนี้ต้องการคนที่มีน้ำใจ	.35
7.	นิสิตคิดว่านิสิตจุฬาคณอื่น ๆ เป็นคนมีน้ำใจ	.18
8.	นิสิตคิดว่าความมีน้ำใจมีความสำคัญกับนิสิตจุฬาคณอื่น ๆ	.64
9.	นิสิตคิดว่านิสิตจุฬาคณอื่น ๆ มีความชื่นชอบต่อคนที่มีน้ำใจ	.67

แสดงค่าการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับข้อกระทงอื่นทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) จากการประเมินความชอบต่อความมีน้ำใจหลังการวัดความช่วยเหลือ

ข้อ	ข้อความ	CITC
1.	นิสิตคิดว่านิสิตเป็นคนมีน้ำใจในระดับ	.60
2.	นิสิตคิดว่าความมีน้ำใจมีความสำคัญกับนิสิต	.61
3.	นิสิตมีความชื่นชอบต่อคนที่มีน้ำใจ	.49
4.	นิสิตมีน้ำใจต่อคนที่มาขอความช่วยเหลือเสมอ	.41
5.	นิสิตมีน้ำใจและช่วยเหลือผู้อื่น	.57
6.	นิสิตคิดว่าสังคมในตอนนี้ต้องการคนที่มีน้ำใจ	.46
7.	นิสิตคิดว่านิสิตจุฬาคณะอื่น ๆ เป็นคนมีน้ำใจ	.32
8.	นิสิตคิดว่าความมีน้ำใจมีความสำคัญกับนิสิตจุฬาคณะอื่น ๆ	.73
9.	นิสิตคิดว่านิสิตจุฬาคณะอื่น ๆ มีความชื่นชอบต่อคนที่มีน้ำใจ	.70

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

แบบวัดการรับรู้ตนเอง

ชื่อ.....

คำชี้แจง ให้ตอบคำถามลงโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

ตัวอย่าง 00. จงตอบคำถามต่อไปนี้ที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	น้อยที่สุด	น้อย	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มาก	มากที่สุด
		1	2	3	4	5	6	7
0.	นิสิตคิดว่านิสิตเป็นคนมีน้ำใจในระดับ	1	2	3	4	✓ 5	6	7

ข้อ	ข้อความ	น้อยที่สุด	น้อย	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มาก	มากที่สุด
		1	2	3	4	5	6	7
1.	นิสิตคิดว่านิสิตเป็นคนมีน้ำใจในระดับ	1	2	3	4	5	6	7
2.	นิสิตคิดว่าความมีน้ำใจมีความสำคัญกับนิสิต	1	2	3	4	5	6	7
3.	นิสิตมีความชื่นชอบต่อคนที่มีน้ำใจ	1	2	3	4	5	6	7
4.	นิสิตมีน้ำใจต่อคนที่มาขอความช่วยเหลือเสมอ	1	2	3	4	5	6	7
5.	นิสิตมีน้ำใจและช่วยเหลือผู้อื่น	1	2	3	4	5	6	7
6.	นิสิตคิดว่าสังคมในตอนนี้ต้องการคนที่มีน้ำใจ	1	2	3	4	5	6	7
7.	นิสิตคิดว่านิสิตจุฬาคณะอื่น ๆ เป็นคนมีน้ำใจ	1	2	3	4	5	6	7
8.	นิสิตคิดว่าความมีน้ำใจมีความสำคัญกับนิสิตจุฬาคณะอื่น ๆ	1	2	3	4	5	6	7
9.	นิสิตคิดว่านิสิตจุฬาคณะอื่น ๆ มีความชื่นชอบต่อคนที่มีน้ำใจ	1	2	3	4	5	6	7
10.	นิสิตมีความชอบต่อสมาชิกในกลุ่มในระดับ	1	2	3	4	5	6	7
11.	สมาชิกในกลุ่มของนิสิตมีความสำคัญต่อนิสิตในระดับ	1	2	3	4	5	6	7
12.	นิสิตมีความพึงพอใจต่อสมาชิกในกลุ่มในระดับ	1	2	3	4	5	6	7

ภาคผนวก ง

แบบสำรวจพฤติกรรม

ชื่อ.....

คำชี้แจง ให้ตอบคำถามลงโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
0.	นิสิตบริจาคเงินเพื่อการกุศลเสมอ		✓
00.	นิสิตให้เงินแก่คนเร่ร่อนเสมอ		✓

ตอนที่ 1

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1.	นิสิตได้ให้ความช่วยเหลือองค์การเกี่ยวกับการกุศลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ		
2.	เมื่อนิสิตไปเที่ยวกับเพื่อน เลี้ยงเครื่องดื่มเพื่อนอย่างสม่ำเสมอ		
3.	นิสิตให้เงินแก่คนเร่ร่อนอย่างสม่ำเสมอ		
4.	นิสิตช่วยเหลือคนข้ามถนนอย่างสม่ำเสมอ		
5.	นิสิตช่วยเหลืออาจารย์ในการถือของอย่างสม่ำเสมอ		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

แบบประเมินรายการวิทยุ

ชื่อ.....

คำชี้แจง ให้ตอบคำถามลงโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1 ให้นิสิตประเมินสถานีวิทยุที่นิสิตได้ฟังจบ

ข้อ	ข้อความ	น้อย	น้อย	ค่อนข้าง	ปาน	ค่อนข้าง	มาก	มาก
		ที่สุด		ข้าง	กลาง	ข้าง		ที่สุด
		1	2	3	4	5	6	7
1.	สถานีวิทยุนี้มีการนำเสนอที่น่าสนใจ	1	2	3	4	5	6	7
2.	สถานีวิทยุมีความคุ้มค่ามีประโยชน์ต่อสังคม	1	2	3	4	5	6	7
3.	นิสิตชอบฟังรายการวิทยุเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวที่นิสิตได้รับฟังจบไป	1	2	3	4	5	6	7

ตอนที่ 2 ถ้านิสิตสามารถช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายรายนี้ได้

1. นิสิตจะยินดีช่วยเหลือโดยการเป็นผู้ดูแลให้กับตา-ยายมากน้อยเพียงใดในช่วง 3 เดือนข้างหน้า

 ไม่ต้องการ

 ต้องการช่วยเหลือเป็นเวลา ..... ชั่วโมง

2. นิสิตจะยินดีช่วยเหลือโดยการบริจาคเงินในการซื้อยา/ค่ารักษาพยาบาลมากน้อยเพียงใด

 ไม่ต้องการ

 ต้องการช่วยเหลือเป็นเงินจำนวน.....บาท

แบบสอบถามความคิดเห็น

ชื่อ.....

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อความ และเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุดเพียงเครื่องหมายเดียวในแต่ละข้อ และโปรดตอบทุกข้อในแบบสำรวจ

ตัวอย่าง ท่านคิดว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อสถาบัน...

1. ถ้าท่านคิดว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อสถาบันมากที่สุด ให้นิตเขียน

เครื่องหมาย ✓ ตรงช่อง 7 ทางด้านซ้ายมือใกล้คำว่ามาก

มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

2. ถ้าท่านคิดว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อสถาบันมาก ให้นิตเขียน

เครื่องหมาย ✓ ตรงช่อง 6 ทางด้านซ้ายมือใกล้คำว่ามาก

มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

3. ถ้าท่านคิดว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อสถาบันค่อนข้างมาก ให้นิตเขียน

เครื่องหมาย ✓ ตรงช่อง 5 ทางด้านซ้ายมือใกล้คำว่ามาก

มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

4. ถ้าท่านคิดว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อสถาบันปานกลาง ให้นิตเขียน

เครื่องหมาย ✓ ตรงช่อง 4 อยู่ตรงกลาง

มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

5. ถ้าท่านคิดว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อสถาบันค่อนข้างน้อย ให้นิตเขียน

เครื่องหมาย ✓ ตรงช่อง 3 ทางด้านขวามือใกล้คำว่าน้อย

มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

6. ถ้าท่านคิดว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อสถาบันน้อย ให้นิตเขียน

เครื่องหมาย ✓ ตรงช่อง 2 ทางด้านขวามือใกล้คำว่าน้อย

มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

7. ถ้าท่านคิดว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความพึงพอใจต่อสถาบันน้อยมาก ให้นิตเขียน

เครื่องหมาย ✓ ตรงช่อง 1 ทางด้านขวามือใกล้คำว่าน้อย

มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

ตอนที่ 1 โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด
โดยในแต่ละข้อต่อไปนี้ นิสิตจะทำเครื่องหมาย ✓ ได้เพียงช่องเดียวเท่านั้น โปรดตอบทุกข้อ

1. ท่านคิดว่านิสิตจุฬาฯ มีความพึงพอใจต่อจุฬาฯ
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
2. ท่านคิดว่าอาจารย์ผู้สอนของจุฬาฯ มีประสิทธิภาพ
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
3. ท่านคิดว่า นิสิตจุฬาฯ มีสติปัญญา (IQ)
สูง | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | ต่ำ
4. ท่านคิดว่า จุฬาฯ มีชื่อเสียง
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
5. ท่านคิดว่า นิสิตจุฬาฯ มีความภาคภูมิใจในสถาบัน
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
6. ท่านคิดว่า จุฬาฯ มีสื่อการสอนที่ครบถ้วน
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
7. ท่านคิดว่าคนอื่น ๆ ในสังคมให้การยอมรับนิสิตจุฬาฯว่ามีความสามารถ
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

8. ท่านคิดว่า นิสิตจุฬาฯ มีศักยภาพทางด้านวิชาการ
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
9. ท่านคิดว่า จุฬาฯ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นิสิตจุฬาฯ
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
10. ท่านคิดว่า จุฬาฯ มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนการสอน
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

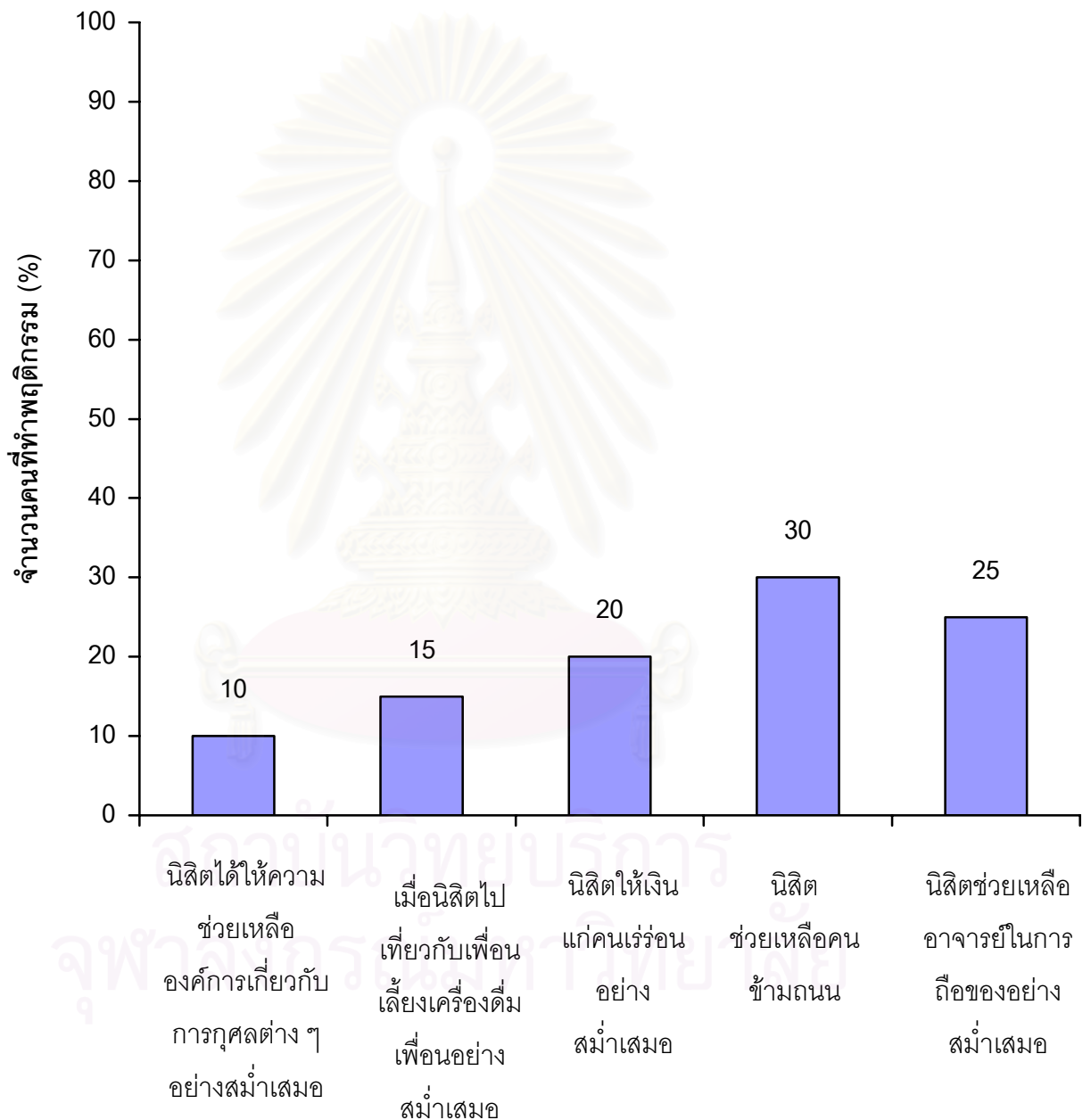
ตอนที่ 2 โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด โดยในแต่ละข้อต่อไปนี้ นิสิตจะทำเครื่องหมาย ✓ ได้เพียงช่องเดียวเท่านั้น โปรดตอบทุกข้อ

1. ท่านคิดว่านักศึกษาธรรมศาสตร์มีความพึงพอใจต่อสถาบัน
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
2. ท่านคิดว่าอาจารย์ผู้สอนของธรรมศาสตร์ มีประสิทธิภาพ
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
3. ท่านคิดว่า นักศึกษาธรรมศาสตร์มีสติปัญญา (IQ)
สูง | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | ต่ำ
4. ท่านคิดว่า ธรรมศาสตร์มีชื่อเสียง
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
5. ท่านคิดว่า นักศึกษาธรรมศาสตร์ มีความภาคภูมิใจในสถาบัน
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
6. ท่านคิดว่า ธรรมศาสตร์ มีสื่อการสอนที่ครบถ้วน
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
7. ท่านคิดว่าคนอื่น ๆ ในสังคมให้การยอมรับนักศึกษาธรรมศาสตร์ว่ามีความสามารถ
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

8. ท่านคิดว่า นักศึกษาธรรมศาสตร์มีศักยภาพทางด้านวิชาการ
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
9. ท่านคิดว่า ธรรมศาสตร์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นักศึกษา
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย
10. ท่านคิดว่า ธรรมศาสตร์ มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนการสอน
มาก | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | น้อย

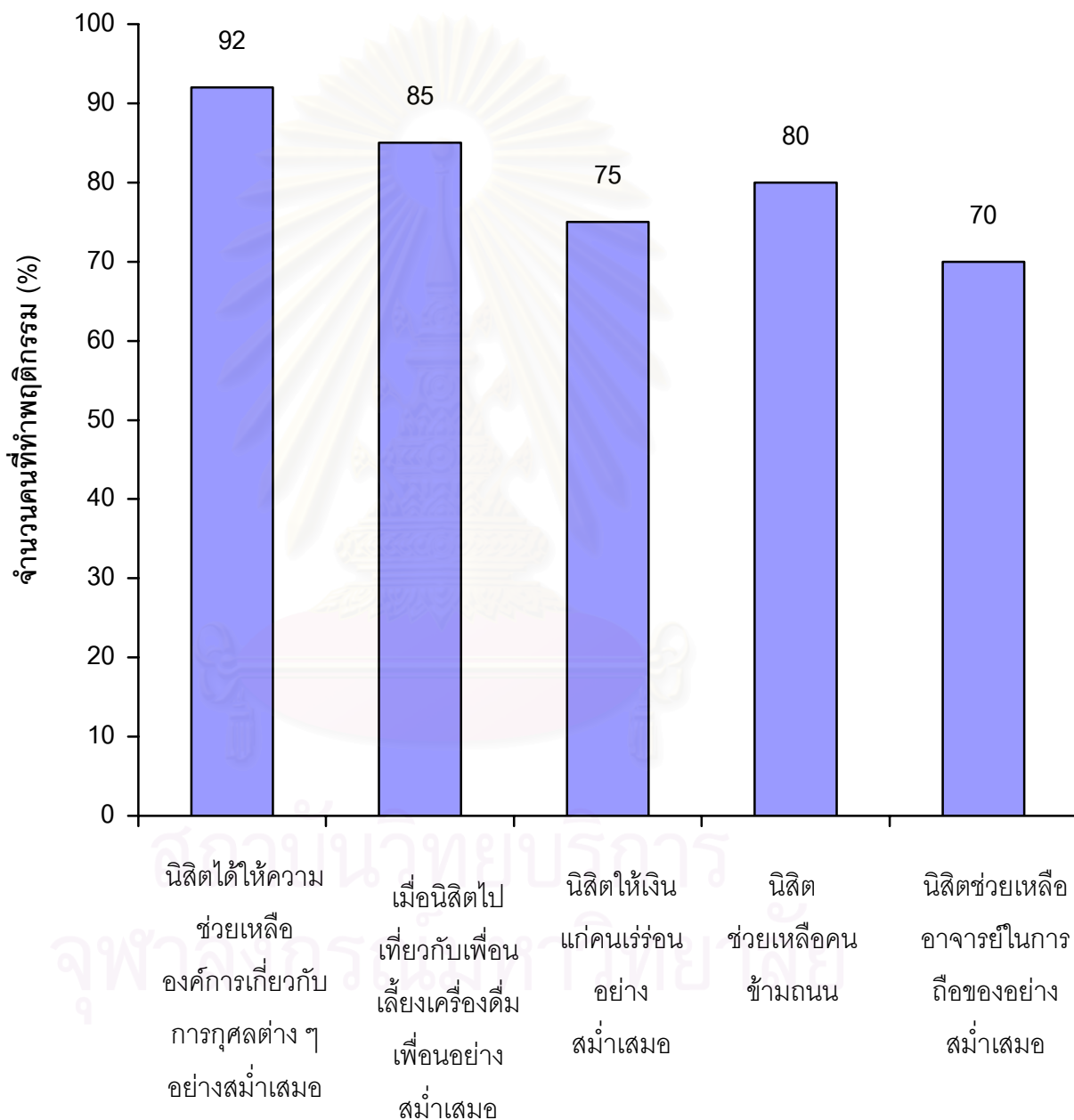
ภาคผนวก ข

ผลป้อนกลับในเงื่อนไขที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม

ภาคผนวก ซ

ผลป้อนกลับในเงื่อนไขได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวประณีตา ศิลปนาภาพร เกิดวันที่ 14 มีนาคม 2526 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) ในปี 2543 สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในปีการศึกษา 2547 และศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย